

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID

ARMÉN

OCH

FLYGVAPNET

SAMT

VETERINÄRVÅRD

VID

ARMÉN

Å R 1941

STOCKHOLM 1942

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

421906

INLEDNING TILL

**Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse.
– Stockholm, 1912-1970. - (Sveriges officiella statistik).**

Täckningsår: 1911-1969.

1911-1913: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses underdåniga berättelse.

1914-1930: Hälso- och sjukvård vid armén.

**1931-1936: Hälso- och sjukvård vid armén samt flygvapnet /
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ; Flygstyrelsen.**

**1937-1942: Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård
vid armén / Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse ;
Flygförvaltningen ; Överfältveterinären.**

**1943-1944: Hälso- och sjukvård vid försvaret och veterinärvård vid armén /
Försvarets sjukvårdsförvaltning; Överfältveterinären.**

**Från 1943 ingår även Hälso- och sjukvård vid marinen, som utkom 1911-
1942, i denna serie.**

1911-1936 ingår veterinärvård vid armén i ett särskilt avsnitt i denna serie.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1,
Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt,
1864-1912. - Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.
Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Efterföljare:

Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsstyrelse. – Stockholm :
1973–1975. – (Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1970/72-1973/74.

Veterinärvård vid armén / Överfältveterinären. – Stockholm : 1946-1957. –
(Sveriges officiella statistik).
Täckningsår: 1945-1955.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II
publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.
S. 163; Tab. 157. Militära sjukvården 1903-1947.

Hälso- och sjukvård vid armén och flygvapnet samt veterinärvård vid
armén. År 1941. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID

ARMÉN

OCH

FLYGVAPNET

SAMT

VETERINÄRVÅRD

VID

ARMÉN

Å R 1941

STOCKHOLM 1942

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

421906

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE
MÉDICAL

A L'ARMÉE

ET

AUX FORCES AÉRIENNES

AINSI QUE

SERVICE VÉTÉRINAIRE

A L'ARMÉE

EN 1941

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID ARMÉN ÅR 1941

AV

KUNGL. ARMÉFÖRVALTNINGENS
SJUKVÅRDSSTYRELSE

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE MÉDICAL

A L'ARMÉE EN 1941

PUBLIÉ PAR

LA DIRECTION
DE L'ADMINISTRATION MÉDICALE
DE L'ARMÉE

TILL KONUNGEN.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse får härmed avgiva underdånig berättelse över sin verksamhet samt över hälso- och sjukvården vid armén under år 1941.

Stockholm den 9 september 1942

Underdånigst

David Lindsjö

Oskar Nordlander

/ *Gunnar Hävermark.*

D. Nr 402: 1

INNEHÅLL.

[Medieval stil (1, 2, 3 ...) betecknar, att siffrorna endast äro approximativa.]

TEXTAVDELNING.

	TEXTAVDELNING.	Sid.
A.	Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens verksamhet	1
	Verksamheten vid sjukvårdsstyrelsens glasögondepå	6
	Tab. A. Antal levererade glas av olika styrka	6
	Sjukvårdsstyrelsens åtgärder beträffande skyddskoppsympningen vid armén . . .	6
	Tab. B. Skyddskoppsympning av manskap vid armén	7
	C. Sjuklighet på grund av ympning vid armén	7
B.	Färtläkarkåren	7
C.	Besiktningen av värnpliktiga	8
	Tab. D. Antal värnpliktiga, som vid besiktningarna befunnits behäftade med kropps- fel och sjukdomar, fördelade på olika grupper, i allt och på 100 prövade .	9
D.	Utdrag ur truppförbandens årsberättelser	11
E.	Sjukligheten och sjukvården bland manskapet	26
	Tab. E. Platser, intagna, vård dagar m. m. för civila sjuka å garnisonssjukhusen . .	27

TABELLBILAGOR.

Tab. 1. Sammandrag av rapporterna över besiktningarna av värnpliktiga	28
» 2 a, 2 b. Kroppsfel och sjukdomar hos värnpliktiga, vid besiktningarna förda till grupp TO	29
» 3 a, 3 b. » » » » » » » » » » 0	31
» 4. » » » » » » » » » » SB	33
» 5. » » » » » » » » » » 4	34
» 6. » » » » » » » » » » 3	35
» 7 a. Översikt av ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförh. inom olika inskrivningsomr.	36
» 7 b. Kroppsfel och sjukdomar hos förut inskrivna vpl, till gr. 0 resp. gr. 4 överförda	37
» 8. Sjukligheten bland manskapet vid arméns truppförband	38
» 9. Sjukdomar bland manskapet vid arméns truppförband	42
» 10. Sjukdomar bland manskapet vid armén	48
» 11. Avlidna efter dödsorsak bland arméns manskap inom olika områden	52
» 12 a. Samtliga å garnissonssjukhusen vårdade sjuka	53
» 12 b. Å garnissonssjukhusen vårdade militära patienter	53
» 13. Å garnissonssjukhusen intagna militära sjukdomsfall	54

TABLE DES MATIÈRES.

	Page
A. Activité du bureau médical de la Direction de l'Administration médicale de l'armée . . .	1
Activité du bureau de lunettes	6
Démarches faites par la Direction concernant la revaccination	6
B. Corps des médecins militaires	7
C. Examen des conscriptionnaires	8
D. Extraits des rapports annuels des médecins militaires	11
E. Morbidité parmi les conscrits	26

Tabl. 1.	Résumé des rapports sur les inspections médicales des conscriptionnaires	28
	<i>Col. 2:</i> Total des examinés. <i>Col. 3—5:</i> Non conscrits. <i>Col. 6—12:</i> Conscrits.	
	<i>Col. 13:</i> Non conscrits en %. <i>Col. 14:</i> Conscrits en %. <i>Col. 15:</i> En tout.	
2 a,	2 b. Vices corporels et maladies des conscriptionnaires, transférés par l'inspection au groupe TO, de 20 ans, resp. de plus de 20 ans	29
3 a,	3 b. Idem, idem, groupe O	31
4.	SB	33
5.	4	34
6.	3	35
7 a.	Aperçu de modifications dans les conditions de service des conscrits	36
7 b.	Vices corporels et maladies des conscriptionnaires, inscrits auparavant et transférés au groupe O, resp. groupe 4	37
8.	Morbidité parmi les conscrits	38
	<i>Col. 1:</i> Régiments. <i>Col. 2:</i> Malades restés de l'année précédente. <i>Col. 3—6:</i> Malades entrés par âge. <i>Col. 7—18:</i> Malades entrés par mois. <i>Col. 19:</i> Malades (restés et entrés) à la chambre et à l'infirmerie. <i>Col. 20:</i> Malades (restés et entrés) à l'hôpital militaire. <i>Col. 21:</i> Malades (restés et entrés) à l'hôpital civil. <i>Col. 22:</i> Total des malades (restés et entrés). <i>Col. 23:</i> Sortis capables de continuer leur service militaire. <i>Col. 24:</i> Sortis incapables de reprendre leur service militaire. <i>Col. 25:</i> Décédés. <i>Col. 26:</i> Nombre de malades restant l'année suivante. <i>Col. 27:</i> Nombre de journées de traitement.	
9.	Maladies parmi les conscrits	42
	Groupe I: Vices de formation ou de développement. Groupe II: Maladies d'infection aiguës. Groupe III: Maladies zooparasitaires. Groupe IV: Maladies d'infection chroniques. Groupe V: Maladies constitutionnelles. Groupe VI: Maladies d'intoxication chroniques. Groupe VII: Maladies mentales. Groupe VIII: Maladies du système nerveux. Groupe IX: Maladies des yeux. Groupe X: Maladies des oreilles. Groupe XI: Maladies de l'appareil circulatoire. Groupe XII: Maladies de l'appareil respiratoire. Groupe XIII: Maladies de l'appareil digestif. Groupe XIV: Maladies non vénériennes de l'appareil génito-urinaire. Groupe XV: Maladies de l'appareil locomoteur et du système osseux. Groupe XVI: Maladies de la peau et du tissu cellulaire. Groupe XVII: Tumeurs. Groupe XVIII: Cas de lésions corporelles et d'empoisonnements. <i>Col. 150:</i> Ruptures et distensions des muscles et tendons. <i>Col. 151:</i> Distorsions. <i>Col. 152:</i> Luxations, simples, compl. <i>Col. 153:</i> Fractures, simples, compl. <i>Col. 154:</i> Contusions. <i>Col. 155:</i> Blessures d'armes tranchantes ou pointues. <i>Col. 156 a, b, c:</i> Blessures d'armes à feu. <i>Col. 157:</i> Excoriations causées par la chaussure. <i>Col. 158:</i> Excoriations causées par l'équitation. <i>Col. 159 a, b:</i> Brûlures et traumatismes causés par explosion. <i>Col. 160:</i> Engelures. <i>Col. 161:</i> Coups de soleil et coups de chaleur. <i>Col. 162:</i> Intoxications aiguës. <i>Col. 163:</i> Traumatismes d'autres sortes. <i>Col. 164:</i> Suicides, tentatives de suicide. <i>Col. 165:</i> Maladies indéterminées. <i>Col. 166:</i> Cas d'observation. <i>Col. 167:</i> Total des malades entrés.	
10.	Idem. Voir tabl. 9	48
11.	Causes de décès parmi les conscrits	52
12 a.	Total des malades traités dans les hôpitaux de garnison	53
12 b.	Conscrits malades, traités dans les hôpitaux de garnison	53
13.	Cas de maladies parmi les conscrits traités dans les hôpitaux de garnison	54

Note. Chiffres en types spéciaux (1, 2, 3 . . .) sont à regarder comme approximatifs.

A. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens verksamhet.

Sjukvårdsstyrelsens verksamhet under år 1941 har, i likhet med vad fallet varit alltsedan utbrottet av pågående krig, i hög grad präglats av det utrikespolitiska läget och därmed oavslätligen inriktats på att förläna arméns hälso- och sjukvård den effektivitet, som motsvarar lägets krav.

Under året hava å sjukvårdsstyrelsen och sjukvårdsinspektionen handlagts sammanlagt 18 398 ärenden, varav 1 986 av hemlig natur. Detta innebär en ökning även i förhållande till det närmast föregående årets kraftigt stegrade nummerår.

Bland de ärenden, som under 1941 varit föremål för sjukvårdsstyrelsens behandling, må nämnas följande.

Med garnisonssjukhusens verksamhet sammanhängande frågor hava givit sjukvårdsstyrelsen rikligt arbetsmaterial. De år 1940 inledda förhandlingarna med vederbörliga landsting rörande vården av civila patienter å garnisonssjukhusen i Boden, Skövde, Karlsborg, Eksjö, Linköping och Sollefteå (samarbetsjukhusen) hava under 1941 fortsatt. De enhetliga grunder, som av Kungl. Maj:t i brev den 21 juni 1940 förutsatts skola bliva tillämpade i nya samarbetsavtal, hava emellertid ej helt kunnat utformas. Det återstår att vinna överenskommelse mellan kronan och landstingen rörande antal vårdplatser för civila sjuka samt vårdavgiften. Härom har sjukvårdsstyrelsen gemensamt med civila departementet tillskrivit Kungl. Maj:t. Samtidigt har förslag till reglemente för samtliga garnisonssjukhus överlämnats till Kungl. Maj:t för fastställelse.

Frågan om garnisonssjukhuset i Boden om- och tillbyggnad, som länge fordrat en lösning, har upptagits till förnyad behandling och föranlett sjukvårdsstyrelsen att i samråd med fortifikationsstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning genom särskilda sakkunniga, vilka samtidigt skulle pröva frågan om uppförandet av ett krigssjukhus för Bodens fästning. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande har utredningen igångsatts.

Förhandlingar hava inletts med Norrbottens läns landsting om inrättande vid garnisonssjukhuset i Boden av en särskild avdelning för barnsjukdomar med tillhörande poliklinik.

Sedan sjukvårdsstyrelsen gemensamt med fortifikationsstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till nytt garnisonssjukhus i Skövde, har 1941 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t anvisat medel för ändamålet. I kostnaderna skola jämväl Skövde stad och Skaraborgs läns landsting deltaga.

Frågan rörande personalbostäderna vid garnisonssjukhusen har varit föremål för sjukvårdsstyrelsens utredning.

I samband med utökningen av värnpliktskontingenterna har behovet av vårdplatser ökat vid ett flertal truppförbandssjukhus. Med anledning därav hava omfattande ny- och ombyggnader planerats, varvid sjukvårdsstyrelsen utgått ifrån att frågan bör lösas i ett sammanhang för de olika militärområdena.

Inom sitt verksamhetsområde har sjukvårdsstyrelsen haft att taga befattning med vissa frågor, sammanhängande med de hygieniska förhållandena inom olika förläggningar.

Förslag till uppförande av badinrättningar vid vissa truppförband hava varit föremål för sjukvårdsstyrelsens granskning och yttrande.

Kampen mot tuberkulosen inom armén har under året ytterligare skärpts genom olika åtgärder. Den 28 februari 1941 utfärdade sjukvårdsstyrelsen »Bestämmelser om tuberkulosbekämpande inom armén». I syfte att uppspåra smittspridare inom truppförbanden hava åtgärder vidtagits för ett allmännare genomförande av röntgenundersökningar. Härvid har tillämpats en ny metod, skärmbildsfotografering, vilken visat sig utgöra ett utomordentligt medel att uppspåra de personer, som hava lungförändringar.

Efter samråd med chefen för armén och medicinalstyrelsen har sjukvårdsstyrelsen den 18 juli 1941 utfärdat föreskrifter angående skyddsympning mot tuberkulos med Calmettes ympämne.

Sjukvårdsstyrelsen har vidtagit åtgärder för att tidigare anbefalld skyddsympning mot tyfoidfeber och paratyfus alltjämt skall verkställas samt angivit riktlinjerna härför. I saknad av särskilda lagbestämmelser i ämnet har emellertid befrielse från skyddsympning medgivits av Kungl. Maj:t på ansökan därom. Då syftet med skyddsympningen kunde förfelas, om sådana dispensansökningar vunne ökad omfattning, har sjukvårdsstyrelsen därför hos Kungl. Maj:t hemställt, att skyldighet att undergå skyddsympning måtte fastslås i lag.

Risken för förgiftningsskador hos personal vid ammunitionsfabrikerna, selsatt med bearbetning av vissa skadliga ämnen, har föranlett sjukvårdsstyrelsen att efter samråd med Statens institut för folkhälsan utfärda föreskrifter till förebyggande av dylika skador.

Föreskrifter om åtgärder mot gengasförgiftning hava utfärdats i samråd med tygdepartementet.

Försök med A- och C-vitaminpreparat hava i samråd med Statens institut för folkhälsan organiserats även detta år. Som komplement till vitaminisering av födoämnen hava försök planerats med medicinska preparat i tablettform.

Tandvårdens ändamålsenliga ordnande har alltfört framstått såsom en angelägenhet av synnerlig vikt. Rent praktiskt har den närmaste uppgiften varit att på lämpligaste sätt sörja för de inkallades tandvård. I fråga om fredstandvården har sjukvårdsstyrelsen, med hänsyn till betydelsen av att denna för samtliga försvarsgrenar lika aktuella fråga löses i ett större sammanhang, hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga av frågan om ordnande av tandvården vid försvarsväsendet i dess helhet. Kungl. Maj:t har bifallit framställningen och »Försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941» har trätt i verksamhet.

Blodgivarcentralernas organisation och utrustning har varit föremål för

sjukvårdsstyrelsens oavlätliga uppmärksamhet. I syfte att för krigstid säkerställa tillgången på blod och att pröva blodgivarcentralernas organisation har sjukvårdsstyrelsen under en tid av hösten 1941 haft samtliga dessa försöksmobiliserade, varvid blodtappning ägt rum från frivilliga givare. Åtgärder hava i detta sammanhang vidtagits för framställning av såväl flytande plasma som torrplasma att uppläggas i beredskapsförråd för arméns räkning, varvid nyssnämnda blod tagits i användning.

Fortsatta hörselundersökningar av viss militär personal hava ägt rum med utnyttjande av de undersökningstekniska framsteg, som vunnits på senare år. Med ledning av därvid vunna erfarenheter avses nya föreskrifter för hörselundersökning och öronskydd komma till stånd.

Sjukvårdsstyrelsen har föranstaltat om att mera permanent psykiatrisk expertis står till truppförbandsläkarnas förfogande dels vid läkarundersökning omedelbart efter inryckningen, dels även vid andra tillfällen, när behov föreligger. För sådant ändamål har avtal träffats med ett avsevärt antal sinnessjukhusläkare, som ställt sig till förfogande.

Direktiv för öppen och sluten sjukvård hava meddelats i avsikt att möjliggöra ett rationellt utnyttjande av landets dyrare sjukhusplatser.

Under året hava förhandlingar förts av sjukvårdsstyrelsen jämte civila departementet med representanter för sjuksköterskesammanslutningar angående sjuksköterskornas vid armén anställnings- och tjänstgöringsförhållanden, varvid som grundval för förhandlingarna legat ett inom arméförvaltningen upprättat förslag till nya bestämmelser.

I samråd med Svenska röda korset har sjukvårdsstyrelsen utverkat Kungl. Maj:ts medgivande att den betydelsefulla utbildningen av hjälpsystrar får fortgå i stegrad utsträckning.

På sjukvårdsstyrelsens föranstaltande har utredning genom sakkunniga av frågan om försvarsväsendets läkemedelsbehov inletts i avsikt bl. a. att så långt möjligt få de olika försvarsgrenarnas läkemedelsutrustning samordnad till en gemensam standardutrustning.

Sedan chefen för armén uppdragit åt sjukvårdsstyrelsen att handhava frågor rörande arméns vattenförsörjning, däri inbegripet materielanskaffning, har sjukvårdsstyrelsen upprättat plan för vattentjänsten vid arméns rörliga förband, ställt vattenfilter till förfogande samt utfärdat anvisningar rörande handhavande av dylika filter. Närmare föreskrifter rörande vattentjänsten avses utfärdas i en särskild instruktion.

Frågan om eldbegängelse av i krig stupade har varit föremål för diskussion mellan sjukvårdsstyrelsen och olika myndigheter, varvid sjukvårdsstyrelsen funnit frågan beaktansvärd ur militärhygienisk synpunkt. Åtgärder i ämnet hava övervägts.

Sjukvårdsstyrelsen har deltagit i förberedelserna till ny inskrivningsförordning.

Inom sjukvårdsstyrelsen har utarbetats förslag till ny besiktningskungörelse, varvid i anslutning till rullföringsnämndens utredning rörande de värnpliktigas inskrivningsförhållanden m m en omarbetning i väsentliga delar av gällande

besiktningskungörelse vidtagits i avsikt att möjliggöra ett bättre utnyttjande av värnpliktstillgången. I samband härmed och med enahanda utgångspunkter har även nytt besiktningsreglemente utarbetats.

Vissa bestämmelser, avsedda att förbereda efterbesiktning av vissa tidigare frikallade värnpliktiga, hava utfärdats av sjukvårdsstyrelsen.

I samråd med civila departementet ävensom med marinförvaltningen, flygförvaltningen och riksförsäkringsanstalten har sjukvårdsstyrelsen utarbetat och till Kungl. Maj:t avgivit förslag till bestämmelser om sjukvård åt värnpliktig under militärtjänstgöring i fredstid m m. Dylika bestämmelser hava där efter utfärdats i kungl. brev den 19 december 1941.

Med hänsyn till vikten av att endast de, som äro ur fysisk och psykisk synpunkt lämpliga, bliva antagna till hemvärnsmän eller tjänstgöra som sådana har sjukvårdsstyrelsen gemensamt med civila departementet till Kungl. Maj:t avgivit förslag till föreskrifter om prövning av blivande eller redan antagna hemvärnsmäns hälsotillstånd. Förslaget har föranlett Kungl. Maj:t att den 12 september 1941 utfärda bestämmelser i enlighet med detsamma. Formulär till självförklaring om hälsotillståndet har därefter fastställts av sjukvårdsstyrelsen efter samråd med riksförsäkringsanstalten.

Sjukvårdsstyrelsen har den 2 december 1941 utfärdat föreskrifter till ledning vid läkarundersökningar av krigsfrivilliga i luftbevakningstjänst.

I allt vad som rör sjukvårdsmaterielen har sjukvårdsstyrelsen verkat för att inom området uppkomna förbättringar blivt tillvaratagna och tillgodoförda den militära sjukvården ävensom tillsett, att materielen fått en ändamålsenlig uppläggning och förvaring. Sålunda hava försök med sjukvårdsmateriel av skilda slag anordnats samt föreskrifter utfärdats rörande sjukvårdsmaterieltjänsten. Ny prislista å sjukvårdsmateriel har utfärdats att lända till efterrättelse fr o m den 1 september 1941.

Sjukvårdsstyrelsen har haft att i vad på den ankommer avgiva utlåtanden i en mängd till arméförvaltningen remitterade ärenden, varav följande må nämnas:

sociala försvarsberedskapskommitténs betänkande med förslag till krigspensionsförordning m m;

förslag till lag om ändrad lydelse av 10 § lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara;

frågan om granskning av ritningar och planer till allmänna byggnader ur beredskapssynpunkt;

1938 års pensionssakkunnigas betänkande med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen;

1940 års militära socialvårdskommittés betänkande och förslag angående soldatvården;

frågan angående beräkning av militärtjänstgöring såsom tjänstgöring å apotek;

angående bestämmelser för viss civil sjukvårdspersonal om tjänstledighet, förmåner under tjänstledighet samt sjukvård på statens bekostnad;

angående tjänsteförteckningsrevisionssakkunnigas betänkande;

angående vissa åtgärder till mildrande av olägenheterna för de värnpliktiga av militär beredskapstjänstgöring;

angående villkoren för tjänstepliktig medicinalpersonals anställning hos staten.

Militärapoteket.

Militärapoteket har till huvuduppgift bland annat att tillgodose *dels* Karolinska sjukhuset *dels* försvarsväsendet med läkemedel m. m.

Även om leveranserna till Karolinska sjukhuset hava varit betydande ha dock uppgifterna för och leveranserna till försvarsväsendet helt dominerat.

Sålunda har apotekets produktion av läkemedel för försvarsväsendets räkning varit högst omfattande liksom uppgiften att distribuera de stora kvantiteter läkemedel, som *dels* färdigställts, *dels* i färdigt skick för Kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses räkning emottagits och temporärt förvarats vid apoteket.

Omsättningen under år 1941 uppgick till kronor 651 906:64 och nettobehållningen till kronor 193 815:89 eller 29·7 % av omsättningen.

Under året hava 1 049 inkommande och 1 382 utgående skrivelser diarieförts.

Antalet diarieförda per post inkommande beställningsskrivelser under året uppgick till 4 242, vartill kommer beställningar från i Stockholm förlagda förband (motsvarande) samt 18 000 från Karolinska sjukhuset.

Antalet läkemedelssändningar per post uppgick till c:a 20 per dag och antalet järnvägstransporter till c:a 8—10 per dag.

Under året hava 435 911 reglementerade läkemedelsförpackningar färdigställts vid apoteket. Tillverkning av läkemedel i ampuller har upptagits och en betydande analytisk verksamhet har bedrivits.

Apoteket har dessutom så långt möjligt sökt omsätta i förråd befintliga, sjukvårdsstyrelsen tillhöriga läkemedel, särskilt sådana som på grund av begränsad hållbarhet icke tåla långvarig lagring.

Fortlöpande kontroll av i försvarsväsendets förråd ingående läkemedel har förekommit.

Vidare har vid militärapoteket emottagits från truppförband insända *dels* ur den reglementerade utrustningen utgångna läkemedel *dels* reglementerade läkemedelsförpackningar, som på grund av ovarsam behandling eller av annan orsak blivit förstörda. Dessa senare hava vid apoteket iståndsatts i fullgott skick.

Militärapoteket har genom olika åtgärder sökt bidra till nedbringandet av läkemedelskostnaderna vid truppförbanden och vid Karolinska sjukhuset.

I enlighet med Kungl. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses beslut den 13 februari 1941 har inspektion av samtliga läkemedelsförråd vid i Stockholm förlagda truppförband genom apotekets försorg förrättats en gång varje kvartal.

Verksamheten vid sjukvårdsstyrelsens glasögondepå.

Sedan 1922 erhåller manskap vid armén, om detta är för tjänstens fullgörande nödvändigt eller om besvär från ögonen så kräva, glas på statens bekostnad från den s. k. glasögondepån. Glasen bliva bärarens egendom.

Under år 1941 utlämnades 5 064 par glasögon inom armén mot 4 666 par under år 1940. Skjutglasögonen utgöra 3 828 eller 75 % av hela antalet, medan av gasmaskglasögon utlämnats 332 eller 7 % och av andra glasögon 904 eller 18 %. Gruppen skjutglasögon omfattar sådana glas, som medföra för skjutning tillräcklig synskärpa, d. v. s. minst 0.8. Med andra glasögon avses skyddsglas och glas, som utdelas till icke vapenföra eller till sådana vapenföra, vilka visserligen ej erhålla »skjutsyn» men dock för tjänstens fullgörande eller till följd av besvär från ögonen behöva glas.

I Tab. A redovisas antalet levererade glas (10 128) och deras styrka.

Tab. A. Antal under år 1941 levererade glas av olika styrka.

Glasens styrka	Sfäriska ÷ glas	Sfäriska + glas	Cylindriska glas	Andra glas	Summa glas
Under 3 D	2 367	2 275	2 894	.	.
3—6 D	923	706	479	.	.
Över 6 D	143	55	63	.	.
Summa	3 433	3 036	3 436	223	10 128
, På 100 av alla glas	33.9	30.0	33.9	2.2	100.0

De sfäriska minusglasen, som förordnas åt närsynta, de sfäriska plusglasen, som förordnas åt översynta, samt cylinderglasen, som förordnas åt astigmat, utgjorde omkring $\frac{1}{3}$ var av hela antalet glas. Under rubriken »andra glas» redovisas planglas, mattglas, prismor etc., tillhoppa utgörande endast 2.2 % av samtliga.

Sjukvårdsstyrelsens åtgärder beträffande skyddskoppymningen vid armén år 1941.

Ympning göres i allmänhet med 2 snitt, men med endast 1 snitt, där kraftigare reaktion är att vänta. Besiktning sker som regel endast en gång, nämligen å fjärde dygnet, men om reaktion då utebliver även på åttonde dygnet. En sammanfattning av resultatet återfinnes i Tab. B.

I allt kunde 60 954 ympade tillfredsställande besiktigas, sålunda ungefär dubbelt så många som föregående år. Av dessa reagerade 57 067 eller 93.6 % av de ympade.

Av ympningen föranledd inskränkning i tjänstbarheten åskådliggöres i Tab. C.

Tab. B. Skyddskoppypmpning av manskap vid armén år 1941.

	Antal ympade	Antal besik- tigade	Antal ej besik- tigade	Reagerande efter		Ej reagerande		Reage- rande i % av be- sikti- gade
				första	andra	om- ympade	ej om- ympade	
				ympningen				
<i>Primovaccination</i>								
2 snitt	1 075	1 075	—	1 016	28	31	—	97·1
1 snitt	267	267	—	231	26	10	—	96·3
<i>Revaccination</i>								
2 snitt	45 755	45 587	168	40 809	1 918	2 270	590	93·7
1 snitt	14 137	14 025	112	12 685	354	355	631	93·0

Tab. C. Sjuklighet på grund av ympning vid armén år 1941.

	Antal besikti- gade ympade	På grund av ympbesvär föranledd inskränkning i tjänstedugligheten									
		Antal man	% sjuk- skrivna av be- sikti- gade	befrielse från vissa övningar		sjukskrivna vid trupp		vårdade å sjukhus		i allt	
				antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man
Primovaccination . .	1 342	370	27·6	159	0·4	810	2·2	599	1·6	1 568	4·2
Revaccination	59 612	2 289	3·8	1 276	0·5	4 179	1·8	2 175	1·0	7 630	3·3

Nedsatt tjänstbarhet visade 27·6 % av de såsom primovaccinationer angivna fallen, men blott 3·8 % av revaccinationsfallen med 4·2 dagar per man bland de förra och 3·3 dagar per man bland de senare. Olägenheterna av ympningen hava alltså varit obetydliga. Däremot visa sig alltjämt besvären av primovaccination mera svårartade och långvariga än av revaccination.

B. Fältläkarkåren.

Fältläkarkårens stat omfattar från och med den 1 juli 1941 inalles 128 läkare, nämligen:

- 1 generalfältläkare,
- 1 överfältläkare,
- 5 fältläkare,
- 40 regementsläkare,
- 41 bataljonsläkare och
- 30 bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt
- 10 extra bataljonsläkare.

Fältläkarkårens övergångsstat har bestått av 1 regementsläkare och dess reservstat av 3 fältläkare samt 3 regementsläkare, av vilka 1 regementsläkarbeställning var vakant vid årets slut.

Fältläkarkårens reserv omfattade 227 medlemmar, därav 11 fältläkare, 14 regementsläkare, 202 bataljonsläkare.

Ingen av fältläkarkårens medlemmar har under året avlidit.

C. Besiktningen av värnpliktiga.

Besiktning av värnpliktiga har verkställtts jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse av den 22 januari 1937 (SF nr 15) angående läkarundersökning av dem, som söka fast anställning vid krigsmakten, samt av värnpliktiga. Besiktningsreglementet av den 17 januari 1941 (SF nr 40) har därvid tjänat till ledning.

Här nedan anföras huvuddragen av ovannämnda kungörelse.

Bestämmelser beträffande värnpliktiga.

I. *Studenter och likställda samt sjökapten och likställda* hänföras, på grund av läkarundersökningen, till någon av följande besiktningsgrupper:

a) *dugliga till krigstjänst* (vapenföra)

1) i vapentjänst (grupp SV);

2) endast i viss befattning (grupp SB);

b) *för tillfället odugliga till krigstjänst* (grupp TO), eller

c) *odugliga till krigstjänst* (grupp O).

II. *Värnpliktiga i allmänhet* hänföras, på grund av läkarundersökningen till någon av följande besiktningsgrupper:

a) *dugliga till krigstjänst*

1) vapenföra (grupp 1—3),

2) icke vapenföra (grupp 4);

b) *för tillfället odugliga till krigstjänst* (grupp TO);

c) *odugliga till krigstjänst* (grupp O).

Rörande närmare beskrivning av dessa gruppers omfattning hänvisas förutom till ovannämnda kungörelse även till denna berättelse år 1937.

*

Sammandrag (*Tab. 1*) av rapporterna om besiktningarna av värnpliktiga år 1941 visa, att antalet prövade uppgick till 59 294, av vilka 53 986 voro tjugoföråringar, 4 622 överåringar och 686 underåringar. Av samtliga prövade blevo 3 005 helt frikallade (O), 3 604 förklarade tillfälligt odugliga till krigstjänst (TO) medan 52 685 inskrevos eller 88.9 % av samtliga mot 88.5 % föregående år. Av de inskrivna voro 46 515 vapenföra (1, 2, 3), 3 257 icke vapenföra (4), vartill kommo av studenter och likställda 2 749 vapenföra (SV) och 164 till viss befattning uttagna (SB). Härvid må dock anmärkas, att alltjämt en viss dubbelräkning äger rum. En detaljerad redogörelse härom har lämnats i årg. 1920, vilken även efter tillämpning av 1936 års värnpliktslag torde i princip äga giltighet.

Tab. D. Antal värnpliktiga, som vid *besiktningarna* befunnits behäftade med kroppsfel och sjukdomar, fördelade på olika grupper, i allt och på 100 prövade, år 1941.

Inskrivningsområden	I allt		20-åriga					Överåriga				
	20-åriga	Överåriga	TO (Tab. 2 a)	O (Tab. 3 a)	SB (Tab. 4)	4 (Tab. 5)	3 (Tab. 6)	TO (Tab. 2 b)	O (Tab. 3 b)	SB	4	3
Malmöhus södra . . .	539	81	3.4	4.3	0.6	4.9	5.1	13.5	11.8	1.2	10.0	11.1
Malmöhus norra . . .	599	72	3.3	4.1	0.3	4.5	6.0	9.6	8.0	—	12.3	8.6
Kronobergs . . .	597	119	4.9	4.4	0.0	4.1	4.7	18.4	11.7	0.4	13.9	9.0
Norra Smålands . . .	595	162	5.6	4.1	0.1	4.9	5.7	37.3	8.0	0.4	7.6	5.4
Kopparbergs . . .	426	98	4.3	4.9	0.1	6.8	4.2	9.6	9.6	—	28.8	4.8
Gävleborgs . . .	384	50	5.2	4.9	0.2	4.3	5.2	16.5	7.1	—	11.0	4.7
Jämtlands . . .	519	185	8.6	4.7	0.1	4.8	3.1	30.8	9.6	—	14.9	6.0
Västernorrlands . . .	440	78	4.9	4.4	—	4.8	7.7	27.4	11.1	—	11.9	7.4
Hallands . . .	220	38	3.6	4.7	0.2	4.9	3.2	13.4	13.4	1.5	19.4	9.0
Västgöta-Bohus . . .	611	163	3.7	3.5	0.6	4.3	4.0	15.7	19.9	1.0	12.7	3.9
Älvsborgs . . .	527	85	5.1	5.5	0.2	6.5	5.2	13.0	9.5	—	21.9	5.9
Skaraborgs . . .	433	91	6.5	4.5	0.1	4.5	3.9	28.6	10.0	—	17.9	8.6
Värmlands . . .	443	181	3.8	5.4	0.2	5.1	3.8	16.0	15.0	0.9	20.7	4.1
Östergötlands . . .	633	179	4.8	4.1	0.2	6.4	5.7	23.9	11.1	0.3	15.8	9.1
Örebro . . .	599	134	4.8	5.0	0.1	5.3	7.4	22.2	11.7	0.4	16.1	7.8
Södermanlands . . .	533	130	4.6	5.1	0.3	6.0	5.9	11.0	20.2	1.4	16.5	10.6
Stockholms . . .	1 004	250	4.1	3.6	0.7	3.4	5.7	19.0	7.7	1.6	9.6	5.8
Uppsala . . .	453	69	2.8	3.9	0.2	4.5	8.0	17.3	7.4	—	10.5	7.4
Västerbottens . . .	684	214	12.9	6.8	0.0	4.2	5.6	26.7	16.5	—	14.9	9.8
Norrbottnens . . .	410	111	5.6	6.1	0.1	4.4	4.6	19.2	10.8	—	12.2	9.9
Gotlands . . .	50	6	0.6	4.3	0.4	3.0	2.3	—	—	—	—	—
Summa 1941	10 699	2 496	4.9	4.6	0.3	4.8	5.3	20.2	11.7	0.5	14.4	7.2
1940	11 681	2 095	4.7	5.7	0.2	3.1	6.5	17.6	13.4	0.9	9.8	10.5
1939	11 096	2 640	5.0	6.9	0.4	3.3	7.4	14.9	18.1	1.2	12.2	11.2
1938	11 963	2 922	5.5	7.7	0.4	3.3	7.8	17.7	18.8	0.8	9.8	11.2
1937	13 558	2 882	6.2	8.2	0.4	4.2	8.1	17.4	19.0	0.9	11.4	10.2

Anm. De här ovan anförda talen äro beräknade på grundval av de tabeller i tabellavdelningen, som angivas i kolumnhuvudet. Rörande antalet prövade se Tab. 2 a resp. 2 b.

Av förut inskrivna värnpliktiga har under år 1941 ett osedvanligt stort antal förts till grupp O, d. v. s. frikallats, nämligen 29 744 mot endast 16 288 under föregående år, varjämte 4 841 överförts till grupp 4, d. v. s. till icke vapenföra, mot 1 122 under föregående år (Tab. 7 a). Att detta förhållande beror på de omfattande inkallelserna under året av äldre årsklasser, framgår bl. a. av att endast en ringa del av dem, för vilka värnpliktsförhållandena ändrats, tillhörde de yngsta årsklasserna. Endast 9 % voro sålunda hänförliga till de senaste 4 årsklasserna.

För dem som förts till gruppen tillfälligt odugliga redogöres i Tab. 2 a och 2 b och för de helt kasserade i Tab. 3 a och 3 b med angivande av de sjukdomar och bildningsfel, som föranlett de värnpliktigas nyssnämnda fördelning vid läkarbesiktningarna och efterbesiktningarna.

I TO-gruppen ledo av 20-åriga 10.9 % av sjukdomar i matsmältningsorganen, av överåriga 23.8 %. De viktigaste kassationsorsakerna (grupp O) bland 20-åringarna voro sinnessjukdomar, stödje- och rörelseorganens sjukdomar, tuberkulossjukdomar och cirkulationsorganens sjukdomar, med respektive 20.1, 18.6, 16.3 och 8.2 % av samtliga frikallade. Bland de överåriga voro sinnessjukdomar

och tuberkulossjukdomar med 22·5 och 21·6 % av de frikallade de viktigaste orsakerna, därefter stödje- och rörelseorganens sjukdomar och cirkulationsorganens sjukdomar med respektive 10·3 och 7·7 %.

Hos värnpliktiga, som vid inskrivningarna förts till grupp SB, dominera bland 20-åriga (*Tab. 4*) sjukdomar i stödje- och rörelseorganen och cirkulationsorganen med 31·4 och 19·7 % av samtliga.

Av de vid besiktningarna till grupp 4 förda ledo tjugoåringarna framför allt av sjukdomar i stödje- och rörelseorganen (36·7 %), cirkulationsorganens sjukdomar (17·6 %), ögonsjukdomar (13·9 %) och öronsjukdomar (9·0 %) och överåriga av sjukdomar i stödje- och rörelseorganen (21·7 %), av bildnings- och utvecklingsfel (19·7 %), sjukdomar i cirkulationsorganen (14·3 %) samt i matsmältningsorganen (11·1 %) (*Tab. 5*).

Bland de vid inskrivningarna till grupp 3 uttagna (*Tab. 6*) dominera fel eller sjukdomar i stödje- och rörelseorganen (43·4 %) och ögonen (25·5 %) hos 20-åriga samt hos överåriga likaledes dessa sjukdomar (resp. 30·4 och 13·6 %) samt sjukdomar i cirkulationsorganen (14·2 %).

Beträffande kroppsfel och sjukdomar lämnas i *Tab. D* en sammanfattning för såväl 20-åriga som överåriga inom olika inskrivningsområden i absoluta och relativa tal (på 100 prövade). Av tabellen, som endast omfattar de vid inskrivningarna iakttagna, framgår, att var femte tjugoåring (19·9 %) och varannan överårig (54·0 %) mer eller mindre lidit av sjukdom eller bildningsfel. Procenttalet har dock nedgått avsevärt under de senaste åren, framför allt för de tjugoåriga, för vilka det utgjorde över 27 % fyra år tidigare (år 1937). Lägsta siffran inom grupp O för 20-åriga visar år 1941 Västgöta-Bohus i. o. (3·5) och Stockholms (3·6), högsta siffran Västerbottens (6·8). Bland överåriga inom denna grupp har Gävleborgs i. o. lägsta siffran (7·1) och Södermanlands högsta siffran (20·2). Till dessa kroppsfel och sjukdomar hos de värnpliktiga vid läkarbesiktningarna vid inskrivningen komma ytterligare de som framträda vid besiktning å truppförbanden efter inryckning (*Tab. 7 b*).

Bland förut inskrivna värnpliktiga (*Tab. 7 a*), som vid sistnämnda besiktningar under året frikallats (till grupp O överförda), till ett antal av 29 744, hava 15·5 % av samtliga frikallats på grund av sjukdomar i stödje- och rörelseorganen; därefter komma sjukdomar i nervsystemet (13·9) och i cirkulationsorganen (13·4) samt tuberkulos (13·4) och sjukdomar i matsmältningsorganen (12·8). Av förut inskrivna, till grupp 4 överförda värnpliktiga, till antalet 4 841, ledo 37·7 % av sjukdomar i stödje- och rörelseorganen (*Tab. 7 b*).

D. Utdrag ur truppförbandens årsberättelser.

Sjukvårdspersonal.

För sjukvårdens bedrivande bör man räkna med en sköterska per 35 sängar. Då vid varje större truppförband sängplatsantalet torde uppgå till omkring 70 och därutöver, blir behovet av tvenne sköterskor vid dessa förband än mer nödvändigt. Att täcka detta behov genom extra sköterska kan icke vara fullt ändamålsenligt. Vikten av att respektive läkare utbilda de anställda sköterskorna i erforderligt laboratoriearbete må framhållas.

Strävandet att bringa den militära sjukvården jämställd med den civila torde fordra att kvinnliga sjukvårdsbiträden användas i sjukvården. Kravet på dylik personal bör dock ej jämföras med förhållandena vid civila lasarett. Däremot torde i detta avseende kommunala anstalter för kroppssjuka kunna tagas till utgångspunkt. Behovet för militär sjukvård synes då skäligt kunna beräknas till ett biträde på 30 sängar.

På grund av den alltmer krävande vården av sjukvårdsmateriel, torde minst en ordinarie förrädsman behöva anställas vid samtliga truppförband.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Det har framträtt som en olägenhet att de, som krigsplacerats såsom chefer för sjukvårdstrossen, icke fått någon speciell utbildning i denna tjänst, varför en utbildning av denna personal vore önskvärd.

(H. Almén, I 7.)

På grund av den ledighet, som numera bör beredas även sköterskorna, och på grund av den stora sjukligheten och annat sjukvårdsarbete i samband med de ideliga inryckningarna, erfordras året om oundgängligen minst två utbildade sjuksköterskor för en tillfredsställande sjukvårds bedrivande.

Önskvärt vore att ett antal kvinnliga sjukvårdsbiträden anställdes i stället för det nu titt och tätt ombytta handräckningsmanskapet, som ur kvalitetssynpunkt ofta är mindre lämpligt.

(E. Grubb, I 11.)

Ett önskemål från sjukvårdens sida är därför att sjukvårdsförrädsunderofficeren göres helt fristående från andra uppdrag, så att han odelat kan ägna sig åt sin uppgift inom sjukvården (som helt kräver sin man).

Angående rekryteringen av sjukvårdspersonalen finner jag, att vederbörlig hänsyn till sjukvårdens önskemål ej tages från skolbefälets sida. Sjukvården får naturligtvis ej de bästa eleverna, men med litet mera tillmötesgående kunde man bland de övriga plocka ut sådana, som vore mera lämpade för sjukvården än de som vid A 3 år 1941 påtvingats sjukvården. Frivillig anmälan till sjukvårdsutbildning borde få förekomma och sådan anmälan bör ej undertryckas av skolbefälet.

(Teodor Flodén, A 3.)

Med de stegrade krav, som numera ställas på regementssjukhusen, kommer alltmer behovet av laborationer i förgrunden. Det är därför önskvärt, att en av de sköterskor, som tjänstgöra vid regementet, lämpligen ordinarie sköterskan, antingen redan vid anställningens början besitter en viss övning i laborationer eller att hon kan kommenderas till centralt anordnad kurs i dylika göromål.

Genom tillgodoseende av behovet av laborationsmöjlighet inom regementssjukhuset skulle beroendet av civila lasarett i hög grad minskas.

(Alf Herne, A 6.)

Sjvuoffbeställning saknas. Med hänsyn till expeditiönsarbetets och materielvårdens betydligt utökade omfattning är det av behovet påkallat att dylik beställning

uppföres på stat. En sjvfurir från kåren har genomgått sjvuoffkurs och påbörjat kompletteringskurs vid A. U. S., vilken senare han avbröt, enär han icke kunde påräkna sjvuoffbeställning vid kåren.

(C. V. Barrens, Ing 2.)

Förutom truppförbandens läkare på aktiv stat hava under hela året 1—2 *vpl läkare* varit inkallade till tjänstgöring vid samtliga depåer i tjänstgöringsperioder om 2 månader. Det hela tiden tillämpade avlösningssystemet för läkare, tandläkare och apotekare har kunnat genomföras planmässigt. Så långt möjligt har därvid eftersträfvats att tillgodose såväl truppförbandens som den inkallade medicinalpersonalens berättigade intressen under hänsynstagande ej minst till de civila sjukvårdsinrättningar och tjänster, till vilka denna personal varit knuten. De *vpl läkarna* — ofta medicinskt högt kvalificerade — hava i allmänhet på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sin tjänst och utgöra för truppsjukvården en värdefull tillgång.

Beträffande *sjukvårdsmanskap* har vid flertalet depåer ävensom vid landstormsförbanden brist på utbildad sjukvårdspersonal gjort sig kännbar. Åtgärder till bristernas avhjälpande äro vidtagna.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Ett viktigt önskemål är anställande av kvinnliga sjukvårdsbiträden. Manlig handräckningspersonal har icke samma sinne för hygien och sjukvårdsarbete. Handräckningsmanskap står icke alltid att få, vilket flera gånger varit till stort men för sjukvården, som härigenom blivit lidande. Det är ett försvarsintresse, att manlig arbetskraft i största möjliga utsträckning ersättes med kvinnlig. Då personalen på expeditioner, i kök och matsalar vid regementet till stor del är kvinnlig, böra åtgärder vidtagas för att få samma förhållanden införda även inom sjukvården.

Vid sjukhuset finnes stadigvarande heltidsarbete för tre st underofficerare, nämligen för expeditionsarbetet, för förräds- och materieltjänsten samt för undervisningen och utbildningen. Dessa underofficerare böra hava var och en sin bestämda arbetsuppgift med självständigt ansvar under regementsläkaren.

(G. Janson, I 5.)

Svårighet har förekommit att erhålla underbefäl lämpligt till sjukvårdstjänsten, enär trupptjänsten i allmänhet föredrages. Även urvalet av lämpligt *vpl sjukvårdsmanskap* har varit svårt.

(F. Möller, I 21.)

Förutom truppförbandens läkare på aktiv stat hava under hela året vid de flesta depåer 2 *vpl läkare* varit inkallade till tjänstgöring i tjänstgöringsperioder om 2 månader. Det under hela året tillämpade avlösningssystemet för medicinalpersonal (läkare, tandläkare och apotekare) har genomförts planmässigt och med sjukvårdsinspektionens godkännande.

Härvid har eftersträfvats tillgodoseende av såväl truppförbandens som den inkallade medicinalpersonalens berättigade intressen och samtidigt i görligaste mån hänsyn tagits till de civila sjukvårdsinrättningar och tjänster, till vilka denna personal varit knuten.

Sjukvårdsunderofficerens arbetsbörda har ökat oerhört, varför en bestämd fordran måste uppställas om detta arbetes uppdelning på två befattningshavare — en sjukvårdsunderofficer och en sjukvårdsförrädsunderofficer (förrädsman).

(Sjuten Ramstahl, III. arméförd.)

Sjukvårdsunderofficerens arbetsbörda är för närvarande alldeles för stor. Det är orimligt att begära, att han ensam skall kunna sköta redovisning och förvaltning av hela sjukvårdsförrädet, som nu svällt ut till det mer än dubbla mot förut utan att ha ett fullt kunnigt biträde, för expeditionsgöromål, till hjälp. I undervisning av sjukbärare och sjukvårdsmanskap kan han givetvis ej deltaga, vilket dock är avsikten.

(M. Andréén, I 15.)

Tandläkarna har avlösts efter varje tvåmånadsperiod, detta är givetvis en olägenhet för tandvårdens kontinuerliga bedrivande, dessutom kan hos de värnpliktiga tandläkarna i regel icke påräknas det intresse för den militära tandvården, som är ett villkor för dess effektiva bedrivande. Behovet av anställandet av en regementstandläkare framträder allt starkare.

(G. Brändstedt, I 17.)

Något som allt klarare framträtt i fråga om behov av personal är, att en sjuksköterska per regemente även för vanliga förhållanden är otillräcklig. Säkerligen komma minst två sjuksköterskor att erfordras vid varje större truppförband.

Sjukvårdsunderofficer på stat måste finnas vid varje truppförband. Även vid fördelningen borde en sådan finnas såsom hjälp åt fördelningsläkaren, som därigenom kunde frigöras från en massa expeditiönsarbete och få mera tid till organisations- och inspektionsverksamhet m m.

(R. Hybbinette, IV. arméförd.)

Mot ordinarie sjuvuff periodiska utkallelser till fältförband varigenom under rätt avsevärda tider *kontinuiteten* i hans krävande arbete vid depåns sjukvårds- och förrådstjänst brytes, måste en bestämd gensaga inläggas. Frånsett de olägenheter och den skada, som härigenom uppstå icke minst ur förrådskontrollens och materielvårdens synpunkt, kommer härigenom en arbetsbörda att vältras över på läkarpersonalen, som denna personal varken är utbildad till eller vuxen.

(Hans-Key-Åberg, I 4.)

Även ur rekryteringssynpunkt är det ett önskemål, att en självständig sjvubefälkader kommer till stånd.

Tjänsten har ej kunnat bedrivas tillfredsställande med tillgänglig personal.

(C. Barre, I 10.)

Till sjukvårdsfurirskola 1941—42 hava 5 sjvubefäl kommenderats. Hittills ha våra erfarenheter av den s. k. furirlinjen i sjukvårdsutbildningen varit de sämsta tänkbara i det att hittills alla, som varit kommenderade till denna utbildning, visat sig odugliga.

(G. Sjögren, A 1.)

En avgjord förbättring i sjukvården på truppen har vunnits därigenom att de förut på kort tid förordnade civila extra läkarna nu ersatts av extra bataljonsläkare, förordnade på 3 år. Intresset för tjänsten och ansvaret inför uppgiften är nu ett helt annat. Det kvantitativa arbete, ofta av mycket krävande art, som avfordrats de yngre läkarna i Boden är mycket stort.

Det är att hoppas, att den nu sittande militära tandvårdskommittén måtte beakta det synnerligen stora behovet av tandvård i Övre Norrland.

(T. Thorburn, Övre Norrl. trp.)

Sjuksköterskan har under långa perioder måst biträdas av en extra sjuksköterska. Arbetsbördan för den ordinarie sjuksköterskan är på depåsjukhuset (50 platser) med den till detsamma knutna synnerligen omfattande polikliniska verksamheten alltför betungande och kan icke bemästras av henne ensam. Jag anser att det är oundgängligen nödvändigt att ytterligare en fast sjukskötersketjänst här inrättas.

(Rolf Kostmann, I 19.)

Den fast anställda sjukvårdspersonalen måste anses långt ifrån tillräcklig. Då nämnda personal dels är kommenderad på fältförband, dels såsom befäl vid utbildningen av sjukvårdsförband, samt på skolor, har under året fast anställd personal

icke kunnat tagas i anspråk för jourhavandetjänsten inom sjukhuset, utan har den måst bestridas av värnpliktig personal. Denna värnpliktiga personal har ibland vid inställelsen endast haft bristfällig sjukvårdsutbildning, ofta endast sjukhårarutbildning. Då dessa tjänstgjort så länge att de bibringats tillräcklig utbildning för att kunna sköta tjänsten, har deras tjänstgöring ofta varit avslutad. Att detta innebär en mycket stor belastning för sköterskorna och även för all övrig personal är tydligt. Ständig anställning av två sköterskor under nuvarande beredskap måste därför anses ofrånkomlig.

(Holger Borg, Mil.befälet på Gotland.)

Expedition och förvaltning.

Arbetet vid fördelningsstaben, avd. II d, har väsentligt utökats. Av skilda anledningar bör det kunna förutsättas att någon avsevärd minskning av arbetet icke kommer till stånd under fredsförhållanden. Det är även nödvändigt att samtliga handlingar, i likhet med förfarandet vid andra tjänstegrenar, förvaras och handläggas å fältläkarens ämbetsrum för att kunna vidmakthålla kontinuiteten och överblickandet av desamma, samt för att hindra onödig tidsspillan. Vid varje reg:te finnas en sjuoff, som även biträder vid expeditionens avslutande. Å fördelningsläkarens expedition, som är vida mer omfattande, saknas dylik. För att arbetsförhållandena icke skola bli olidliga, måste därför kravet betecknas såsom ofrånkomligt, att å fördelningsläkarens expedition anställs en uoff och ett kvinnligt skrivbiträde.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Ofta lång tid efter tjänstgöringens avslutande framställda ersättningsanspråk bereda särskilda svårigheter vid ersättningsfrågans utredning och bedömande.

Förvaltningstjänstens handhavande lämnar flerstädes en del övrigt att önska, i det att givna föreskrifter på detta område icke alltid tillräckligt beaktas av truppförbandsläkarna. Sålunda är en ökad uppmärksamhet vid handläggning av utgiftsverifikationer och fattande av utanordningsbeslut påkallad på många håll.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Expeditionsarbetet vid mobiliserad depås sjukvårdsavdelning lider högradigt av att expeditionsvan personal plötsligt utkallas för placering å fältförband utan att vana ersättare kunna rycka in å deras platser. Detta gäller samtliga befattningshavare. Genom ombytena uppstå luckor vid journalföring och förrådsarbeten, redovisningshandlingar och dylikt, vilka äro svåra att fylla ut. Det synes lämpligt och i hög grad önskvärt att vid en avdelning med så stor expedition som vid ett infanteriregementes mobdepå en ordinarie läkare, en sjuuoff vid sjvexp, en sjuuoff vid sjukvårdsförrådet (uppbördsman) kvarhållas vid mobdepån för att säkra arbetets behöriga och kontinuerliga gång.

(H. Ihde, I 3.)

En förenkling av expeditionsarbetet och förvaltningsapparaten, särskilt beträffande sjukvårdsmaterielen är synnerligen eftersträfvansvärd. F n måste truppförbandens sjukvårdspersonal ägna alldeles för lång tid åt pappersexercisen och även läkarna äro belastade med alldeles för mycket skrivarbete av så enkelt slag, att det borde kunna överlätas åt mindre kvalificerad personal.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

För att underlätta expeditionstjänsten har upplagts särskilt kortregister för ersättningsärenden (RFA) och för personal, som enligt tjänsteläkarinstruktionen är hänvisad till tjänsteläkaren.

Kortregister har även upplagts för personal, som enligt SF 757/1939 äger rätt till sjukvård i 3 mån efter tjänstgöringens slut.

(Helge Grundsell, A 8.)

Sjukvård.

Om vikten av god förlägningshygien synes det aldrig nog eller tillräckligt ofta kunna erinras. En utbruten epidemi kan vid dåliga och ohygieniska förläggningar få onödigt stor spridning och utbildningsresultatet därigenom äventyras. Omkostnaderna för en inkallelse kommer då ej till avsedd nytta. En alltför långt driven sparsambet eller bristande förståelse för förlägningshygien kan sålunda i stället medföra ökade utgifter genom förlust av effektiv arbetstid och ökade sjukvårdskostnader samt orsaka onödig avgång av personal.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Angående de vpl:s fysiska beskaffenhet synes en förbättring hava inträtt. En viss sportslig trimning och mer välsköta tänder över lag under senare år.

Garnissonssjukvarteret i Malmö har varit läkarna till stor hjälp. Likaså har den psykiatriske specialist, som ställts till regementets förfogande, varit regementschef och läkare till stöd.

(H. Almén, I 7.)

Ovanligt många nephritter ha förekommit, en del efter banala anginer och efter morbilli, men de flesta efter scarlatina. Vanligen ha de varit av oskyldig natur, men några ha medfört restkvävestegring till över 100 mgr % och blodtryckstegring till över 200 mm Hg. I ett fall, som förlöpte påfallande akut, utbröt efter 4 dagars sjukdom eklamtiska anfall i förening med nästan total amauros; samtliga ha emellertid blivit återställda.

För att utröna tuberkulosens förekomst ha gjorts ingående undersökningar på minst 1723 vpl. Tuberkulinundersökning enligt Mantoux och sänkningsreaktion utfördes å samtliga. Röntgenundersökning gjordes av dem, som i sjukhistorien uppgivit hereditet för tbc eller som vid den kliniska undersökningen företett suspekta lungsymtom.) Sammanlagt ha sålunda tagits röntgenfotos av lungorna å 298 vpl, därav 151 st. av dispensären. Genom de företagna undersökningarna avslöjades aktiv tuberkulos i mycket tidigt stadium hos 28 vpl, vilka överfördes till sanatorium eller hänvisades till dispensären i hemorten. Härigenom förhindrades smittspridning till kamraterna och fingo de hemförlovade i tidigt stadium lämplig vård. Dessa lungundersökningar ha sålunda visat sig vara av största betydelse såväl för de sjuka som för regementet i övrigt.

63 Mantoux-negativa vpl vaccinerades med BCG-vaccin och blevo herefter tuberkulinpositiva.

(E. Grubb, I 11.)

Den fysiska beskaffenheten av de *äldre årsklasserna* vpl ha lämnat mycket övrigt att önska och har kassationerna bland dessa därför blivit stora.

Såsom en anmärkningsvärd skada i tjänsten kan meddelas en fraktur av andra halskotan hos en 29-årig vpl. Uppkom under badning, då han slog huvudet i sjöbotten vid hopp från en brygga. Han fick omedelbart förklamation av hela kroppen. Erhöll genast lasarettsvård. Efter sträckbehandling var han efter tre månader i det närmaste fullt återställd. Hade då endast obetydlig kraftnedsättning i armarna och lätt rörelseinskränkning av halskotspelaren.

För höjande av garnisonens i Eksjö sjukvårdsberedskap vid förekommande olycksfall och för nedbringande av Kronans kostnader vid de ofta förekommande sjuktransporter, som de spridda förlägningsorterna och insjuknanden utom förlägningsorten medföra, disponerar regementet från nov. 1941 en ambulansbil från T 4.

(Wilhelm Örn, I 12.)

Hos äldre vpl, vilka icke förut fullgjort vpl-tjänstgöring liksom hos ersättningsreserven förut tillhörande vpl, nu uttagna till linjetjänst, har fysiken genomsnitt-

ligt varit dålig. På grund av sjukdomar, svagheter och lyten ha ända upp till 30 % av dessa måst hemförlovas såsom tillfälligt odugliga (odugliga) till linjetjänst eller överförts till handräckningstjänst.

Olycksfrekvensen har ökat. I samband med övningar i handgranatkastning hava ett par svårartade olycksfall inträffat bl. a. har en furir fått ena handen bortsliten. Vid s. k. »tillvänjningsövningar» hava besvärliga öronskador, i två fall med delvis bestående hörselnedsättning, förekommit.

(C. V. Barreus, Ing 2.)

En mycket stor procent av kåren tilldelade värnpliktiga till bilkompanierna hava visat sig ej kunna fullgöra marschprestationen av tre mil på grund av åderbräck, plattfötter m m och då fordringarna för utbildningen i senare skeden är 8 mil på 36 tim., torde ännu större procent falla bort vid fullföljande av denna del av utbildningen. Det torde understryka nödvändigheten av att även till biltjänst vid inskrivningarna uttagas för marschprestationen fullgoda värnpliktiga utan egentliga fel å nedre extremiteterna, vilket även förut påpekats vid uttagningen av vpl till sjukvårdstjänst.

(Wilh. Wifelt, T 4.)

Vid årets slut inträffade vid en förläggning vid A 4 skjutfält vid Grytan en anhopning av färska tuberkulosfall tydande på en tämligen massiv infektion inom förläggningen. Vid omedelbart igångsatt utredning och efterspanande av smittkällan befanns denna med all sannolikhet utgöras av en vpl, som för ett flertal år sedan stått under dispensärkontroll och friskförklarats men nu befanns vara behäftad med öppen lungtuberkulos. Samtlig personal vid förläggningen har underkastats ingående undersökning och står under fortgående kontroll. Att ogynnsamma förläggningsförhållanden bidragit till smittans spridning torde vara sannolikt.

Den under året igångsatta frivilliga Calmettevaccinationen mot tuberkulos har utförts i omkring 1 000 fall. Benägenheten att använda sig av denna skyddsåtgärd har varit påfallande varierande vid olika truppförband.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Neuroser ha iakttagits i relativt stor utsträckning och ha stundom varit av grav natur. Särskilt bland äldre årsklasser har detta varit framträdande.

Lumbago-ischias har varit synnerligen vanlig särskilt bland äldre årsklasser. För att kunna erhålla säkra hållpunkter angående deras tjänsteplacering ha samtliga dessa fall oberoende av eventuellt medförda intyg blivit föremål för närmare undersökningar vid regementet. Bakom denna symptomkomplex ha därvid stundom grava sjukdomar befunnits dölja sig, vilka då omedelbart kunnat direkt avföras såsom odugliga till krigstjänst eller icke vapenföra.

(Edvin Agvall, I 13.)

Den fysiska beskaffenheten hos de värnpliktiga får beträffande yngre årsklasser betraktas såsom i stort sett god; äldre årgångar och särskilt landstormen äro dock förvånansvärt skräpliga och i stor utsträckning behäftade med skavanker. Tandvårdsbeståndet är, även hos rekryterna, ofta miserabelt; man synes på flera håll vilja uppskjuta all tandvård till tiden för vpl-tjänstgöringen, som ger förmånen av kostnadsfri behandling.

Tre fall av gengasförgiftning utan sviter:

a) Vpl 193 61/38 D, lastbilschaufför. Under arbete med gengasmotor i regementets garage den 21/1 blev D. plötsligt matt och svag i benen. Efter inkomsten till regementssjukhuset, där han vårdades ett dygn, snart besvärsfri. Intet objektivt kunde f. ö. konstateras.

b) Sergeant H. S., 26 år, lärare i gengasdrift. Ett par gånger tidigare haft kännning av gengasförgiftning dock ej så svårt att han måst söka läkare. Vid undersökning av gengasbil i det fria den 24/3 förlorade han plötsligt medvetandet och forslades till lasarettet. Klarnade snart upp där. Mådde illa, kräktes och hade hu-

vudvärk, händerna avdomnade. Status: At starkt påverkat men vid fullt medvetande, blek cyanotisk. 0 dyspnoe. Cor: hastig mjuk puls. Fick omedelbart tonocard iv, varefter han hastigt repade sig. $\frac{20}{8}$ Hem, bevärsfri.

c) Vpl 128 60/40 W., lastbilschaufför. Under fälttjänstövningar i december c:a $1\frac{1}{2}$ mil söder om staden hade W. tidigt på tredje dagens morgon somnat i förarhytten till sin lastbil, sedan han stängt av fläkten. En bredvidsittande kamrat, som i medvetande om riskerna med ena handen hållit dörren öppen, hade likaledes somnat i denna ställning men ramlat ut, vaknat och därefter dragit ut W., som kände illamående, matthet och huvudvärk samt tyckte, att det svartnade för ögonen. W. kvicknade till rätt snart efter ankomsten till bataljonsförbandsplatsen.

(Einar Fagerström, I 14.)

Ett fall av bukaktinomykos simulerande blindtarmsinflammation har förekommit vid depån.

(F. Möller, I 21.)

Veneriska sjukdomar ha förekommit talrikare än förr om åren, huvudsakligen bland äldre vpl och fast anställda. Endast i ett par fall har lokalbehandling behövt tillgripas för att understödja kemoterapiens senaste vinning i Sulfatiazolen.

Angående vaccinering och ympning förtjänar följande framhållas. Under den forcerade utbildning, som bedrives vid depån, ha de till antalet ej få dagar, som truppen till följd av vacc. och ympningar varit urståndsatt till full tjänst, för truppbefälet känts besvärande, och detta är ur deras synpunkt begripligt. Men följden blir den, att sjukavdelningens arbete betydligt försvåras, då det gäller att kunna få batt:s hela personal till dylika förrättningar, vilket i sin tur gör att tids- och personalbesparande massvacc. aldrig kunna göras. Borde ej vid utbildningsprogrammets uppgörande några veckor med lätt, kanske huvudsakligen med teoretisk utbildning och tjänst kunna införas, då dessa vacc. och ympningar kunde utföras i ett enda stort svep?

(G. Agge, A 4.)

Av den frivilliga Calmettevaccinationen eller BCG-vaccinationen mot tuberkulos, vilken vaccination under året igångsatts och utföres å tuberkulinnegativ personal, har vid vissa förband nästan 100 % betjänat sig under det att vid ett förband endast 31 % anmälde sig och undergingo sådan vaccination.

Insikten om den stora betydelsen av detta skydd mot tuberkulos bör vinna en allmän spridning bland truppen.

(Sjuten Ramstahl, III. arméförd.)

Vid fältartilleriet utöka »hästskadorna» (bett, sparkar) antalet sjukskrivna i rätt så hög grad. Dessa skador synas oftast uppkomma i samband med utfodringen, då hästarna i avundsjuka äro ivriga att komma åt varandra och då utfodraren i stället blir offret. Säkerligen skulle dessa »hästskador» minskas, om stallarna inrättades så att utfodringen kunde ske utan att utfodraren behöfve gå upp till hästarna i spiltan.

(Bengt Graff, A 2.)

En vpl som under fotbollsspel ådrog sig en spark på högra läret den $\frac{9}{10}$, avled den $\frac{27}{10}$ å Karolinska sjukhuset där han vårdats under diagnosen *Sarcoma crur dx.* Sambandet trauma-tumörbildning kunde i utlåtandet från regementet varken bestridas eller hävdas.

(Hans Key-Åberg, I 4.)

En bestämd skillnad visar sig med avseende på antalet sjukanmälda vid förband i kasern och förband förlagda i fält. Kasernförbanden visa en avsevärt större både verklig och »inbillad» sjuklighet.

(M. Boberg, I 8.)

Skabb har uppträtt i 16 fall med 73 sjukdagar, vilket återspeglar den ökning skabben fått i riket.

(C. Barre, I 10.)

Vaccinationer, ympningar och blodgrupperingar ha företagits i anbefalld utsträckning och eljest när så befunnits lämpligt. Det har härvid visat sig att ympningar mot tyfus och paratyfus ej kunna betecknas som populära på grund av det obehag som ympningarna understundom medföra ehuru alltid av övergående natur. Skall Calmette-vaccinationen kunna drivas, bör den nog företagas i anslutning till systematisk tuberkulinprövning och frivilligheten ej framhävas. Vad blodgrupperingarna beträffa har den nya undersökningsmetodiken visat sig vara mera arbetskrävande men tydligen också mera tillförlitlig. Ett par parallellserier med gamla och nya metodiken visade detta.

(Peter Roushöi, K 1.)

Beträffande ympning mot tuberkulos är det anmärkningsvärt att — oaktat utdelning av broschyrer och föredrag för de tuberkulinnegativa angående fördelen därav — endast 123 st av 318, d v s 39 % anmält sig.

(Carl Schneider, T 1.)

Erfarenheten från den gångna beredskapstiden tyckes ge vid handen, att risken att taga folk direkt från deras civila gärning ut i fältförläggning är mycket begränsad, även under bistra vinterförhållanden. Sjukfrekvensen blir mindre än under tidigare vinterfälttjänstövningar, då folket låg i kasern någon vecka innan fälttjänstövningarna och under kaserneringen utsattes för smittoämnen av kamrater, samlade från stora delar av landet.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Den fysiska beskaffenheten hos de värnpliktiga och volontärerna är god. Visserligen ser man sällan hos norrbottningen den kraftiga, muskulösa kroppsbyggnaden, som är utmärkande för t ex skåningen, men i stället finnes en senig, mager typ med kutig rygg och ofta urusla tänder, vilken dock förvånansvärt bra utstår den militära utbildningens strapatser vid de svåra förhållanden, som äro rådande här uppe. Till stor del kan nog orsaken härtill hänföras till det hårda arbetet, som ungdomen får utföra under uppväxtåren. Det är ej ovanligt att påträffa pojkar, som redan vid 12—13-årsåldern får tillbringa sin första vinter i skogsarbete.

(Carl Tibblin, A 5.)

Flera sekundärfall kring inryckta vpl, som sedermera visat sig ha lungtuberkulos, ha inträffat. Sälunda ha vid en barackförläggning 10 st vpl blivit Mantouxpos genom kontakt med en vpl med öppen tbc.

Enda effektiva motåtgärden synes skärmbildsfotografering av alla till tjänstgöring inryckande vara.

(Sten Göransson, Ing 3.)

Bland de återstående fallen finnas 45 hudfall med 352 sjukdagar, däribland 10 fall av skabb, en bland kadetterna för året ny åkomma. Enligt inhämtade upplysningar har sjukdomen ifråga under året även ökat i den civila sjukvården i en överraskande stor utsträckning, vilket väl torde förklara dess ökade frekvens i militära kretsar. I såväl det ena som det andra fallet torde dock detta faktum kunna sättas i samband med kristidens minskade möjligheter till bad och kroppslig hygien.

(Axel Welin, Kungl. Krigsskolan.)

Tandvård.

Tandvården har bedrivits efter de riktlinjer som äro angivna av Sjukvårdsstyrelsen. Enär det föreligger ett oerhört tandvårdsbehov har endast en mindre del av detta behov kunnat tillgodoses.

(A. Gahrton, I 6.)

Tandläkarnas och tandsköterskans arbete har varit livligt uppskattat och har huvudsakligen utförts under de vpls fritid. Under året ha utförts 2 247 extraktioner, 1 647 fyllningar, 289 rotbehandlingar och 568 övriga behandlingar.

(Eric Grubb, I 11.)

Den militära hälso- och sjukvården uppfyller enligt gängse vitsordad mening högt ställda krav numera, utom ifråga om tandvården. Det är ett trängande behov att tillräckligt antal heltidsarbetande tandläkare finnes tillgängligt för den oundgängliga tandsaneringen. Enär ungdomen i stor utsträckning numera synes hava påbörjat en konserverande tandbehandling före militärtjänstgöringen, torde det vara ett samhällsintresse att under tjänstgöringen tandvården icke eftersättes.

(C. V. Barréus, Ing 2.)

Under året hava vid dessa tandpolikliniker behandlats 35 525 patienter, utförts 32 701 extraktioner och 26 454 konservativa tandbehandlingar (plomberingar och rotfyllningar). Vid I 5 och T 3 depå finnas proteslaboratorium med respektive 2 och 1 tandtekniker. Antalet vid dessa laboratorier förfärdigade proteser utgör sammanlagt 889 stycken.

Många hava emellertid kunnat göras fältdugliga, och det utförda tandvårdsarbetets betydelse för folkhälsan är uppenbar.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Man torde utan överdrift kunna säga att utomordentliga åtgärder vidtagits för truppens tandvård. Varje tandpoliklinik är också i regel starkt utnyttjad, och vid de stora poliklinikerna och proteslaboratorierna blir det ofta lång väntetid. Att tillvarata möjligheterna till tandvård under beredskapstjänstgöring försummas ej, och åtskilliga som förut aldrig skött sina tänder anmäla sig här. Det nuvarande militära tandvårdsarbetet under beredskapstid är av utmärkt kvalitet och största värde för folkhälsan.

(Sjötten Ramstahl, III. arméförd.)

Speciellt har tandstatus varit bedrövligt hos upp emot 20 % av de värnpliktiga och ett mycket stort antal (omkring 150 st) ha måst hemförlovas såsom tillfälligt odugliga till krigstjänst på grund av oförmåga att tugga maten tills sanering av munhålan och insättning av proteser verkställes. Det stora antalet mag- och tarmsår samt mag- och tarmsjukdomar av annan art, som uppträda som följd av det usla tandstatus, pekar också på behovet av en mycket förbättrad tandvård redan i skolåldern, särskilt hos landsbygdens ungdom.

(G. Sjögren, A 1.)

Verksamheten vid den för Bodens garnison nu gemensamma tandpolikliniken vid A 5 har varit intensiv. Det är att hoppas att den tandvårdande verksamheten i Boden även efter beredskapstidens avslutande skall kunna uppehållas med hänsyn till det dåliga tandstatus hos befolkningen i Övre Norrland och till svårigheten att anskaffa tandläkare för folktandvården inom Norrbotten.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Sjukvårdsmateriel.

Vissa svårigheter förefinnas till ev. rationell omsättning av läkemedlen. Stor del av dessa utgöres nämligen av sådan, som icke kommer att i rikligare mängd användas för den dagliga sjukvården vid depåerna. Sjukvården vid fältförband gestaltar sig annorlunda än vid depåer. Dessa senare bli snarare jämförda med vissa sjukavdelningar å hemortslasarettet (beredskapssjukhus) och kräva en mer individuell och omväxlande användning av läkemedel. En alltför rigorös standardisering och inskränkning av läkemedel blir ej förenlig med god sjukvård och kan giva upphov till föreställningen, att den militära sjukvården återgår till den gamla och förkättrade »aspirin- och ricinolja»-metoden. (Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Den depåläkarna åliggande skyldigheten att personligen föra förrådskontrollböckerna är ofta svår att genomföra på grund av härmed förenad tidsutdräkt. Vid några truppförband hava ändamålsenliga förrådslokaler uppförts, och äro sådana vid övriga förband planerade. Den till förfogande stående förrådspersonalen är dock icke tillräcklig. Den omfattande och värdefulla sjukvårdsmaterielens behöriga handhavande synes med fullt fog kräva anställande av en utbildad förrådsman utan annan uppgift.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Tiden för ersättning av materiel till fältförband har kunnat nedbringas genom att ett mindre reservförråd av förbands- och förbrukningsmateriel upplagts å depån.

(Einar Fagerström, I 14.)

Att beklaga är frånvaron av verklig kunskap i mtrltjänsten hos de flesta såväl läkare som sjukvårdare vid lägre truppförband i fält, varom mängden bortkommen eller förstörd sjukvårdsmtrlt vid fält- och täcktrupper bär vittne. Specialutbildning på denna punkt måste allvarligt påyrkas.

(G. Agge, A 4.)

Förbandsväska 1 och 2 har visat sig icke ändamålsenliga. Utrymmet i densamma är för litet, varför ampullaskar, salvtuber och dylikt bli sönderklämda. Dessutom äro de synnerligen obekväma att bära. En ryggsäck eller liknande vore lämpligare. Unicalådorna ha visat sig för svaga, varför sjukvårdskistor torde få anses lämpligare.

(G. Brändstedt, I 17.)

Beträffande den övriga materielvården må framhållas att militär handräckningspersonal är användbar endast i ringa utsträckning för materielvård. Med den omfattning sjvmtrlt nu erhållit är en ökad anställning av civil personal för sjukvårdsmaterielförrådet under nu rådande förhållanden ett önskemål, som måste förverkligas, om materielen skall kunna skötas på ett ur ekonomisk och ur beredskapsynpunkt fullt tillfredsställande sätt. Ett bemyndigande för truppförbandschef — åtminstone för trängkårchef — bör utfärdas i likhet med vad som av tygdepartementet medgivits i fråga om tygmateriel, om anställande av civilpersonal i den omfattning, så erfordras.

(Thorgny Unge, T 2.)

Materielen synes vara tillräcklig och fullgod. Vad som bereder stora svårigheter på många håll är vården av densamma. På vissa platser har lokalfrågan varit svår att lösa men framförallt har brist på kompetent personal försvårat, delvis omöjliggjort en fullt tillfredsställande vård. Även handräckningspersonal, som ofta ombytt, har måst anlitas. Det föreligger här ett oavvisligt behov utav kompetent förrådspersonal.

(R. Hybbinette, IV. arméförd.)

Svårigheter ha också vid flera förband kunnat konstateras i frågan om möjligheten att få redovisningen och kontrollen av sjukvårdsmaterielen att löpa friktionsfritt, huvudsakligen beroende på det täta ombytet av uppbördsmän. Redovisningsarbetet tager alltför lång tid i anspråk och en förenkling i detsamma är synnerligen eftersträfvärd.

De yngre läkarna ha ofta svårt att finna sig i att endast sådan medicin, som ingår i Arméns förteckning över läkemedel, får användas, varför sträng kontroll av alla rekvisitioner till krigssjukvårdsmaterielförrådet göres genom av mig personligen påtecknad utlämningsorder på varje rekvisition, varvid icke reglementerad medicinrekvisition alltid strykes.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Det kontrollsystem som nu användes med förrådskontrollbok, som skall föras av läkaren, är för nuvarande förhållanden (och f. ö. under alla förhållanden) en

otymplighet. Det är icke rimligt att läkaren, vars huvuduppgift det dock är att tillgodose truppsjukvården, skall betungas med förandet av denna förrådskontrollbok. Ett nyligen företaget stickprov gav vid handen att införandet av 2 veckors uppbörd (som ej för I 19:s förhållanden varit stor) i förrådskontrollboken, tog en tid av 15 timmar i anspråk.

(Rolf Kostmann, I 19.)

Inskrivningsväsende.

Vid beredskapstjänstgöring och utbildning av äldre värnpliktskontingenter har det varit nödvändigt att företaga ändringar i tjänstgöringsförhållandena eller frikallelser i ett ganska stort antal fall. Det är i många fall nästan beklämmande att konstatera, att procentuellt ett mycket stort antal värnpliktiga redan få år efter avslutad första tjänstgöring ådragit sig sjukdomar eller skador, vilka göra dem antingen odugliga till krigstjänst eller odugliga för utbildning med vapen.

(A. Gahrton, I 6.)

De läkarintyg, som utfärdas av truppförbandsläkaren och som skola ligga till grund för inskrivningsnämndens beslut angående ändring av förut inskrivnas vpl.-förhållanden, böra vara utförligare och klarare än som många gånger är fallet samt åtföljda av uppgifter om graden av besvär eller funktionsinskränkning. Inskrivningsnämndens läkare har eljest många gånger svårt att med ledning av intyget pröva behovet av ändring i vpl.-förhållandet.

(Wilhelm Örn, I 12.)

Särskilt bland äldre årsklasserna har avgången på grund av sjukdomar och kroppsfel varit stor. Från inskrivningsläkarna har påtalats svårigheten att med vid inskrivningsförrättningen till buds stående undersökningsmöjligheter taga ställning till de många fall, som efter vid truppförbanden företagen läkarundersökning förklarats för tillfället odugliga och för vpl.-förhållandenas avgörande hänvisats till nästkommande inskrivningsförrättning.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Föreskriften att värnpliktiga, som förklarats odugliga eller för tillfället odugliga till krigstjänst, skola inställa sig vid inskrivningsförrättning för definitiv prövning av värnpliktsförhållandet, synes böra användas med urskiljning. Inskrivningsläkaren har i allmänhet icke samma möjligheter som truppförbandsläkaren vare sig i fråga om tid eller utrustning att bedöma sjukdomsfallen. Det är därför onödigt att värnpliktiga, som förut undersökts vid mobdepåerna, ånyo prövas av inskrivningsnämnden, vars arbetsbörda härigenom onödigtvis ökas.

(G. Janson, I 5.)

Medel för specialundersökningar borde ställas till förfogande för att under pågående förrättning få svarbedömbara åkommor närmare granskade på sjukhus, var-efter man bättre skulle kunna bedöma vederbörandes tjänsteduglighet.

(Einar Fagerström, I 14.)

Möjligheten för omflyttning av värnpliktiga till andra vapenslag även efter inryckningen borde undersökas. Som förhållandena nu äro, måste ofta i övrigt förstklassiga soldater överföras till handräckning på grund av fotinsufficiens och andra smärre defekter, som icke borde hindra deras användning som fullt vapenföra inom andra vapenslag.

(G. Brändstedt, I 17.)

En betydande svårighet är det, att komma till rätta med de vpl, som erhållit TO-förklaringar. Endast ett fåtal av dessa inställa sig vid inskrivningsförrättningarna trots anmodan. Vid inskrivningsförrättningarna kunna därför beträffande flertalet ej några åtgärder vidtagas. När sedan dessa vpl åter bliva inkallade, in-

ställa de sig vid reg i regel medförande läkarintyg, som utvisar att de allttjämt äro behäftade med sin sjukdom. Vid förfrågan framkommer emellertid, att i flertalet fall vederbörande under sin hemmavistelse ej stått under någon läkarkontroll eller läkarvård. Av intygens datering framgår, att de ånyo uppsökt läkare dagarna efter de erhållit inkallelseorder. Om vpl, som erhållit TO-förklaring under viss tid, på ett eller annat sätt kunde förpliktigas att under hemmavistelsen stå under läkaruppsikt, skulle säkerligen sjukdomens art och grad bättre kunna bedömas. I de län, där Hälsovårdsförbund äro i funktion, skulle måhända dessa vara villiga att åtaga sig en kontrollverksamhet.

(Bengt Graff, A 2.)

Av de värnpliktiga, särskilt äldre årsklasser, vilka tilldelats luftvärnsartilleriet, har ett mycket stort antal befunnits olämpliga för utbildning vid lvar, enär de icke fyllt kravet på synskärpa och färgsinne.

(I. Cassel, A 10.)

Ett missförhållande är, att de, som söka fast anställning som volontärer, ofta meddelas av rekryteringsofficeren, att de ej äro skyldiga att ha läkarintyg vid ansökan om fast anställning. Detta förfarande av rekryteringsofficeren grundar sig på hans önskan att bespara den sökande kostnaden för läkarintyget men har ofta haft till följd, att vi här i Boden fått volontärsökande uppsända ända nedifrån Skåne, vilka omedelbart ha fått hemsändas såsom odugliga på grund av grava kroppsfel. Om obligatoriskt läkarintyg skulle bifogas ansökningen, skulle staten besparas många onödiga reseersättningar.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Utbildning och övningar.

En vid kavalleriet ej ovanlig olycksfallsskada är intramuskulära haematom efter hästsparkar. Dessa resultera ofta i en myositis ossificans, som kan ge betydande invaliditet. Bättre behandlingsresultat kunde kanske vinnas, om man inciderade haematomet brett och slevade ut de koagulerade blodmassorna.

(B. Hedener, K 2.)

Fortfarande äro skadorna vid *handbollsspel* många, vanligast handleds- och tumdistorsioner (ofta med frakturer), vilka kunna giva många sjukdagar.

(C. V. Barréus, Ing 2.)

Vid den militära utbildningen synes vederbörlig hänsyn hava tagits till truppens successiva träning och några fall av överansträngning hava veterligen icke förekommit. Marschträningen har bedrivits systematiskt, den s. k. soldatmarschen kunde fullföljas utan efterliggare eller större antal fotskador.

(Einar Fagerström, I 14.)

Från truppförbandsläkarna ha rapporterats förhållandevis stort antal fotskador efter marsch. Mer successiv marschträning är önskvärd, vilket med den längre utbildningstiden jämväl blir möjligt erhålla.

(Sjötten Ramstahl, III. arméförd.)

Vid tiden för vinterutbildningens början konstateras ett påfallande stort antal skador, förorsakade av skidåkning. Ett lugnare tempo vore nog önskvärdt, om det också är förståeligt, att man i görligaste mån vill tillvarataga den knappa snötillgången.

(M. Andréen, I 15.)

Truppens hälsotillstånd har varit gott och den har i stort sett väl tålt vid de påfrestningar utbildningen ställer. Endast marschövningarna ha vållat svårigheter, beroende på att till trängtrupperna hänvisats ett stort antal värnpliktiga med fot-

insufficienser. Mot utbildningens fordringar i detta avseende korresponderar således ej anvisningarna i besiktningsreglementet, vilka stadga att värnpliktiga med sådana besvär böra hänvisas till trängtrupperna i biltjänst. (Thorgny Unge, T 2.)

Inga skadliga verkningar av den militära utbildningens planläggning och bedrivande på truppens hälsotillstånd ha kunnat påvisas, tvärtom påverkas detta mycket gynnsamt av värnpliktstiden och den därmed förenade fysiska träningen.

(G. Sjögren, A 1.)

Från medicinsk synpunkt kan icke någon allvarigare erinran göras mot sättet för de värnpliktigas utbildning och träning. Det är anmärkningsvärt så få allvarliga frostsador som inträffat, trots den i Boden ofta låga temperaturen och mycket ofta kan man konstatera, att så länge de värnpliktiga stå under militärt befäl inträffa inga frostsador men väl om de släppas ut på egen hand, t. ex. under permission.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Sundhets- och hälsovårdsinspektioner.

Under november—december hava till förfogande ställda sundhetsinspektörer besökt praktiskt taget alla förläggningar inom Östra militärområdet. Nyttan därav har varit mycket påtaglig och det är att hoppas, att dylika hälsovårdsinspektioner kunna komma till stånd även följande år.

(R. Hybbinette, IV. arméförd.)

Truppens personliga hälsovård.

Några allvarliga anmärkningar finnas icke att göra mot denna.

Badmöjligheter hava i allmänhet varit goda, och bad har i regel kunnat beredas all personal var eller varannan vecka. Vid fältförbanden har tillgång till badstugor ordnats antingen vid badinrättningar i orten, vid egna uppförda badstugor eller genom badplutoner. Anläggande av simhallar vid truppförbanden vore önskvärt.

Truppens beklädnad har varit mycket tillfredsställande.

(Sixten Ramståhl, III. arméförd.)

Inblandningen av ersättningsmedel (cellul och dyl.) i beklädnaden har hittills icke givit anledning till någon vägande anmärkning häremot.

(H. Ihde, I 3.)

Den del av personalen, som förlagts i baracker, har ej haft samma möjligheter till ordentlig kroppsvård, som är fallet i kasernerna. Dessa baracker ha nämligen en del av året icke varit försedda med vatten och slaskledningar.

(Holger Borg, Militärbefälet på Gotland.)

Sjukvårdsavdelningen.

I allmänhet äro sjukvårdsavdelningarna belagda till bristningsgränsen eller otillräckliga på grund av de ökade kontingenterna. Baracker och provisoriska sjukavdelningar ha måst anlitas. Förbättringar i utrustningen, både för vård och utspisning m m ha flerstädes kunna genomföras. Av vikt synes mig vara att tillräckliga vänt- och avklädningsrum anordnas. För genomförandet av en sjukvisitation inom kortast möjliga tid, kan icke de olika komp ställas dit på vissa tider. Förhållandena vid civila och militära sjukhus gå här ej att jämföra.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Garnisonssjukhuset i Sollefteå har genomgått en genomgripande renovering och modernisering och motsvarar nu även mycket högt ställda fordringar.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Den 20 januari togs A 5 nybyggda sjukvårdsavdelning i bruk. Där finnes plats för 35 sängar i 4 större salar samt ett isoleringsrum, rum för sköterska och sjukvårdare, allt enligt modern sjukhusstandard. I anslutning till sjukhusavdelningen finnes en större föreläsningssal, som kan användas till reservsjuksal.

(Carl Tibblin, A 5.)

Bostäder (logement, dagrum m. m.).

En del äldre kaserner äro med avseende på inredning, tvätt- och snyggningsrum m m så otidsenliga, att de svårligen kunna sägas fylla skäliga krav. De böra snarast förbättras.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Bristen på rengöringsmedel försvårar renhållningen. Beskaffenheten hos rengöringsmedel förorsakar större förslitning å målning och textilier.

Olägenhet av att använda träull i stället för halm som madrassfyllnad har icke försports.

(H. Ihde, I 3.)

Barackförläggningen torde anses ur hygienisk synpunkt förkastlig i sitt nuvarande skick. Högst 10—12 man borde inrymmas i varje härvarande barack, där f n 24 man äro inrymda.

(I. Cassel, A 10.)

Övriga lokaler.

Svårigheterna att inkvartera personalen, icke minst sjukvårdspersonal, ha varit mycket stora. Givetvis måste man under dessa exceptionella förhållanden slå av något på fordringarna på utrymme och trevnad men förläggningarna ha ofta gått under även elementära fordringar på komfort. Tillkomsten av ett nytt bostadshus för officerare vid A 8 har visserligen varit till hjälp, men ett trängande behov af officersbostäder föreligger fortfarande och kommer med hänsyn till de ökade kadrarna att även efter beredskapstidens slut föreligga. Civila bostäder i Boden ha ej varit möjliga att anskaffa på grund av den allmänna bostadsbristen. Ett bostadshus för läkarna är därför ett önskemål icke blott från läkarnas sida utan är en pockande nödvändighet även med hänsyn till behovet av de av läkarna nu bebodda våningarna såsom officersbostäder.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Utspisning.

Födans beskaffenhet och tillagning har varit utan anmärkning, åtminstone vad depåerna beträffar. Vid vissa förläggningar ha anordningarna i kök och matsal varit mindre goda men genom enkla praktiska anordningar kunnat förbättras.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

Utspisningen har varit utmärkt god, och några väsentliga klagomål mot densamma hava icke försports. Mot födans kalorihalt och sammansättning inget att erinra. Äggvitehalten är i regel påfallande hög. Sjukdomar på grund av bristande vitaminhalt hava icke inrapporterats. Matsalarna äro i allmänhet mycket snygga och välskötta. Utrymmena i diskrum och renserier ej tillräckliga.

Beträffande matavfall må framhållas, att det ännu på många håll är alltför stort. Ett ändamålsenligare tillvaratagande och utnyttjande av livsmedlen vore i rådande tidsläge mycket befogat.

(Allan Svensson, II. arméförd.)

Beträffande dietmaten ha med nuvarande stora portionsstyrkor vissa svårigheter förelegat. Kokinrättningens materiel har icke medgivit lagning av speciella maträtter och genom ransoneringsbestämmelserna hava vissa i dietkosten ingående födoämnen emellanåt icke kunnat anskaffas.

(Einar Fagerström, I 14.)

Då det knappast ur näringsfysiologisk synpunkt kunnat anses försvarligt att som första mål på morgonen efter drygt 12 timmars svält utspisa truppen med kaffe, har den ändringen vidtagits, att detta mål numera utbyts mot choklad, välling, gröt och mjölk samt smörgås.

(M. Andreen, I 15.)

Den mat, som serveras manskapet, har i fråga om råvaror, sammansättning, beredning och aptitlig utportionering varit synnerligen förnämlig och det torde vara få som i dessa tider i sina hem få en så riklig och förstklassig mat som de värnpliktiga erhålla vid truppförbanden. Försök har gjorts med särskild tillsats av C-vitaminer till födan åt vissa värnpliktiga, medan andra vid samma förband för jämförelsens skull icke fått extra C-vitamintillskott. Undersökningen har visat att födan utan extra tillskott varit tillräckligt C-vitaminhaltig och någon bättre kon-dition eller mindre sjukdomsfrekvens har icke kunnat förmärkas hos dem, som erhållit extra vitamin.

Undersökningarna fortsättas med A-vitaminer.

(T. Thorburn, Övre Norrlands trupper.)

Beträffande den kost, som utspisas vid regementet, är den god och har fullt kalorivärde. Nyponsoppa, skorbon och potatis svara nu för C-vitaminbehovet. Av betydelse ur vitaminsynpunkt är att numera all sylt och äppelmos blandas med hälften rårivna morötter.

(Holger Borg, Militärbefälet på Gotland.)

Övriga förhållanden ang. hälso- och sjukvård.

Även om mycket gjorts och göres för att förbättra hygien inom kasernen, förläggningen, kök, yttre renhållning m m, fordrar vidmakthållandet av förbättringar i dessa stycken ofta förekommande inspektioner. Med de goda erfarenheter som omnämnts av de militära hälsovårdsmännens arbete under de tider då sådana stått till förfogande, synes mig mycket vara att vinna för den militära hälsovården om ett visst antal dylika uppfördes på ordinarie stat.

(Sigurd Kihlstedt, I. arméförd.)

De ha framhållit, att den decentraliserade sjukvården vid en div icke bör i första hand tillgripas. Jag delar till fullo deras uppfattning, att det är ur sjukvårdande synpunkt mycket mera lämpligt, att de sjuka föras till läkaren, som bör ha goda och varma lokaliteter till sitt förfogande, där han verkligen kan undersöka de sjuka, där han har tillgång till sitt läkemedelsförråd och där han i sjukkvarter omedelbart kan inlägga sjuka, som äro i behov av sådan vård. Läkaren kan icke, om han skall fara omkring och förrätta sjukvisitation vid varje batt, med det transportmedel som numer står till hans förfogande (cykel), medföra tillräcklig sjukvårdsutrustning för att vara i stånd att ge önskvärd sjukvård. På grund av att batterierna ofta ligga på betydande avstånd från varandra åtgår också allt för lång tid av dagen till sjukvisitationer.

(Bengt Graff, A 2.)

E. Sjukligheten och sjukvården bland manskapet.

Siffror inom parentes () avse föregående år.

Sjuklighet. Enligt Tab. 8 uppgick år 1941 antalet vårdade till 226 495 varav 1 996 voro kvarliggande från föregående år. Antalet sjukdomsfall är sålunda ungefär detsamma som föregående år, då 228 455 vårdades. Antalet sjukdagar utgjorde sammanlagt 1 810 201 eller i medeltal 8·1 på varje under året insjuknad mot respektive 1 793 492 och 8·0 under år 1940. Av sjukdagarna ha 42·9 % förekommit vid truppen, 47·3 % vid militärsjukhus och 9·8 % å civilt sjukhus. Såsom odugliga till fortsatt krigstjänst ha avförts 2 668 eller 1·2 % av samtliga under året avförda.

Under året inträffade bland manskapet 148 dödsfall, därav 18 i lunginflammation, 8 i lungsot, 7 varfeber, 7 kronisk inflammation i hjärtat, 3 genom alkoholförgiftning, 3 drunkning, 33 olyckshändelse av annan art och 13 självmord (Tab. 11).

De vanligaste sjukdomarna (Tab. 9 och 10) ha liksom under de föregående åren varit akuta infektionssjukdomar, andningsorganens, matsmältningsorganens och bensystemets sjukdomar samt ej minst yttre skador. Inom de två första grupperna visade enligt föreliggande statistik akut och kronisk luftrörskatarr största frekvensen med 29 381 (31 270), influensa 20 484 (3 968), halsfluss 14 193 (16 658), påssjuka 5 377 (2 805), vaccinationsbesvär 4 936 (5 611), strupkatarr 3 740 (9 442), rash 2 612 (1 122), nässjukdomar 2 560 (2 565), katarral lunginflammation 1 419 (1 462), mässling 1 390 (477), scharlakansfeber 1 310 (1 195) samt feber av obestämt slag 1 041 (1 323), vartill torde böra läggas större delen av de under rubriken »andra akuta infektionssjukdomar» upptagna 4 176 (1 820); däremot räknade difteri endast 135 (12) fall. Av andra sjukdomar må omnämnas inflammation i svalg och matstrupe 15 955 fall, kontusion och krossår 10 637, ledvrickning 8 987, tarmkatarr 6 485, skoskav 5 159, böld 4 079, magkatarr 3 760, muskel- och senbristning 3 654, muskelinflammation 3 535, sår av skarpt eller spetsigt vapen 3 507, inflammation i senskida 3 499, magtarmkatarr 3 074, skabb 2 595, benbrott 1 931 och blodåderbräck 1 785.

De *epidemiska sjukdomarnas* utbredning under olika tider av året framgår av nedanstående tablå. Scharlakansfeber visade sin största frekvens under vårmånaderna, influensa under vintern med maximum i januari.

Av de *smittsamma könssjukdomarna* bland fast anställda och värnpliktiga förekom gonorrhé i 524 (610) fall, nyförfärdad syfilis i 9 (2) och ulcus molle i 21 (18).

Sjukvård. Å garnisonssjukhusen ha vårdats inalles 29 139 patienter, varav 28 442 under året nyintagna, mot 28 728 under föregående år. Antalet vård dagar för samtliga vårdade uppgick till 419 997 (373 958). Av de intagna voro

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Smittkoppor	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Scharlakansfeber . . .	41	97	82	132	401	249	98	23	21	21	43	102	1 810
Mässling	119	253	201	150	426	165	46	6	2	3	11	8	1 390
Tarmtyfus	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Paratyfus	—	—	1	—	1	—	39	22	71	2	3	1	140
Rödsot	—	—	—	—	—	—	16	185	123	5	1	1	881
Difteri	—	—	—	—	—	—	—	2	7	36	44	46	195
Påssjuka	303	537	682	408	456	721	799	268	189	175	379	460	5 377
Kikhosta	59	—	—	24	3	6	2	1	—	1	—	—	96
Inflensa	10702	5 526	1 945	742	666	305	92	112	108	95	138	53	20 484
Akut barnförlamning .	—	1	—	11	4	1	—	3	2	7	1	2	32
Sömnssjuka	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
Epidemisk hjärnfeber .	1	—	1	—	1	3	1	1	1	2	1	3	15
Undulantfeber	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Denguefeber	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	4

7 293 (6 896) civila med 142 734 (123 523) vård dagar eller 34 % av samtliga vård dagar mot 33 och 57 % under åren 1940 och 1939. Vidare tillhörde av intaget manskap det största antalet armén eller 16 094, medan 3 152 voro hänförliga till marinen och 320 flygvapnet (*Tab. 12 a och 12 b*). I *Tab. E* lämnas en översikt av *civil* sjukvård vid garnisonssjukhusen.

I *Tab. 13* meddelas uppgifter å sjukdomar för de å garnisonssjukhusen vårdade utom för civila sjuka; uppgifter rörande dessa överlämnas till medicinalstyrelsen. De vanligaste sjukdomarna ha varit skabb 1 153 fall, halsfluss 1 104, akuta bronchiter 909, kronisk och akut magkatarr 738 resp. 528, influensa 662, lunginflammation 586, bräck 557, åderbräck 473, neurasteni 443, magsår 409 och blindtarmsinflammation 391. Antalet olycksfall har varit rätt betydande; för ledvrickningar ha vårdats 234 fall och arm- och benbrott 401 fall.

Tab. E. Antal platser, intagna, vård dagar m. m. för civila sjuka å garnisonssjukhusen år 1941.

Garnisonssjukhus	Antal sjuk- platser ¹ d. 31/12	Under året		Antal vård- dagar	Antal vårdade			Vård- dagar pr patient
		intagna	avlidna		pr dag	på en gång		
						högst	lägst	
Stockholm	338	246	3	5 405	15	.	.	22
Karlsborg	61	599	29	11 389	31	69	7	18
Boden, inkl. epidemipatienter	278	3 739	92	70 289	193	226	128	18
Skövde	233	1 058	39	18 849	52	61	35	17
Visborg	73	—	—	—	—	—	—	—
Linköping	79	290	2	5 887	16	24	9	20
Eksjö	106	601	39	12 470	33	42	14	21
Sollefteå	90	760	60	18 445	51	66	27	23
Summa	1 258	7 293	264	142 734	391	.	.	19

¹ För hela sjukhuset, för civila enbart i regeln ej fastställt.

Tab. 1. Sammandrag av rapporterna över besiktningarna av värnpliktiga år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
O m r å d e n	Summa prövade	Icke inskrivna			Inskrivna							På 100 prövade		
		TO	O	S:a	Studenter och sjökap- tener samt likställda	Värnpliktiga i allmänhet				S:a	Ej inskrivna	Inskrivna	I allt	
						Vapenföra			Ej va- penf.					
					SV	SB	1	2	3	4				
20-åriga.	53 986	2 672	2 463	5 135	2 196	137	30 993	10 096	2 837	2 592	48 851	9·5	90·5	100·0
Södra militärområdet	12 456	531	527	1 058	478	32	7 569	2 077	669	573	11 398	8·5	91·5	100·0
Norra ,	8 496	501	403	904	211	7	4 537	1 979	420	438	7 592	10·6	89·4	100·0
Västra ,	12 102	543	559	1 102	418	35	7 196	2 254	494	603	11 000	9·1	90·9	100·0
Östra ,	16 177	683	677	1 360	1 014	59	9 158	2 783	1 023	780	14 817	8·4	91·6	100·0
Övre Norrlands militärområde	4 286	411	277	688	60	2	2 142	990	220	184	3 598	16·1	83·9	100·0
Gotlands militärområde	469	3	20	23	15	2	391	13	11	14	446	4·9	95·1	100·0
Överåriga.	4 622	932	542	1 474	100	25	1 043	983	332	665	3 148	31·9	68·1	100·0
Södra militärområdet	856	185	83	268	19	4	227	176	70	92	588	31·3	68·7	100·0
Norra ,	751	169	71	240	3	—	143	194	43	128	511	32·0	68·0	100·0
Västra ,	1 001	170	148	318	11	7	225	207	53	180	683	31·8	68·2	100·0
Östra ,	1 480	283	160	443	64	14	365	289	113	192	1 037	29·9	70·1	100·0
Övre Norrlands militärområde	528	125	75	200	3	—	83	117	52	73	328	37·9	62·1	100·0
Gotlands militärområde	6	—	5	5	—	—	—	—	1	—	1	83·3	16·7	100·0
Underåriga.	686	—	—	—	453	2	217	14	—	—	686	—	100·0	100·0
Södra militärområdet	162	—	—	—	96	—	61	5	—	—	162	—	100·0	100·0
Norra ,	54	—	—	—	36	—	16	2	—	—	54	—	100·0	100·0
Västra ,	145	—	—	—	81	1	59	4	—	—	145	—	100·0	100·0
Östra ,	315	—	—	—	231	1	80	3	—	—	315	—	100·0	100·0
Övre Norrlands militärområde	10	—	—	—	9	—	1	—	—	—	10	—	100·0	100·0
Gotlands militärområde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100·0	100·0
Sammandrag.	59 294	3 604	3 005	6 609	2 749	164	32 253	11 093	3 169	3 257	52 685	11·1	88·9	100·0
Södra militärområdet	13 474	716	610	1 326	593	36	7 857	2 258	739	665	12 148	9·8	90·2	100·0
Norra ,	9 301	670	474	1 144	250	7	4 696	2 175	463	566	8 157	12·3	87·7	100·0
Västra ,	13 248	713	707	1 420	510	43	7 480	2 465	547	783	11 828	10·7	89·3	100·0
Östra ,	17 972	966	837	1 803	1 309	74	9 603	3 075	1 136	972	16 169	10·0	90·0	100·0
Övre Norrlands militärområde	4 824	536	352	888	72	2	2 226	1 107	272	257	3 936	18·4	81·6	100·0
Gotlands militärområde	475	3	25	28	15	2	391	13	12	14	447	5·9	94·1	100·0

Anm. Gruppen TO omfattar tillfälligt odugliga till krigstjänst, O odugliga, SV studenter etc. vapenföra, SB studenter etc. dugliga till viss befattning. — Rörande gruppernas omfattning i övrigt se textavd. sid. 8. — Beträffande ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförhållanden, se Tab. 7 a.

Tab. 2 a. Kroppsfel och sjukdomar hos 20-åriga värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp TO, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskrivningsområden (i.o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Infektions- sjukdomar		Ämnessättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsystemets sjukd.	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältning- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Stödje- o. rörelseorga- nens sjukdomar	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Synslister	Va	Vb	Summa		
		Allmän svaghet	Övriga bildningsfel	Övriga infek- tionssjukdomar	Tuberkulos																	
Malmöhus södra i.o. . .	2 952	2	1	—	3	4	—	—	2	3	1	10	—	10	2	4	—	—	31	26	99	
Malmöhus norra „ . .	3 281	1	1	—	4	—	—	—	—	—	2	5	—	20	5	—	1	48	18	107		
Kronobergs „ . . .	3 288	12	—	—	23	6	3	1	5	1	—	4	7	22	8	8	1	51	7	160		
Norra Smålands „ . . .	2 935	9	1	—	15	2	6	3	4	2	3	28	4	15	4	3	2	26	32	165		
Kopparbergs „ . . .	2 099	39	—	—	5	—	2	—	1	—	—	10	4	6	4	4	1	6	8	90		
Gävleborgs „ . . .	1 952	—	—	—	14	—	—	—	1	—	—	2	—	21	1	1	3	21	37	101		
Jämtlands „ . . .	2 442	14	1	—	9	4	1	—	4	4	8	4	5	32	12	12	2	4	56	36	211	
Västernorrlands „ . .	2 003	1	2	—	3	2	—	—	1	3	1	6	7	2	1	—	2	35	32	99		
Hallands „ . . .	1 319	—	—	—	4	1	—	—	1	1	—	1	5	3	2	1	—	19	10	48		
Västgöta-Bohus „ . .	3 805	1	—	—	14	1	—	—	1	—	—	2	2	22	4	4	1	58	31	141		
Älvsborgs „ . . .	2 346	—	—	—	5	2	—	—	1	2	1	8	—	11	1	2	—	46	40	119		
Skaraborgs „ . . .	2 207	3	—	—	2	2	—	—	2	1	19	2	8	2	2	—	—	43	57	143		
Värmlands „ . . .	2 425	—	—	—	13	1	1	—	2	1	—	4	1	7	3	3	1	36	18	92		
Östergötlands „ . . .	2 976	1	1	—	8	5	1	—	2	6	8	12	3	13	4	3	5	54	13	144		
Örebro „ . . .	2 664	1	—	—	8	3	2	—	1	6	2	6	6	23	5	2	3	29	31	128		
Södermanlands „ . . .	2 435	1	—	—	4	10	1	—	1	—	1	12	2	11	3	5	2	36	22	111		
Stockholms „ . . .	5 769	4	1	—	21	2	—	3	1	10	2	14	12	36	6	11	1	100	10	234		
Uppsala „ . . .	2 338	14	1	—	4	—	—	—	2	—	—	6	5	8	2	2	—	13	7	66		
Västerbottens „ . . .	2 320	69	5	—	14	2	4	—	3	1	2	10	6	9	12	6	4	69	81	300		
Norrbottnens „ . . .	1 966	14	—	—	23	2	—	—	—	—	—	3	5	3	2	1	—	44	13	111		
Gotlands „ . . .	469	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	8		
Sammandrag																						
Södra militärområdet . .	12 456	24	3	—	45	12	9	4	1	11	6	6	47	12	67	19	16	7	156	83	531	
Norra „ . . .	8 496	54	3	—	31	6	3	—	3	7	5	11	17	15	66	19	2	10	118	113	501	
Västra „ . . .	12 102	4	—	—	38	7	1	—	1	4	6	3	33	6	53	13	3	—	202	156	543	
Östra „ . . .	16 177	21	3	—	45	20	4	3	3	16	14	11	50	28	91	20	11	5	232	83	633	
Övre Norrlands mil.omr. .	4 286	83	5	—	37	4	4	—	3	1	2	3	13	11	12	14	7	4	113	94	411	
Gotlands militärområde . .	469	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	8		
Summa	53 986	186	14	—	196	49	21	7	11	39	33	34	160	72	292	85	77	26	821	529	2 672	
I varje grupp																						
på 100 av samtliga . . .		7.0	0.5	—	7.3	1.8	0.8	0.3	0.4	1.5	1.2	1.3	6.0	2.7	10.9	3.2	2.9	0.7	1.0	30.7	19.8	100.0
på 1 000 prövade . . .		3.4	0.3	—	3.6	0.9	0.4	0.1	0.2	0.7	0.6	0.6	3.0	1.3	5.4	1.6	1.4	0.4	0.5	15.2	9.8	49.4

Anm. Grupp TO omfattar för tillfället till krigstjänst odugliga. Gruppen Va omfattar TO med försenad eller otillräcklig kroppsutveckling och gruppen Vb omfattar TO med tillfällig sjukdom eller svaghet efter överständer sjukdom.

Tab. 2 b. Kroppsfel och sjukdomar hos *överåriga* värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp TO, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och Infektions- utvecklingsfel sjukdomar		Amnesomättings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsys- temets sjukd.	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältnings- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Stödie- o. rörelseorga- nens sjukdomar	Hudsjukd. o. sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Synster	Va	Vb	Summa				
		Allmän svaghet	Övriga bildningsfel Otillräcklig kroppslängd																Tuberkulos	Övriga infek- tionsjukdomar		
Malmöhus södra i.o. . .	170	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	9	5	23			
Malmöhus norra . . .	187	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	2	1	18			
Kronobergs . . .	223	3	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	7	1	41			
Norra Smålands . . .	276	6	1	—	6	2	1	—	1	1	2	2	18	10	18	2	17	7	108			
Kopparbergs . . .	187	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	18			
Gävleborgs . . .	127	—	—	—	4	1	—	—	1	1	—	—	—	3	—	—	7	4	21			
Jämtlands . . .	302	3	—	—	13	1	—	—	—	2	—	—	2	30	6	1	1	17	93			
Västernorrlands . . .	135	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	1	15	2	—	5	10	37			
Hallands . . .	67	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	5	2	9			
Västgöta-Bohus . . .	306	—	1	—	3	4	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	15	9	48			
Älvsborgs . . .	169	—	1	—	3	3	—	—	—	—	—	—	1	5	1	—	4	4	22			
Skaraborgs . . .	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	4	4	3	12	13	40			
Värmlands . . .	319	2	1	—	5	1	—	—	—	—	—	—	1	13	1	3	18	5	51			
Östergötlands . . .	297	1	3	—	5	1	—	—	—	1	—	—	2	17	5	1	23	4	71			
Örebro . . .	230	—	—	—	5	—	2	—	—	—	—	—	1	20	2	2	1	6	51			
Södermanlands . . .	218	2	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	6	1	3	1	7	24			
Stockholms . . .	573	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	15	18	9	6	42	4	109			
Uppsala . . .	162	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	11	—	—	—	7	28			
Västerbottens . . .	315	18	—	—	5	—	2	1	—	—	—	—	1	6	5	3	18	24	84			
Norrbottnens . . .	213	6	—	1	4	—	—	—	—	—	1	2	1	8	3	1	7	5	41			
Gotlands . . .	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
<i>Sammandrag</i>																						
Södra militärområdet . .	856	9	1	—	13	3	1	—	1	4	3	4	23	12	43	11	4	2	35	14	185	
Norra . . .	751	4	—	—	20	3	2	—	1	3	1	—	4	2	56	8	4	1	29	30	169	
Västra . . .	1001	2	3	—	11	8	—	—	—	1	1	—	6	2	37	6	—	—	54	33	170	
Östra . . .	1480	5	4	—	14	5	2	—	1	1	1	2	21	17	72	17	12	2	76	28	283	
Övre Norrlands mil. omr.	528	24	—	1	9	—	2	1	—	—	1	3	1	14	8	4	—	—	25	29	125	
Gotlands militärområde .	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	4622	44	8	1	67	19	7	1	3	9	7	9	55	36	222	50	30	5	6	219	134	932
<i>I varje grupp</i>																						
på 100 av samtliga . .		4.7	0.9	0.1	7.2	2.0	0.7	0.1	0.3	1.0	0.8	1.0	5.9	3.9	23.8	5.4	3.2	0.5	0.6	23.5	14.4	100.0
på 1000 prövade . . .		9.5	1.7	0.2	14.5	4.1	1.5	0.2	0.7	1.9	1.5	2.0	11.9	7.8	48.0	10.8	6.5	1.1	1.3	47.4	29.0	201.6

Anm. Grupp TO omfattar för tillfället till krigstjänst odugliga. — Gruppen Va omfattar TO med försenad eller otillräcklig kroppsutveckling och gruppen Vb omfattar TO med tillfällig sjukdom eller svaghet efter överständer sjukdom.

Tab. 3 a. Kroppsfel och sjukdomar hos 20-åriga värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp 0, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Infektions- sjukdomar		Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar		Sinnessjukdomar	Nervsyste- mets sjukd.		Ögonsjukdomar	Öronsjuk- domar		Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matanlednings- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Stötle- o. rörelse- organens sjukdomar	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Svulster	S u m m a
		Allmän svaghet	Övriga bildningsfel	Övriga infek- tionsjukdomar	Tuberkulos	Övriga infek- tionsjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar		Övr. sjukd. i nervsystemet	Fallandesot		Dövhet o. övr. öronsjukdomar	Dövstämhet								
Malmöhus södra i.o.	2 952	2	—	1	15	1	2	33	7	14	5	1	4	12	4	3	4	19	1	—	128
Malmöhus norra „	3 281	1	2	1	16	3	8	24	11	3	9	1	2	9	6	1	1	36	—	—	184
Kronobergs „	3 288	1	3	4	25	1	6	24	5	7	2	5	2	14	3	1	4	35	1	—	146
Norra Smålands „	2 935	2	—	1	12	4	6	29	3	6	2	1	2	13	6	—	3	28	—	—	119
Kopparbergs „	2 099	—	3	2	15	2	8	20	5	8	4	2	—	10	1	1	—	21	1	—	103
Gävleborgs „	1 952	—	1	3	12	4	5	18	2	9	10	3	2	4	3	—	3	15	1	1	96
Jämtlands „	2 442	2	1	2	18	2	9	25	4	8	9	2	4	7	2	1	1	18	—	—	115
Västernorrlands „	2 003	—	1	—	21	3	3	13	4	1	7	2	1	7	4	—	3	18	1	—	89
Hallands „	1 319	1	—	—	11	1	3	13	—	6	6	4	1	2	1	—	—	11	2	—	62
Västgöta-Bohus „	3 805	—	—	—	34	1	12	28	9	8	7	4	2	5	3	—	2	20	—	—	135
Älvsborgs „	2 346	3	—	—	13	5	9	27	4	11	6	4	3	7	4	3	3	26	1	1	130
Skaraborgs „	2 207	4	2	—	11	1	4	16	3	10	8	3	3	10	4	3	1	17	—	—	100
Värmlands „	2 425	1	—	—	20	1	7	28	6	11	5	2	5	16	2	—	3	23	2	—	132
Östergötlands „	2 976	1	3	1	10	3	9	31	5	6	8	2	—	7	3	1	1	31	1	—	123
Örebro „	2 664	1	—	2	19	8	5	19	5	4	4	2	3	21	2	7	3	25	1	1	132
Södermanlands „	2 435	—	1	1	14	5	12	26	7	8	3	1	3	6	3	3	—	25	2	3	123
Stockholms „	5 769	2	—	2	42	2	23	53	12	5	12	1	1	13	4	1	3	30	—	1	207
Uppsala „	2 333	2	1	—	16	2	9	26	7	2	1	—	1	5	1	3	2	14	—	—	92
Västerbottens „	2 320	3	1	—	44	2	7	17	4	11	7	3	1	26	2	3	2	21	3	—	157
Norrbottnens „	1 966	—	2	1	29	5	5	20	6	3	8	3	1	8	3	—	—	23	1	2	120
Gotlands „	469	—	2	—	4	2	3	4	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	20
<i>Sammandrag</i>																					
Södra militärområdet	12 456	6	5	7	68	9	22	110	26	30	18	8	14	48	19	5	12	118	2	—	527
Norra „	8 496	2	6	7	66	11	25	76	15	26	30	9	7	28	10	2	7	72	3	1	403
Västra „	12 102	9	2	—	89	9	35	112	22	46	32	17	14	40	14	6	9	97	5	1	559
Östra „	16 177	6	5	6	101	20	58	155	36	25	28	6	8	52	13	15	9	125	4	5	677
Övre Norrlands militärområde	4 286	3	3	1	73	7	12	37	10	14	15	6	2	34	5	3	2	44	4	2	277
Gotlands militärområde	469	—	2	—	4	2	3	4	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	20
Summa	53 986	26	23	21	401	58	155	494	109	142	123	46	45	202	61	33	39	458	18	9	2 463
<i>I varje grupp</i>																					
på 100 av samtliga		1.1	0.9	0.8	16.3	2.3	6.3	20.1	4.4	5.8	5.0	1.9	1.8	8.2	2.5	1.3	1.6	18.6	0.7	0.4	100.0
på 1000 prövade		0.5	0.4	0.4	7.4	1.1	2.9	9.2	2.0	2.6	2.3	0.9	0.8	3.7	1.1	0.6	0.7	8.5	0.3	0.2	45.6

Anm. Grupp 0 omfattar till krigstjänst odugliga.

Tab. 3 b. Kroppsfel och sjukdomar hos *överåriga* värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp 0, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Övriga bildningsfel Oftalrättig kroppslängd	Infektions- sjukdomar Tuberkulos	Ännesomsättnings- och blodsjukdomar Övriga infek- tionssjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsystem- sjuksjukd.		Öronsjuk- domar Dörsstämhet	Ögonsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar Masmättnings- organens sjukdomar	Stödje- o. rörelse- organens sjukdomar	Hudsjukd. och sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Svulster	Summa			
		Allmän svaghet	Övriga					Övr. sjukd. i nervsystemet	Fallandesot												
Malmöhus södra i.o.	170	—	—	—	2	—	1	6	—	4	—	1	2	1	2	—	—	20			
Malmöhus norra „	187	—	—	—	4	1	—	5	—	—	—	—	—	1	1	—	—	15			
Kronobergs „	223	2	—	1	7	2	—	4	—	—	1	—	3	1	1	2	—	26			
Norra Smålands „	276	—	—	—	1	1	1	5	—	1	—	—	—	8	—	4	—	22			
Kopparbergs „	187	1	—	—	3	—	—	1	—	2	1	—	—	—	2	1	—	18			
Gävleborgs „	127	1	—	—	2	—	—	3	—	1	1	—	1	—	—	—	—	9			
Jämtlands „	302	—	1	—	7	3	1	9	—	3	1	—	—	1	1	—	—	29			
Västernorrlands „	135	—	—	—	6	—	—	6	—	1	—	—	1	—	—	—	—	15			
Hallands „	67	2	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	9			
Västgöta-Bohus „	206	—	1	—	10	2	2	28	3	2	—	—	1	5	1	1	4	61			
Älvsborgs „	169	—	1	—	2	1	—	4	2	3	2	—	—	—	1	—	—	16			
Skaraborgs „	140	1	—	—	1	1	—	2	—	4	—	—	—	1	—	2	1	14			
Värmlands „	319	—	—	—	13	—	—	7	1	3	1	—	—	5	1	6	2	48			
Östergötlands „	297	—	1	—	6	1	1	6	2	1	—	—	3	4	1	2	1	33			
Örebro „	230	2	—	—	3	2	—	5	1	1	1	—	—	1	2	2	5	27			
Södermanlands „	218	1	—	—	8	2	4	9	—	4	1	—	1	4	2	2	5	44			
Stockholms „	573	—	—	—	12	1	1	1	2	1	2	1	1	2	—	4	—	44			
Uppsala „	162	—	—	—	4	—	—	1	3	—	—	—	—	3	—	—	1	12			
Västerbottens „	315	3	3	—	15	3	1	6	—	3	1	1	1	6	2	—	4	52			
Norrbottnens „	213	1	—	—	7	2	2	4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	23			
Gotlands „	6	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5			
Sammandrag																					
Södra militärområdet	856	2	—	1	14	4	2	20	—	5	1	1	5	10	4	2	10	1	83		
Norra „	751	2	1	—	18	3	1	19	—	6	3	—	2	1	3	2	5	—	71		
Västra „	1 001	3	2	—	27	4	3	43	6	8	7	—	2	11	4	7	16	3	148		
Östra „	1 480	3	1	—	33	6	6	30	8	7	4	1	5	14	5	6	19	3	160		
Övre Norrlands militärområde	528	4	3	—	22	5	3	10	1	4	1	1	3	6	2	—	6	1	75		
Gotlands militärområde	6	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5		
Summa	4 622	14	7	1	117	23	15	122	15	30	16	3	17	42	18	17	56	8	2	542	
I varje grupp																					
på 100 av samtliga		2.6	1.3	0.2	21.6	4.2	2.8	22.5	2.8	5.5	3.0	0.6	3.1	7.7	3.3	3.1	3.5	10.3	1.5	0.4	100.0
på 1 000 prövade		3.0	1.5	0.2	25.3	5.0	3.3	26.4	3.3	6.5	3.5	0.6	3.7	9.1	3.9	3.7	4.1	12.1	1.7	0.4	117.3

Anm. Grupp 0 omfattar till krigstjänst odugliga.

Tab. 4. Kroppsfel och sjukdomar hos värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp SB, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel Allmän svaghet	Oftalmo- logisk kroppslängd	Övriga bildningsfel	Infektions- sjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsor- gens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältningssor- gens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukd.	Stötte- o. rörelse- organens sjukd.	Hudsjukd., sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Synster	Summa
<i>20-åriga</i>																	
Malmöhus södra i.o.	2 952	2	—	—	2	1	1	1	1	4	1	—	1	3	1	—	18
Malmöhus norra „	3 281	—	—	—	—	1	—	—	1	2	1	—	—	6	—	—	11
Kronobergs „	3 288	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Norra Smålands „	2 935	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Kopparbergs „	2 099	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
Gävleborgs „	1 952	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Jämtlands „	2 442	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Västernorrlands „	2 003	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands „	1 319	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	8
Västgöta-Bohus „	3 805	1	—	—	—	1	—	1	3	—	2	—	1	12	—	—	21
Älvsborgs „	2 346	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	4
Skaraborgs „	2 207	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Värmlands „	2 425	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	4
Östergötlands „	2 976	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	1	—	—	5
Örebro „	2 664	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3
Södermanlands „	2 435	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	4	—	—	3
Stockholms „	5 769	3	—	—	1	3	4	6	2	8	3	1	—	8	—	—	39
Uppsala „	2 333	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	—	4
Västerbottens „	2 320	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Norrbottnens „	1 966	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Gotlands „	469	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
<i>Sammandrag</i>																	
Södra militärområdet	12 456	2	—	—	3	2	1	1	2	7	2	—	1	10	1	—	32
Norra „	8 496	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	1	3	—	—	7
Västra „	12 102	3	—	—	—	1	—	4	3	4	3	1	1	15	—	—	35
Östra „	16 177	4	—	—	1	3	4	6	3	13	7	2	1	15	—	—	59
Övre Norrlands militärområde	4 286	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Gotlands militärområde	469	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Summa 20-åriga	53 986	9	—	—	4	6	5	14	8	27	13	3	4	43	1	—	137
Överåriga, summa	4 622	2	—	—	1	2	1	3	—	5	—	3	2	6	—	—	25
Underåriga, „	686	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2

Anm. Grupp SB omfattar studenter och sjökapteners samt likställda, dagliga till viss befattning.

Tab. 5. Kroppsfel och sjukdomar hos värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp 4, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Övriga bildningsfel	Injektions- sjukdomar	Ännesomstärnings- o. blodsjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorger- nens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmälningss- organens sjukd.	Urin- och köns- organens sjukd.	Stödjel- o. rörelse- organens sjukd.	Hudsjukd., sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Svulster	S u m m a
		Allmän svaghet	Östfälligt kroppslängd															
20-åriga																		
Malmöhus södra i.o.	2952	2	—	2	2	1	4	14	25	9	28	1	5	—	50	1	—	144
Malmöhus norra >	3281	2	—	—	1	1	4	4	20	17	36	2	—	9	52	—	1	149
Kronobergs >	3288	1	—	—	3	—	7	6	12	19	24	8	7	39	—	—	—	135
Norra Smålands >	2935	6	—	—	—	—	2	1	19	6	38	3	1	57	—	1	—	145
Kopparbergs >	2099	6	—	—	2	3	2	7	15	10	21	3	—	65	—	2	3	142
Gävleborgs >	1952	1	2	1	—	1	2	3	12	21	10	1	1	28	—	—	—	83
Jämtlands >	2442	1	—	—	—	1	11	5	25	12	15	2	—	41	—	—	—	116
Västernorrlands >	2008	8	—	3	—	—	3	1	16	6	17	1	1	8	32	1	—	97
Hallands >	1319	8	—	—	—	—	5	8	4	6	10	—	4	1	19	—	—	65
Västgöta-Bohus >	3805	2	1	1	1	4	6	3	23	23	26	5	1	2	62	—	—	163
Älvsborgs >	2346	9	—	1	2	4	9	8	9	7	25	5	1	5	66	1	—	152
Skaraborgs >	2207	1	2	—	1	3	3	4	14	6	17	2	1	6	35	5	—	100
Värmlands >	2425	1	—	1	2	—	—	3	20	5	33	6	5	5	36	5	1	123
Östergötlands >	2976	4	—	2	4	—	3	8	28	21	25	7	5	5	76	2	1	191
Örebro >	2664	2	1	—	2	4	—	5	21	9	22	6	4	4	56	3	1	140
Södermanlands >	2435	12	2	—	3	1	2	1	12	10	16	2	2	1	81	2	—	147
Stockholms >	5769	3	1	2	1	8	2	11	37	15	30	9	8	10	54	5	2	198
Uppsala >	2333	—	—	—	—	—	4	4	11	8	20	3	1	2	50	—	1	104
Västerbottens >	2320	2	2	1	1	1	2	3	19	8	26	2	—	—	29	1	—	97
Norrbottnens >	1966	—	2	—	1	—	3	9	12	16	16	8	—	1	18	—	1	87
Gotlands >	469	—	—	—	1	—	—	1	6	—	2	—	—	—	4	—	—	14
Sammandrag																		
Södra militärområdet	12456	11	—	2	14	2	17	25	76	51	126	14	13	18	198	4	2	573
Norra >	8496	16	2	4	2	5	18	16	68	49	63	7	2	12	166	5	3	438
Västra >	12102	21	3	3	6	11	23	26	70	47	111	18	12	19	218	14	1	603
Östra >	16177	21	4	4	10	13	11	29	109	63	113	27	20	22	317	12	5	780
Övre Norrlands militärområde	4286	2	4	1	2	1	5	12	31	24	42	10	—	1	47	1	1	184
Gotlands militärområde	469	—	—	—	1	—	—	1	6	—	2	—	—	—	4	—	—	14
Summa 20-åriga	53986	71	13	14	35	32	74	109	360	234	457	76	47	72	950	36	12	2592
Överåriga, summa	4622	109	22	—	25	2	9	24	42	46	95	28	74	25	144	8	12	665

Anm. Denna grupp omfattar till krigstjänst dugliga, icke vapenföra.

Tab. 6. Kroppsfel och sjukdomar hos värnpliktiga, vid besiktningarna tillförda grupp 3, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Inskrivningsområden (i. o.)	Vid för- rätt- ning pröva- de	Bildnings- och utvecklingsfel		Infektions- sjukdomar	Ämnesomsättnings- o. blodsjukdomar	Slinessjukdomar	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorga- nens sjukdomar	Andningsorga- nens sjukdomar	Matsmältnings- organens sjukd.	Urin- och köns- organens sjukd.	Stödie- o. rörelse- organens sjukd.	Hudsjukt., sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Svulster	S u m m a	
		Allmän svaghet	Övriga bildningsfel Ollträckig kroppslängd															
20-åriga																		
Malmöhus södra i.o.	2 952	—	—	—	1	1	—	3	26	11	10	—	4	6	87	1	—	150
Malmöhus norra	3 281	—	1	—	—	—	—	—	52	10	32	1	4	11	85	2	—	198
Kronobergs	3 288	3	—	—	2	—	—	5	48	10	13	1	6	8	51	5	1	155
Norra Smålands	2 935	—	2	—	1	3	—	7	40	3	16	—	3	15	67	4	5	166
Kopparbergs	2 099	—	—	—	—	—	—	2	20	10	1	—	—	2	48	2	—	89
Gävleborgs	1 952	—	—	—	—	—	—	4	35	13	3	1	—	2	37	5	1	101
Jämtlands	2 442	—	—	—	1	—	—	—	32	7	7	—	1	5	20	—	2	75
Västernorrlands	2 003	4	2	—	2	1	1	6	23	4	13	7	10	9	68	2	3	155
Hallands	1 319	—	1	—	—	—	—	1	8	8	3	1	1	—	18	1	—	42
Västgöta-Bohus	3 805	1	1	—	2	1	—	—	54	15	11	—	2	9	53	2	—	151
Älvsborgs	2 346	—	1	—	3	2	4	4	40	2	7	—	1	8	50	—	—	122
Skaraborgs	2 207	—	—	—	—	—	—	2	28	4	8	—	1	6	37	1	—	87
Värmlands	2 425	—	—	—	—	2	—	2	20	12	4	—	1	1	42	4	4	92
Östergötlands	2 976	5	2	—	2	1	—	—	37	10	11	1	14	6	79	1	1	170
Örebro	2 664	—	—	—	2	2	—	2	41	10	25	4	2	10	92	2	4	196
Södermanlands	2 435	1	5	1	1	—	—	1	22	5	13	—	4	1	88	2	—	144
Stockholms	5 769	3	—	2	2	2	1	10	79	10	48	8	20	12	117	8	4	326
Uppsala	2 333	1	—	—	—	1	—	1	34	7	12	—	3	10	111	6	1	187
Västerbottens	2 320	9	1	1	—	—	1	—	40	9	10	2	8	—	46	1	1	129
Norrbottens	1 966	—	—	—	1	1	—	1	37	16	7	2	—	1	23	1	1	91
Gotlands	469	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	1	—	2	—	—	11
Sammandrag																		
Södra militärområdet	12 456	3	5	—	4	4	—	15	166	34	71	2	17	40	290	12	6	669
Norra	8 496	4	2	—	3	1	1	12	110	34	24	8	11	18	173	9	10	420
Västra	12 102	1	3	—	5	5	4	9	150	41	33	1	6	24	200	8	4	494
Östra	16 177	10	7	3	7	6	1	14	213	42	109	13	43	39	487	19	10	1 023
Övre Norrlands militärområde	4 286	9	1	1	1	1	1	1	77	25	17	4	8	1	69	2	2	220
Gotlands militärområde	469	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	1	—	2	—	—	11
Summa 20-åriga	53 986	27	18	4	20	17	7	51	723	177	254	28	86	122	1 221	50	32	2 837
Överåriga, summa	4 622	24	16	—	7	4	—	11	45	20	47	7	23	13	101	7	7	332

Tab. 7 a. Översikt av ändringar i förut inskrivnas värnpliktsförhållanden inom olika inskrivningsområden år 1941.

36

Inskrivningsområden (i. o.)	Antal värnpliktiga överförda från besiktningsgrupp											Summa					
	S V	SB	4	3	2	1	S:a	3	2	1	S:a						
	till besiktningsgrupp											Inskrivna					
	O						4					Före 1936	1936	1937	1938	1939	I allt
Malmöhus södra i.o.	29	4	86	197	198	1 177	1 691	96	55	114	265	1 787	45	42	58	24	1 956
Malmöhus norra	12	3	64	273	128	950	1 430	5	5	37	47	1 329	40	39	53	16	1 477
Kronobergs	7	5	141	275	182	1 121	1 731	227	109	378	714	2 254	48	63	70	10	2 445
Norra Smålands	31	1	70	288	407	655	1 452	49	67	143	259	1 546	31	50	62	22	1 711
Kopparbergs	2	1	58	248	466	560	1 335	140	213	168	521	1 612	56	85	96	7	1 856
Gävleborgs	9	4	40	182	127	642	1 004	59	57	124	240	1 097	31	52	59	5	1 244
Jämtlands	3	2	109	210	285	1 039	1 648	35	43	67	145	1 596	49	56	76	16	1 798
Västernorrlands	1	1	43	236	272	414	967	9	20	13	42	893	29	39	37	11	1 009
Hallands	3	3	36	107	92	456	697	136	28	54	218	825	25	26	35	4	915
Västgöta-Bohus	27	3	68	257	449	1 422	2 226	97	91	184	372	2 353	76	70	74	25	2 598
Älvsborgs	3	1	17	199	359	670	1 249	19	19	69	107	1 235	28	44	41	8	1 356
Skaraborgs	3	—	112	154	171	952	1 392	17	25	47	89	1 344	48	36	42	11	1 481
Värmlands	41	2	97	220	272	1 014	1 646	37	49	79	165	1 685	35	40	40	11	1 811
Östergötlands	11	3	87	204	139	301	1 245	100	39	143	282	1 413	36	32	34	12	1 527
Örebro	6	2	120	359	196	1 168	1 851	61	29	107	197	1 854	33	65	70	26	2 048
Södermanlands	8	2	77	250	189	769	1 295	33	7	17	57	1 235	33	28	51	5	1 352
Stockholms	75	14	269	358	270	2 037	3 023	126	95	547	768	3 490	70	72	120	39	3 791
Uppsala	9	4	51	196	167	606	1 033	60	45	101	206	1 085	41	40	61	12	1 239
Västerbottens	2	—	113	168	217	902	1 402	6	8	77	91	1 358	29	37	54	15	1 493
Norrbottnens	4	1	89	150	138	812	1 194	8	3	45	56	1 128	33	35	48	6	1 250
Gotlands	—	—	37	17	5	174	233	—	—	—	—	201	12	11	6	3	233
<i>Sammandrag</i>																	
Södra militärområdet	79	13	361	1 033	915	3 903	6 304	377	236	672	1 285	6 916	164	194	243	72	7 589
Norra	15	8	250	876	1 150	2 655	4 954	243	333	372	948	5 198	165	232	268	39	5 902
Västra	77	9	330	937	1 343	4 514	7 210	306	212	433	951	7 442	212	216	232	59	8 161
Östra	109	25	604	1 367	961	5 381	8 447	380	215	915	1 510	9 077	213	237	336	94	9 957
Övre Norrlands militäromr. . .	6	1	202	318	355	1 714	2 596	14	11	122	147	2 486	62	72	102	21	2 743
Gotlands militärområde	—	—	37	17	5	174	233	—	—	—	—	201	12	11	6	3	233
Summa	286	56	1 784	4 548	4 729	18 341	29 744	1 320	1 007	2 514	4 841	31 320	828	962	1 187	288	34 585
Varje gr. på 100 av samtliga	0·8	0·2	5·2	13·1	13·7	53·0	86·0	3·8	2·9	7·3	14·0	90·6	2·4	2·8	3·4	0·8	100·0

Anm. Grupp O omfattar till krigstjänst odugliga, grupp 4 till krigstjänst dugliga, icke vapenföra. Rörande övriga beteckningar se Tab. 1.

Tab. 7 b. Kroppsfel och sjukdomar hos *föret inskrivna* vpl, till gr. 0 resp. gr. 4 överförda, år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Inskrivningsområden (i. o.)	Bildnings- och utvecklingsfel		Infektions- sjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Sinnessjukdomar	Nervsyste- mets sjukd.		Ögonsjukdomar	Öronsjuk- domar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Andningsorganens sjukdomar	Matsmältungs- organens sjukdomar	Urin- och köns- organens sjukdomar	Stödje- o. rörelse- organens sjukdomar	Hudsjukd. o. sjukd. i bindväv, lymfkörtl.	Svulster	S u m m a			
	Övriga bildningsfel	Ötillräcklig kroppslängd				Öv. sjukd. i nervsystemet	Fallandesot													
Till grupp 0																				
Malmöhus södra i. o.	8	1	1	179	71	61	120	36	198	50	—	63	234	85	267	42	249	21	5	1 691
Malmöhus norra ,	1	—	1	181	44	37	129	26	177	60	—	55	200	73	175	48	208	10	5	1 430
Kronobergs ,	12	—	1	280	65	42	159	38	240	73	1	50	242	76	163	37	230	13	9	1 731
Norra Smålands ,	5	—	—	182	58	50	122	26	197	38	—	34	212	75	177	43	206	16	11	1 452
Kopparbergs ,	8	—	2	172	57	41	114	28	199	41	—	57	209	55	100	39	193	12	8	1 335
Gävleborgs ,	3	1	—	112	31	40	96	20	115	41	—	25	155	67	97	27	158	11	5	1 004
Jämtlands ,	6	—	4	211	33	40	117	26	253	72	—	55	219	58	143	55	334	15	7	1 648
Västernorrlands ,	5	—	2	212	31	15	93	16	74	39	1	34	106	54	88	21	165	4	7	967
Hallands ,	12	—	—	98	36	14	55	7	83	25	—	20	73	51	101	12	97	13	—	697
Västgöta-Bohus ,	10	—	1	377	77	59	209	45	255	54	—	63	259	80	322	54	324	30	7	2 226
Älvsborgs ,	6	—	1	169	66	28	90	26	179	41	—	31	150	58	183	38	160	15	8	1 249
Skaraborgs ,	1	—	1	140	77	42	59	30	182	49	—	35	186	62	204	43	258	19	4	1 392
Värmlands ,	5	—	1	207	61	47	124	20	220	32	1	33	244	94	229	45	260	18	5	1 646
Östergötlands ,	7	1	3	131	43	41	109	25	142	36	—	47	167	69	180	31	183	17	10	1 245
Örebro ,	21	—	3	172	103	46	110	33	243	46	—	34	256	114	252	49	327	29	13	1 851
Södermanlands ,	6	—	—	109	73	31	93	22	149	51	—	33	181	77	192	37	213	21	7	1 295
Stockholms ,	11	—	1	396	129	118	179	48	267	69	—	90	437	149	523	71	473	48	14	3 023
Uppsala ,	3	—	1	120	35	27	85	24	149	30	—	27	140	60	120	37	144	25	6	1 033
Västerbottens ,	3	—	—	195	54	32	127	16	137	70	—	70	173	71	173	37	224	15	5	1 402
Norrbottnens ,	3	—	1	261	44	15	116	18	121	44	—	43	133	61	105	29	187	7	6	1 194
Gotlands ,	1	—	—	75	8	3	25	1	18	13	—	5	11	18	19	5	30	—	1	233
Sammandrag																				
Södra militärområdet	26	1	3	822	238	190	530	126	812	221	1	202	888	309	782	170	893	60	30	6 304
Norra ,	22	1	8	707	152	136	420	90	641	193	1	171	689	234	428	142	850	42	27	4 954
Västra ,	34	—	4	991	317	190	537	128	919	201	1	182	912	345	1 039	192	1 099	95	24	7 210
Östra ,	48	1	8	931	383	263	576	152	959	232	—	231	1 181	469	1 267	225	1 340	140	50	8 447
Övre Norrlands militärområde	6	—	1	456	98	47	243	34	258	114	—	113	306	132	278	66	411	22	11	2 596
Gotlands militärområde	1	—	—	75	8	3	25	1	18	13	—	5	11	18	19	5	30	—	1	233
Till grupp 0, summa	137	3	24	3 982	1 196	829	2 331	531	3 598	974	3	904	3 987	1 507	3 813	800	4 623	359	143	29 744
Till grupp 4, summa	90	—	2	4	75	14	57	11	525	301	1	267	868	198	446	64	1 824	68	26	4 841

Tab. 8. Sjukligheten bland manskapet

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Truppförband och förläggningssort		Kvarligt, från 1910	Under året insjuk-							
			Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti
I. arméfördelningen										
1	Norra skånska inf.reg. (Kristianstad)	137	1 962	956	1 057	716	1 270	755	654	515
2	Södra „ „ (Ystad) . . .	35	309	427	296	234	691	192	349	271
3	Kronobergs regemente (Växjö) . . .	80	989	829	1 020	1 249	1 347	999	729	603
4	Jönköpings—Kalmar reg. (Eksjö) . . .	61	706	1 004	748	559	1 012	487	773	694
5	Skånska kavallerireg. (Hälsingborg) . .	42	451	267	295	122	271	171	191	114
6	Vendes artillerireg. (Kristianstad) . .	34	706	600	273	210	270	126	184	181
7	Smålands arméartillerireg. (Jönköping)	20	643	392	286	228	308	138	263	346
8	Göta ingenjörkår (Eksjö)	31	443	212	204	157	197	126	232	145
9	Artilleriets skjutskola (Skillingaryd) .	1	132	69	33	32	41	23	—	—
10	Skånska trängkåren (Hässleholm) . .	20	482	302	139	149	189	100	112	40
	Summa	461	6 773	5 058	4 351	3 656	5 596	3 117	3 487	2 909
II. arméfördelningen										
1	Jämtlands fältjägarreg. (Östersund) . .	138	1 483	1 476	519	716	913	520	772	576
2	Dalregementet (Falun)	16	533	464	356	627	686	496	326	313
3	Hälsinge regemente (Gävle)	22	1 464	2 108	1 255	823	468	304	543	403
4	Västernorrlands regemente (Sollefteå)	34	715	640	524	543	916	591	705	585
5	Norrlands artillerireg. (Östersund) . .	61	372	379	171	155	297	239	192	233
6	Norrlands trängkår (Sollefteå)	5	276	409	259	123	346	146	150	198
	Summa	276	4 843	5 476	3 084	2 987	3 626	2 296	2 688	2 308
III. arméfördelningen										
1	Värmlands regemente (Karlstad) . . .	8	593	732	863	695	787	358	480	231
2	Skaraborgs „ (Skövde)	16	1 139	882	580	511	1 146	869	820	366
3	Älvsborgs „ (Borås)	13	406	323	163	357	388	409	482	245
4	Hallands „ (Halmstad)	19	308	247	184	140	388	638	207	110
5	Bohusläns „ (Uddevalla)	98	1 158	843	927	1 241	1 108	868	602	597
6	Livregementets husarer (Skövde) . . .	39	554	280	243	241	190	177	243	120
7	Göta artilleriregemente (Göteborg) . .	30	562	378	335	125	274	183	150	98
8	Karlsborgs luftvärnsreg. (Karlsborg) .	4	220	120	92	59	86	181	88	29
9	Göta trängkår (Skövde)	105	756	623	210	297	440	264	239	76
10	Andra intendenturkomp. (Karlsborg) .	—	74	57	32	50	35	20	20	5
	Summa	332	5 770	4 485	3 629	3 716	4 842	3 967	3 331	1 877
IV. arméfördelningen										
1	Svea livgarde (Stockholm)	315	2 993	2 570	768	769	964	444	734	593
2	Livregementets grenadjärer (Örebro) .	18	1 125	992	913	531	700	467	483	401
3	Livgrenadjärregementet (Linköping) .	25	777	511	529	316	589	513	454	1 050

vid arméns truppförband år 1941.

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
n a d e					Avförda			Kvarligg. till 1942	Antal sjukdagar				Antal sjukdagar per 100 tjänstgöringsdagar
September	Oktober	November	December	Summa	Dagliga till fortsatt krigstjänstgöring	Dagliga till fortsatt krigstjänstgöring	Döda		vid truppen	& militär-sjukhus	& civilt sjukhus	Summa	
413	518	328	418	9562	9 441	185	4	69	32 511	34 947	4 605	72 063	3.4
291	606	379	350	4 395	4 284	105	2	39	6 535	29 001	3 794	39 330	1.9
471	716	743	626	10 271	10 054	189	10	98	41 055	44 210	11 019	96 284	4.5
357	475	601	503	7 919	7 820	72	5	83	29 454	29 044	7 069	65 567	3.2
120	181	140	112	2 435	2 437	20	—	20	3 210	9 877	3 237	16 324	2.4
133	302	318	215	3 518	3 461	47	2	42	4 439	18 467	1 170	24 076	2.3
175	408	426	247	3 860	3 787	61	2	30	15 151	15 155	3 533	33 839	4.5
144	166	157	83	2 266	2 267	24	1	5	4 983	12 591	1 649	19 223	3.0
—	—	—	—	330	330	1	—	—	1 744	917	61	2 722	3.9
62	82	105	66	1 828	1 777	51	1	19	4 060	14 507	2 188	20 755	4.4
2 166	3 454	3 197	2 620	46 384	45 658	755	27	405	143 142	208 716	38 325	390 183	3.2
455	710	744	665	9 549	9 512	108	5	62	25 449	10 148	4 315	39 912	1.8
327	321	360	229	5 038	4 916	91	3	44	12 253	24 177	9 094	45 524	3.0
404	465	461	349	9 047	8 981	49	2	37	18 570	23 657	21 289	63 516	3.8
480	735	574	287	7 295	7 229	74	1	25	33 826	15 010	6 065	54 901	4.4
148	225	294	258	2 903	2 940	32	3	49	8 855	14 418	2 316	25 589	2.8
247	239	283	127	2 503	2 792	15	—	1	8 745	7 419	2 782	18 946	5.0
2 061	2 695	2 716	1 915	36 695	36 370	369	14	218	107 998	94 829	45 861	248 688	3.1
386	650	596	436	6 807	6 701	63	6	45	20 398	22 474	6 051	48 923	4.1
538	745	853	628	9 077	9 013	44	1	35	13 109	29 709	1 662	44 480	3.4
120	427	183	117	3 620	3 553	48	5	27	8 825	20 989	5 996	35 810	2.6
99	198	193	71	2 783	2 754	34	2	12	5 926	16 652	3 115	25 693	2.6
513	540	450	665	9 512	9 266	190	4	150	25 080	63 650	9 600	98 330	3.2
136	191	182	112	2 669	2 670	5	—	33	7 376	18 721	2 574	28 671	7.5
72	193	220	158	2 748	2 695	51	3	29	7 972	16 806	4 583	29 361	3.6
48	89	130	65	1 207	1 192	6	—	13	48	6 540	1 032	7 620	1.9
61	155	131	122	3 374	3 245	123	8	103	9 953	19 292	1 062	30 307	5.7
7	19	60	39	418	413	5	—	—	685	2 147	135	2 967	2.6
1 980	3 207	2 998	2 413	42 215	41 502	569	29	447	99 372	216 980	35 810	352 162	3.5
585	922	1 189	1 148	13 678	13 639	120	5	229	74 741	22 764	1 497	99 002	3.9
411	900	1 204	422	8 549	8 442	43	1	81	37 393	32 880	8 212	78 485	5.7
286	433	273	260	5 991	5 910	55	1	50	25 876	17 372	3 100	46 348	2.8

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Truppförband och förläggningsort		Kvarligt frän 1940	Under året insjuk-							
			Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti
4	Upplands regemente (Uppsala) . . .	41	1 015	1 127	1 059	799	1 143	799	649	558
5	Södermanlands regemente (Strängnäs)	35	1 159	704	475	568	403	235	255	261
6	Livregementet till häst (Stockholm) .	27	519	535	446	314	150	45	162	200
7	Svea artilleriregemente (Stockholm) .	81	1 085	918	479	382	481	188	255	243
8	Östgöta luftvärnsreg. (Linköping) .	6	485	384	450	184	307	243	241	177
9	Stockholms " (Stockholm) .	24	225	106	72	81	87	68	82	110
10	Svea ingenjörkår (Stockholm)	31	776	414	425	228	439	599	413	203
11	Signalregementet (Stockholm)	8	253	208	96	68	80	51	93	65
12	Svea trängkår (Linköping)	20	571	252	220	153	194	182	260	244
13	Första intendenturkomp. (Stockholm)	9	101	70	39	27	35	15	60	72
14	Krigsskolan (Stockholm)	—	317	227	276	66	98	70	85	40
15	Arméns underofficersskola (Uppsala) .	—	69	11	25	7	21	7	22	8
16	Infanteriskjutskolan (Rosersberg) . .	3	15	2	3	34	132	83	61	38
	Summa	643	11 484	9 031	6 275	4 527	5 823	4 009	4 309	4 263
Övre Norrlands trupper										
1	Norrbottnens regemente (Boden) . . .	48	871	716	977	627	711	531	322	281
2	Västerbottnens regemente (Umeå) . .	40	501	653	568	737	752	446	370	849
3	Norrlands dragonregemente (Umeå) .	32	279	151	102	113	126	182	82	62
4	Norrbottnens artillerikår (Boden) . . .	5	188	117	103	29	56	15	19	73
5	Bodens artilleriregemente	38	550	433	396	249	276	145	194	336
6	Bodens ingenjörkår	43	327	277	352	103	217	136	217	237
7	Signalregementets komp. i Boden . .	10	95	41	59	27	38	10	1	27
8	Tredje intendenturkompaniet (Boden)	11	172	213	110	121	65	63	19	69
	Summa	227	2 983	2 601	2 667	2 006	2 241	1 528	1 224	1 934
Gotlands trupper										
1	Gotlands infanteriregemente (Visby) .	30	579	338	201	258	496	298	493	400
2	Gotlands artillerikår (Visby)	27	357	208	240	129	189	189	205	168
	Summa	57	936	546	441	387	685	487	698	568
Sammandrag										
1	I. arméfördelningen	461	6 773	5 038	4 351	3 656	5 596	3 117	3 487	2 909
2	II. "	276	4 843	5 476	3 084	2 987	3 626	2 296	2 688	2 308
3	III. "	332	5 770	4 485	3 629	3 716	4 842	3 967	3 331	1 877
4	IV. "	643	11 484	9 031	6 275	4 527	5 823	4 009	4 309	4 263
5	Övre Norrlands trupper	227	2 983	2 601	2 667	2 006	2 241	1 528	1 224	1 934
6	Gotlands trupper	57	936	546	441	387	685	487	698	568
	Summa	1 906	32 789	27 197	20 447	17 279	22 818	15 404	15 737	18 559

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
n a d e					Avförda			Kvarligt, till 1942	Antalet sjukdagar				Antal sjukdagar per 100 tjänstgöringsdagar
September	Oktober	November	December	Summa	Döda	Odugliga till fortsatt krigstjänstgöring	Dugliga till fortsatt krigstjänstgöring		vid truppen	& militär-sjukhus	& civilt sjukhus	Summa	
380	532	799	382	9 242	9 120	119	1	43	35 508	29 253	4 720	69 481	5.1
378	633	1 001	664	6 786	6 641	51	4	75	24 349	19 789	3 559	47 697	3.5
90	106	126	106	2 799	2 780	20	1	25	11 188	7 913	624	19 725	3.2
201	336	357	216	5 141	5 135	49	2	36	20 683	20 541	1 315	42 539	6.3
167	509	500	224	3 871	3 860	12	—	5	9 494	12 507	1 648	23 649	3.1
58	68	81	44	1 082	1 080	7	2	17	6 649	4 241	974	11 864	2.1
240	213	216	318	4 484	4 465	12	2	36	25 583	7 916	605	34 104	6.5
52	71	133	92	1 262	1 248	7	1	14	5 432	6 894	221	12 547	3.6
297	265	410	260	3 308	3 253	14	1	60	13 437	15 779	1 638	30 854	6.6
93	34	23	10	579	574	2	—	12	2 264	1 542	59	3 865	2.9
67	53	90	168	1 557	1 539	9	1	8	9 012	3 557	448	13 017	7.6
18	20	34	18	260	255	—	—	5	1 173	507	104	1 784	1.6
80	84	75	31	638	627	12	—	2	2 409	2 412	38	4 859	5.2
3 403	5 179	6 511	4 363	69 177	68 568	532	22	698	305 191	205 867	28 762	539 820	4.2
509	829	562	344	7 280	7 114	156	5	53	38 383	33 270	9 785	81 438	4.2
423	511	471	350	6 631	6 514	87	4	66	27 094	16 429	12 260	55 783	4.6
90	63	90	92	1 432	1 416	30	3	15	4 901	10 462	4 801	20 164	4.2
45	47	80	81	853	846	6	—	6	3 797	3 749	181	7 727	5.1
114	248	272	186	3 399	3 371	46	—	20	12 442	10 864	314	23 620	4.6
175	186	230	203	2 660	2 651	30	2	20	10 000	7 740	128	17 868	4.1
24	27	60	41	450	446	10	—	4	1 863	2 766	—	4 629	5.6
78	66	87	60	1 123	1 116	14	—	4	5 178	6 276	12	11 466	5.1
1 458	1 977	1 852	1 357	23 828	23 474	379	14	188	103 658	91 556	27 481	222 695	4.4
198	274	366	254	4 155	4 104	48	—	33	11 893	25 327	667	37 887	6.3
84	92	115	69	2 045	2 049	16	1	6	5 925	12 520	321	18 766	4.7
282	366	481	323	6 200	6 153	64	1	39	17 818	37 847	988	56 653	5.6
2 166	3 454	3 197	2 620	46 884	45 658	755	27	405	143 142	208 716	38 325	390 183	3.2
2 061	2 695	2 716	1 915	36 695	36 370	369	14	218	107 998	94 829	45 861	248 688	3.1
1 980	3 207	2 998	2 413	42 215	41 502	569	29	447	99 372	216 980	35 810	352 162	3.6
3 403	5 179	6 511	4 363	69 177	68 568	532	22	698	305 191	205 867	28 762	539 820	4.2
1 458	1 977	1 852	1 357	23 828	23 474	379	14	188	103 658	91 556	27 481	222 695	4.4
282	366	481	323	6 200	6 153	64	1	39	17 818	37 847	988	56 653	5.6
11 350	16 878	17 755	12 991	224 499	221 725	2 668	107	1 995	777 179	855 795	177 227	1 810 201	8.7

Tab. 9. Sjukdomar bland manskapet

Anm. Tabellen avser under året nytilkomna (ej

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		I	II. Akuta infektionssjukdomar									III. Zooparasitära sjukd.		
Truppförband		Blidningsfel och medfödda sjukdomar	Scharlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	Mässling. <i>Morbilli</i>	Rash. <i>Rubeola</i>	Angina tonsillaris	Halsfluss. <i>Epidemic</i>	Påsejuka. <i>Parotitis epidemica</i>	Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	Dröppel. <i>Gonorrhoea</i> (med följsjukdomar)	Vaccinationsbesvär	Andra akuta infektionssjukdomar	Skabb. <i>Scabies</i> .	Andra zooparasitära sjukdomar
I. arméfördelningen														
1	Norra skånska infanterireg.	3	3	31	177	465	275	733	25	54	1 739	47	14	
2	Södra " "	—	14	10	29	891	41	504	15	11	125	47	1	
3	Kronobergs regemente . .	—	158	49	128	948	27	1 701	6	93	246	48	4	
4	Jönköpings—Kalmar reg. .	2	146	75	44	461	12	454	10	123	132	48	10	
5	Skånska kavallerireg. . . .	—	37	40	5	368	107	549	12	41	89	10	2	
6	Vendes artilleriregemente .	1	16	78	57	415	148	533	14	38	193	34	3	
7	Smålands arméartillerireg.	1	13	63	28	157	2	514	10	84	138	16	4	
8	Göta ingenjörkår	—	14	34	10	253	62	260	4	38	27	27	1	
9	Artilleriets skjutskola . .	—	2	—	3	17	—	—	—	2	3	1	—	
10	Skånska trängkåren	—	9	42	19	238	45	498	2	11	27	14	1	
	Summa	7	412	412	500	3 718	719	5 746	98	495	2 719	292	40	
II. arméfördelningen														
1	Jämtlands fältjägarreg. . .	—	26	42	43	666	322	889	12	587	61	251	20	
2	Dalregementet	—	67	29	66	397	116	2	19	246	134	86	7	
3	Hälsinge regemente	—	10	32	99	390	143	1 413	24	151	96	72	6	
4	Västernorrlands regemente	—	51	18	42	351	55	472	14	204	104	95	9	
5	Norrlands artillerireg. . .	1	18	44	22	273	175	23	16	79	49	110	3	
6	Norrlands trängkår	—	59	—	34	183	79	5	8	73	181	30	1	
	Summa	1	231	165	306	2 260	890	2 804	93	1 340	1 525	644	46	
III. arméfördelningen														
1	Värmlands regemente . . .	1	93	104	112	375	260	1 238	24	55	259	34	10	
2	Skaraborgs "	4	36	54	215	670	405	1 068	36	139	197	155	14	
3	Älvsborgs "	—	84	47	73	334	363	5	4	46	61	22	3	
4	Hallands "	—	8	51	40	167	22	18	9	18	36	44	11	
5	Bohusläns "	1	49	106	138	552	220	1 003	22	99	159	79	6	
6	Livregementets husarer . .	—	11	27	45	167	87	460	10	23	100	9	8	
7	Göta artilleriregemente . .	—	27	17	78	245	87	338	17	67	41	58	1	
8	Karlsborgs luftvärnsreg.	—	15	—	83	150	28	218	2	12	19	14	2	
9	Göta trängkår	1	14	9	67	208	101	191	5	91	52	13	—	
10	Andra intendenturkomp. .	—	2	—	21	49	35	59	—	4	8	17	—	
	Summa	7	339	415	872	2 917	1 602	4 596	129	554	932	445	55	
IV. arméfördelningen														
1	Svea livgarde	3	11	14	63	642	18	661	25	283	197	119	30	
2	Livregementets grenadjärer	1	3	36	151	613	527	1 081	25	81	269	80	7	
3	Livgrenadjärregementet . .	—	10	50	132	226	62	527	7	92	146	31	—	

vid arméns truppförband år 1941.

från föregående år kvarliggande) sjukdomsfall.

18	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
IV. Kroniska infektionssjukd.				V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII. Andningsorganens sjukd.		XIII. Matsmält- ningsorgan. sjukd.			
Lungtuberkulos. <i>Tuber- culosis pulmonum</i>	Tuberkulos i andra organ. <i>Tuberculosis organ. aliorum</i>	Andra kroniska infek- tionsjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Kron. förgiftningsjukd.	Sinnesjukdomar	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Kärl, lunginflamm. <i>Broncho- pneumonia. Pneum. lobul.</i>	Krupps lunginflammation. <i>Pneumonia erysiplos sine lob.</i>	Andra sjukdomar i andningsorganen	Blindtarmsinflammation. <i>Appendicitis</i>	Bräck. <i>Hernia.</i>	Andra sjukdomar i mat- smältningsorganen	
10	13	1	3	—	7	164	86	195	163	35	5	1 153	43	32	920	1
17	1	—	17	—	6	104	45	96	111	25	10	669	18	33	408	2
30	2	—	9	1	3	187	90	251	121	82	22	1 131	35	43	1 750	3
12	1	—	6	—	5	121	67	144	99	90	1	2 869	36	24	493	4
2	—	—	—	—	2	20	16	66	17	10	1	251	15	10	218	5
5	4	—	4	—	—	24	19	43	20	15	2	431	9	17	612	6
7	4	—	—	—	3	36	35	62	36	22	1	856	25	13	351	7
4	—	—	4	—	—	35	2	39	22	23	3	507	14	11	190	8
—	—	—	—	—	—	4	2	7	—	2	—	105	2	3	36	9
11	2	2	2	—	5	25	7	54	10	13	10	378	18	14	89	10
98	27	5	45	1	31	720	369	957	599	317	55	8 350	215	200	5 067	
12	7	1	8	—	4	222	59	95	103	42	9	2 101	46	23	997	1
16	1	—	5	—	1	196	21	69	74	28	4	1 005	41	37	919	2
18	3	1	9	—	7	135	71	132	75	31	14	1 022	38	35	1 593	3
8	1	—	3	—	1	203	42	105	107	55	2	968	34	31	688	4
8	5	—	3	—	—	37	14	55	14	31	12	519	19	14	442	5
4	1	—	1	—	—	25	16	29	20	3	1	1 020	8	6	102	6
66	18	2	29	—	13	818	223	485	398	190	42	6 685	186	146	4 741	
18	2	—	14	2	1	110	33	92	121	21	14	1 024	20	26	868	1
27	11	4	24	1	4	258	20	173	382	113	8	1 134	102	154	950	2
11	8	—	8	1	4	43	12	48	85	74	—	1 162	26	45	324	3
8	1	2	3	—	2	79	20	34	31	49	7	468	16	15	872	4
23	9	3	13	1	19	257	60	134	256	56	20	1 764	48	69	1 446	5
20	2	1	—	—	2	48	6	52	27	22	8	226	12	10	431	6
10	5	—	2	—	8	42	12	40	25	20	4	711	13	15	317	7
1	—	—	—	—	—	16	4	25	5	18	—	296	8	6	80	8
9	—	—	—	—	—	54	11	52	43	22	1	1 206	17	8	402	9
1	—	—	1	—	—	4	1	3	4	6	—	93	2	—	32	10
128	38	10	67	5	40	911	179	658	979	401	62	8 084	264	348	5 722	
24	3	6	20	5	13	199	83	179	221	45	8	3 245	46	51	2 198	1
6	3	—	7	1	4	97	56	128	47	39	11	1 083	32	41	1 403	2
3	—	1	5	—	2	96	42	119	113	64	—	654	36	29	1 739	3

	Truppförband	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		I	Akuta infektionssjukdomar									III. Zooparasitära sjukd.	
		Bildningsfel och medfödda sjukdomar	Scharlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	Mässling. <i>Morbilli</i>	Rasb. <i>Rubeola</i>	Halsfluss. <i>Angina tonsillaris</i>	Pålsjuka. <i>Parvovirus epidemicus</i>	Inflyensa. <i>Influenza epidemica</i>	Dröppel. <i>Gonorrhoea</i> (med följesjukdomar)	Vaccinationsbesvär	Andra akuta infektionssjukdomar	Skabb. <i>Scabies</i>	Andra zooparasitära sjukdomar
4	Upplands regemente . . .	1	19	39	94	527	564	993	3	419	223	61	4
5	Södermanlands regemente .	—	56	25	27	310	86	527	15	59	94	45	14
6	Livregementet till häst . .	—	—	4	6	2-1	43	192	11	37	18	34	6
7	Svea artilleriregemente . .	—	32	25	41	301	47	72	15	320	65	39	2
8	Östgöta luftvärnsreg. . .	—	4	15	61	282	17	214	10	58	49	22	4
9	Stockholms	13	—	—	1	54	1	150	—	—	8	12	—
10	Svea ingenjörkår	—	9	15	13	129	37	265	4	408	82	22	3
11	Signalregementet	2	10	1	20	86	12	1	6	15	8	9	—
12	Svea trängkår	—	13	17	24	186	33	304	4	78	37	13	1
13	Första intendenturkomp. .	—	—	5	—	43	—	7	5	23	24	7	—
14	Krigsskolan	2	1	2	1	47	3	101	—	2	207	2	10
15	Arméns underofficersskola .	—	—	—	—	13	3	40	—	9	2	3	—
16	Infanteriskjutskolan . . .	—	—	7	14	38	16	5	—	26	3	3	—
	Summa	22	168	255	648	3 778	1 469	5 140	130	1 910	1 432	502	81
Övre Norrlands trupper													
1	Norrbottnens regemente . .	1	58	40	68	440	153	240	15	107	700	158	51
2	Västerbottens regemente . .	1	53	10	30	336	26	744	4	159	76	233	5
3	Norrlands dragonregemente .	1	14	11	23	116	176	258	2	28	22	13	1
4	Norrbottnens artillerikår . .	—	2	8	5	47	7	101	1	17	7	48	3
5	Bodens artilleriregemente . .	12	1	4	27	152	53	1	15	119	28	43	4
6	Bodens ingenjörkår	—	14	12	5	54	41	133	5	26	497	66	3
7	Signalregementets komp. . .	—	5	11	5	32	1	39	3	1	21	8	1
8	Tredje intendenturkomp. . .	1	9	4	7	39	34	157	4	23	7	20	9
	Summa	16	156	100	170	1 216	491	1 673	49	480	1 358	588	77
Gotlands trupper													
1	Gotlands infanteriregemente .	1	4	31	87	210	89	340	18	122	37	100	7
2	Gotlands artillerikår	—	—	12	29	99	117	183	7	35	25	24	2
	Summa	1	4	43	116	309	206	523	25	157	62	124	9
Sammandrag													
1	I. arméfördelningen . . .	7	412	412	500	3 713	719	5 746	98	495	2 719	292	40
2	II. ,	1	231	165	306	2 260	890	2 804	93	1 340	1 525	644	46
3	III. ,	7	339	415	872	2 917	1 602	4 598	129	554	932	445	55
4	IV. ,	22	168	255	618	3 772	1 469	5 140	130	1 910	1 432	502	81
5	Övre Norrlands trupper . . .	16	156	100	170	1 216	491	1 673	49	480	1 358	588	77
6	Gotlands trupper	1	4	43	116	309	206	523	25	157	62	124	9
	Summa	54	1 310	1 390	2 612	14 193	5 377	20 484	524	4 936	8 028	2 595	308

13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
IV. Kroniska infektionssjukd.			V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII. Andningsorganens sjukd.			XIII. Matsmält- ningsorgan. sjukd.			
Lungtuberkulos, <i>Tuber- culosis pulmonum</i>			Andra kroniska infek- tionssjukdomar	Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	Siamesesjukdomar	Nervsystemets sjukdomar	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Kat. lunginflamm. <i>Broncho- pneumonia. Pneum. lobal.</i>	Krupps lunginflammation. <i>Pneumonia crouposa sine lob.</i>	Andra sjukdomar i andningsorganen	Blindtarmsinflammation. <i>Appendicitis</i>	Bräck. <i>Hernia.</i>	Andra sjukdomar i mat- smältningsorganen	
27	8	—	3	—	3	111	52	186	70	22	13	1611	35	40	1477	4
5	1	—	12	—	4	110	38	112	82	14	13	1214	30	29	1208	5
4	2	—	3	—	1	56	24	55	20	21	1	543	9	11	461	6
12	4	1	2	—	14	64	32	110	46	56	2	909	21	16	1218	7
5	1	—	2	—	—	31	18	51	37	19	1	1104	12	21	583	8
4	1	1	2	—	—	29	6	18	16	8	—	149	6	9	203	9
1	1	1	2	—	—	68	27	46	49	20	1	1131	12	19	460	10
2	2	—	2	—	1	12	10	13	37	17	—	423	8	7	51	11
8	—	—	—	—	4	40	18	55	15	42	1	458	14	10	1056	12
—	—	—	1	—	—	6	10	6	15	3	—	117	2	2	96	13
—	—	—	—	1	—	11	5	19	28	—	1	128	3	5	281	14
1	—	—	—	—	4	7	2	5	1	1	—	51	2	2	47	15
—	3	—	—	—	—	13	3	6	10	—	—	37	3	8	157	16
102	29	10	62	7	50	950	426	1108	807	373	53	12857	271	300	12638	
36	10	1	10	—	12	144	87	112	99	48	12	1121	49	62	902	1
14	2	—	10	1	4	132	47	89	76	16	7	1070	41	52	721	2
9	1	—	—	—	1	24	7	12	2	9	2	116	13	3	228	3
—	—	—	—	—	—	6	5	14	8	6	—	179	2	5	46	4
6	2	—	2	—	4	25	24	57	62	5	—	1175	16	12	389	5
8	3	—	3	—	—	40	27	49	24	7	1	274	22	17	378	6
2	—	—	—	—	1	1	—	5	5	3	—	106	1	—	22	7
5	—	1	1	—	1	10	6	18	12	9	3	252	5	7	45	8
80	18	2	26	2	23	382	203	356	288	103	25	4293	149	158	2731	
30	2	—	15	—	3	69	16	49	45	21	2	664	31	23	658	1
2	1	1	1	—	1	33	14	18	29	14	2	246	11	14	481	2
32	3	1	16	—	4	102	30	67	74	35	4	910	42	37	1139	
98	27	5	45	1	31	720	369	957	599	317	55	8350	215	200	5067	1
66	18	2	29	—	13	818	223	485	393	190	42	6635	186	146	4741	2
128	38	10	67	5	40	911	179	653	979	401	62	8084	264	348	5722	3
102	29	10	62	7	50	950	426	1108	807	373	53	12857	271	300	12638	4
80	18	2	26	2	23	382	203	356	288	103	25	4293	149	158	2731	5
32	3	1	16	—	4	102	30	67	74	35	4	910	42	37	1139	6
506	183	30	245	15	161	3883	1490	3626	3140	1419	241	41129	1127	1189	32088	

		29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
Truppförband		XIV. Urin- o. köns- organens sjukd.			XV	XVI	XVII	XVIII	Sjukdom av obeständ art	Observationspatienter	Summa	
		Vattenbräck, Pungsvulla, Hydro-, Hemato-, Pyocelle	Pungaderbräck, Varicocele	Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	Rörelseorganens o. ben- systemets sjukdomar	Hudsjukdomar o. sjukd. i bindväven	Svulst, Tumör	Skador genom våld o. olyckshändelse samt akut förgifning				
I. arméfördelningen												
1	Norra skånska infanterireg.	4	2	83	871	460	6	1 524	18	208	9 562	1
2	Södra „	10	4	52	423	268	34	594	19	243	4 895	2
3	Kronobergs regemente . .	—	4	68	862	515	19	1 316	5	317	10 271	3
4	Jönköpings—Kalmar reg. .	4	—	41	543	303	4	1 217	14	308	7 919	4
5	Skånska kavallerireg. . .	2	—	21	78	100	1	295	—	48	2 435	5
6	Vendes artilleriregemente .	1	3	17	101	133	4	375	—	149	3 518	6
7	Smålands arméartillerireg.	—	—	21	216	201	7	739	1	194	3 860	7
8	Göta ingenjörkår	1	—	17	99	141	—	338	1	85	2 266	8
9	Artilleriets skjutskola . .	—	—	1	22	20	1	83	—	14	330	9
10	Skånska trängkåren . . .	2	—	12	48	39	2	117	1	61	1 828	10
	Summa	24	13	333	3 263	2 180	78	6 598	59	1 627	46 384	
II. arméfördelningen												
1	Jämtlands fältjägarreg. . .	—	2	80	577	336	16	1 728	18	144	9 549	1
2	Dalregementet	7	4	66	269	182	6	676	—	242	5 038	2
3	Hälsinge regemente	4	1	55	759	409	11	1 834	33	321	9 047	3
4	Västernorrlands regemente .	2	2	44	431	238	13	1 570	6	426	7 295	4
5	Norrlands artillerireg. . . .	4	—	32	144	122	3	513	1	158	2 963	5
6	Norrlands trängkår	—	1	3	86	83	—	578	—	163	2 803	6
	Summa	17	10	280	2 266	1 370	49	6 899	58	1 454	36 695	
III. arméfördelningen												
1	Värmlands regemente . . .	3	5	25	426	260	8	1 006	9	134	6 807	1
2	Skaraborgs „	8	9	125	611	323	60	1 066	11	506	9 077	2
3	Älvsborgs „	4	—	39	162	99	7	323	2	92	3 620	3
4	Hallands „	2	2	27	194	101	2	320	—	104	2 783	4
5	Bohusläns „	8	3	100	797	358	17	1 397	21	199	9 512	5
6	Livregementets husarer . .	—	—	11	56	145	—	424	—	217	2 669	6
7	Göta artilleriregemente . .	—	1	16	76	77	2	300	—	76	2 748	7
8	Karlsborgs luftvärnsreg. .	3	—	7	29	25	2	106	—	38	1 207	8
9	Göta trängkår	1	1	22	222	100	1	412	4	34	3 374	9
10	Andra intendenturkomp. . .	—	—	2	27	8	—	31	—	8	418	10
	Summa	29	21	374	2 600	1 496	99	5 335	47	1 408	42 215	
IV. arméfördelningen												
1	Svea livgarde	4	6	105	1 495	496	24	2 706	170	260	13 678	1
2	Livregementets grenadjärer	2	1	58	793	319	13	1 133	16	382	8 549	2
3	Livgrenadjärregementet . .	1	2	29	343	251	8	983	—	188	5 991	3

	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
Truppförband	XIV. Urin- o. köns- organens sjukd.			XV	XVI	XVII	XVIII	Sjukdom av obestämd art	Observationspatienter	Summa	
	Vattenbräck, Pungsvuln, Hydro-, Hemato-, Pyocete	Pungderbräck, Varicocete	Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	Rörelseorganens o. ben- systemets sjukdomar	Hudsjukdomar o. sjukd. i bindväven	Synst. Tumor.	Skador genom våld o. olycksbändelse samt akut förgiftning				
4 Upplands regemente . . .	3	6	51	607	304	6	1560	1	99	9242	4
5 Södermanlands regemente .	2	3	49	579	264	10	1521	17	161	6786	5
6 Livregementet till häst . .	1	2	27	160	118	5	567	1	75	2799	6
7 Svea artilleriregemente . .	1	—	28	163	206	6	985	—	286	5141	7
8 Östgöta luftvärnsreg. . .	6	—	24	247	138	—	719	1	115	3871	8
9 Stockholms . . .	1	1	14	98	78	3	162	7	27	1082	9
10 Svea ingenjörkår	—	1	29	320	160	4	1018	44	83	4484	10
11 Signalregementet	—	1	7	60	55	—	293	—	90	1262	11
12 Svea trängkår	—	1	17	131	124	5	464	—	135	3308	12
13 Första intendenturkomp. . .	—	1	2	55	23	—	102	14	9	579	13
14 Krigsskolan	—	—	10	96	58	2	455	—	76	1557	14
15 Arméns underofficersskola .	—	—	2	10	13	—	39	—	7	260	15
16 Infanteriskjutskolan	1	—	6	85	32	—	124	—	32	638	16
Summa	22	25	458	5242	2639	86	12831	271	2025	69177	
Övre Norrlands trupper											
1 Norrbottens regemente . . .	—	3	61	466	342	7	1044	53	568	7280	1
2 Västerbottens regemente . .	7	5	24	535	222	18	1356	9	496	6631	2
3 Norrlands dragonregemete .	—	2	13	30	71	2	171	2	50	1432	3
4 Norrbottens artillerikår . . .	—	—	4	31	51	1	185	—	63	853	4
5 Bodens artilleriregemente . .	1	4	27	174	157	7	697	—	94	3399	5
6 Bodens ingenjörkår	—	4	15	140	93	1	546	—	152	2660	6
7 Signalregementets komp. . .	1	—	3	17	33	3	89	1	30	450	7
8 Tredje intendenturkomp. . .	—	1	13	48	61	4	233	3	71	1123	8
Summa	9	19	160	1441	1030	43	4321	68	1524	23828	
Gotlands trupper											
1 Gotlands infanteriregemente .	2	3	26	188	243	7	735	3	274	4155	1
2 Gotlands artillerikår	2	—	12	106	80	4	338	—	102	2045	2
Summa	4	3	38	294	323	11	1073	3	376	6200	
Sammandrag											
1 I. arméfördelningen	24	13	333	3263	2180	78	6598	59	1627	46884	1
2 II.	17	10	280	2266	1370	49	6899	58	1454	36695	2
3 III.	29	21	374	2600	1496	99	5385	47	1408	42215	3
4 IV.	22	25	458	5242	2639	86	12831	271	2025	69177	4
5 Övre Norrlands trupper . . .	9	19	160	1441	1030	43	4321	68	1524	23828	5
6 Gotlands trupper	4	3	38	294	323	11	1073	3	376	6200	6
Summa	105	91	1643	15106	9038	366	37107	506	8414	224499	

Tab. 10. Sjukdomar bland manskapet vid armén år 1941.

Anm. Tabellen avser under året nyttillkomna (ej från föregående år kvarliggande) sjukdomsfall.

1		2	3	4	5	6	7	8
S j u k d o m a r		I. armé- för- deln.	II. armé- för- deln.	III. armé- för- deln.	IV. armé- för- deln.	Övre Norrl. trupper	Got- lands trupper	Summa
I. Bildningsfel, medfödda sjukdomar . .		7	1	7	22	16	1	54
II. Akuta infektionssjukdomar								
1	Smittkoppor. Variola	—	—	—	1	—	—	1
2	Vattenkoppor. Varicellæ	63	44	75	84	13	—	279
3	Scharlakansfeber. Scarlatina	412	231	339	168	156	4	1 810
4	Mässeling. Morbilli	412	165	415	255	100	43	1 890
5	Rash. Rubeola	500	306	872	648	170	116	2 612
6	Fläcktyfus. Typhus exanthematicus	28	—	—	1	—	—	29
7	Tarmtyfus. Febris typhoides	2	—	—	—	—	—	2
8	Paratyfus. Paratyphus	4	4	93	39	—	—	140
9	Asiatisk kolera. Cholera asiatica	—	—	—	—	—	—	—
10	Inhemsk kolera. Cholera nostras	—	—	—	—	—	—	—
11	Rödsot. Dysenteria	66	166	6	70	23	—	331
12	Stelkramp. Tetanus	—	1	—	—	—	—	1
13	Ros. Erysipelas	38	5	19	22	9	11	104
14	Sept. lymfåder- o. lymfkörtelinflammation. Lymph- angitis et lymphadenitis sept.	135	143	181	390	94	37	980
15	Blodförgiftning. Varfeber. Septicæmia. Pyæmia	29	15	28	81	18	—	121
16	Ak. ledgångsreumatism. Rheumatismus articul. ac.	164	41	113	148	47	3	516
17	Halsfluss. Angina tonsillaris	3 713	2 260	2 917	3 778	1 216	309	14 198
18	Difteri. Diphtheria	134	1	—	—	—	—	135
19	Påssjuka. Parotitis epidemica	719	890	1 602	1 469	491	206	5 877
20	Kikhosta. Pertussis	90	1	1	4	—	—	96
21	Influensa. Influenza epidemica	5 746	2 804	4 598	5 140	1 673	523	20 484
22	Akut barnförlamning. Poliomyelitis anterior ac.	19	2	2	2	7	—	32
23	Sömnssjuka. Encephalitis lethargica	—	1	—	—	1	—	2
24	Epid. hjärnhinneinflamm. Mening. cerebrosp. epid.	3	2	—	8	2	—	15
25	Undulantfeber. Febris undulans	1	—	1	—	—	—	2
26	Denguefeber. Febris denguis	1	2	—	—	1	—	4
27	Dröppel. Gonorrhoea	98	93	129	130	49	25	524
28	Enkelt vener. sår (med följsjukdomar). Ulcus molle	1	1	3	16	—	—	21
29	Vaccinationsbesvär	495	1 340	554	1 910	480	157	4 936
30	Feber av obestämd art. Febricula. Febris ephemera	191	86	279	268	206	11	1 041
31	Andra akuta infektionssjukdomar. Aliæ infectiones	1 750	1 010	131	348	937	—	4 176
III. Zooparasitära sjukdomar								
32	Trikinsjukdom. Trichinosis	1	1	—	1	—	—	3
33	Masksjukdom. Helminthiasis	23	21	22	40	44	1	151
34	Skabb. Scabies	292	644	445	502	588	124	2 595
35	Andra zooparasitära sjukdomar	16	24	33	40	33	8	154
IV. Kroniska infektionssjukdomar								
36 a	Lungtuberkulos. Tuberculosis pulmonum	98	66	128	102	80	32	506
36 b-i	Tuberkulos i andra organ. Tuberculosis organorum aliorum	27	18	33	29	18	3	133
37 a	Nyförvärvad syfilis. Syphilis recens	1	1	3	3	1	—	9
37 b	Recidiverande syfilis. Syphilis recidivans	1	—	3	2	—	—	6
38	Andra kroniska infektionssjukdomar	3	1	4	5	1	1	15
V. Ämnesomsättnings- och blodsjukdomar								
39	Bleksot. Blodbrist. Anæmia.	6	11	18	19	2	7	63
40	Blodfläcksjuka. Morbus macul. Werlhofii. Purpura	1	2	—	—	—	—	3
41	Skörbjugg. Scorbutus	1	1	1	2	1	—	6

	1	2	3	4	5	6	7	8
	Sjukdomar	I. armé- för- deln.	II. armé- för- deln.	III. armé- för- deln.	IV. armé- för- deln.	Övre Norrl. trupper	Got- lands trupper	Summa
42	Blödaresjuka. Hæmophilia	2	—	—	—	—	—	2
43	Gikt. Arthritis vera s. urica	1	—	1	5	—	5	12
44	Sockersjuka. Diabetes mellitus	12	8	19	10	2	—	51
45	Basedows sjukdom. Morbus Basedowii	9	5	9	13	18	2	56
46	Andra ämnesomsättnings- och blodsjukdomar	13	2	19	13	3	2	52
VI. Kroniska förgiftningssjukdomar								
47	Kronisk alkoholförgiftning. Alcoholismus chron	1	—	2	2	1	—	6
48	Andra kroniska förgiftningssjukdomar	—	—	3	5	1	—	9
49	VII. Sinnessjukdomar	31	13	40	50	23	4	161
VIII. Nervsystemets sjukdomar								
50	Nervinflammation. Neuritis. Polyneuritis	48	47	107	91	20	13	326
51	Nervsmärta. Neuralgia	305	486	292	400	198	46	1 727
52	Perifer förlamning. Paresis. Paralysis	13	9	11	12	12	1	58
53	Fallandesot. Epilepsia	22	11	19	30	11	2	95
54	Nervsvaghet. Neurasthenia	224	132	303	221	75	21	976
55	Ryggmärgsinflammation. Myelitis	1	—	4	3	—	—	8
56	Hjärnhinneinflammation. Meningitis cerebri	14	3	19	13	2	3	54
57	Hjärnblödning. Hæmorrhagia cerebri	—	—	2	2	—	—	4
58	Andra sjukdomar i nervsystemet	93	130	154	178	64	16	635
IX. Ögonsjukdomar								
59 a-c	Conjunctivitis catarrhalis, phlyctenulosa, trachomatosa	218	134	93	261	101	17	824
60	Keratitis	15	15	8	13	7	1	59
61	Iritis	16	7	19	15	3	3	63
62	Panophthalmitis	2	2	3	1	2	—	10
63	Refraktionsanomalier	19	5	17	24	12	1	78
64	Andra ögonsjukdomar	99	60	39	112	78	8	396
X. Öronsjukdomar								
65	Inflammation eller böld i hörselgången. Otitis ext. diffusa. Furunc. meatus auditorii	448	141	186	415	122	17	1 329
66 a	Varig inflammation i mellanörat. Otitis media purulenta	325	281	315	463	173	34	1 591
66 b	Varig inflammation i mellanörat med komplik. åt omg. delar. Mastoiditis etc.	141	41	119	108	36	16	461
67	Andra öronsjukdomar	43	22	33	122	25	—	245
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar								
68	Inflammation i hjärtsäcken. Pericarditis	1	—	1	—	—	—	2
69	Inflammation i hjärtat. Myocarditis. Endocarditis	30	16	48	17	29	—	140
70	Organiskt hjärtfel. Vitium organicum cordis	61	21	73	81	45	11	292
71	Hjärtförstoring. Hypertrophia cordis	15	13	7	10	3	1	49
72	Nervös hjärtsjukdom. Neurosis cordis	113	62	71	113	60	13	432
73	Åk. svaghetsstillst. hos hjärtat. Insufficiencia cordis ac.	24	19	11	50	13	6	123
74	Blödåderbräck. Varix	301	215	684	450	98	37	1 785
75	Blödåderinflammation. Phlebitis. Periphlebitis	6	9	19	14	9	1	58
76	Blodpropp. Thrombosis. Embolia	12	5	5	12	6	3	48
77	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	36	33	60	60	25	2	216
XII. Andningsorganens sjukdomar.								
78	Sjukdomar i näsan och dess bihålor	348	362	516	923	346	65	2 560
79	Strupkatarr. Laryngitis. Tracheitis	512	1 026	345	1 287	560	10	3 740

	1	2	3	4	5	6	7	8
	Sjukdomar	I. armé- för- deln.	II. armé- för- deln.	III. armé- för- deln.	IV. armé- för- deln.	Övre Norrl. trupper	Got- lands- trupper	Summa
80	Ödem i struphuvudet. Oedema laryngis, Oedema glottidis	27	8	1	17	9	—	62
81	Akut och kronisk luftrörskatarr. Bronchitis acuta et chr.	7 132	3 470	5 984	9 297	3 085	413	29 331
82	Astma. Astma bronchiale	48	45	66	67	25	11	262
83	Lungemfysem. Emphysema pulm.	4	9	10	8	2	—	33
84	Lungblödning. Hæmorrhagia pulm.	9	—	8	9	5	—	31
85	Katarral lunginflamm. Bronchopneum. Pneum. lob.	317	190	401	373	103	35	1 419
86	Krupös lunginflamm. Pneumonia croup. s. lob.	55	42	62	53	25	4	241
87	Lungsäcksinflammation. Pleuritis.	128	101	115	103	53	14	514
88	Andra sjukdomar i andningsorganen	142	1 614	1 039	1 146	208	397	4 546
XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar								
89	Inflammation i mun och tunga. Stomatitis. Glossitis	121	59	63	156	54	7	460
90	Inflamm. i svalg, matstrupe. Pharyngit. Oesophagit. Magkatarr. Gastritis.	2 101	2 196	2 577	7 862	520	699	15 955
91 a	a. Akut. G. acuta	748	542	555	1 189	249	46	3 829
91 b	b. Kronisk. G. chronica	61	35	194	85	54	2	431
92	Funktionell magsäckssjukdom. Neurosis ventriculi	21	15	31	10	14	1	92
93	Magsår. Ulcus ventriculi. U. duodeni	150	86	276	180	72	28	792
94	Utvidgning av magsäcken. Dilatatio ventriculi	8	4	3	2	2	—	19
95	Mag-tarmkatarr. Gastro-enteritis	825	542	570	834	242	61	3 074
96	Tarmkatarr. Enteritis	756	1 001	1 251	1 843	1 348	286	6 485
97	Blindtarmsinflammation. Appendicitis	215	186	264	271	149	42	1 127
98	Tarmhinder. Tarmvred. Ileus. Volvulus. Invaginatio	5	4	13	8	3	—	33
99	Bräck. Hernia	200	146	348	300	158	37	1 189
100	Förstopning. Obstipatio	21	14	5	29	3	1	78
101	Inflammation kring ändtarm. Periproctitis. Fistula ani	40	6	23	29	9	1	108
102	Ändtarmsspricka, -kontraktur. Fissura, contract. ani	17	8	22	31	11	—	89
103	Bukhinneinflammation. Peritonitis	1	1	1	2	4	—	9
104	Gulsot. Icterus catarrhalis	16	113	27	61	32	1	250
105	Gallsten. Cholelithiasis	20	9	12	23	6	1	71
106	Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	156	106	99	294	108	5	768
XIV. Urin- och könsorganens sjukdomar								
107-	Njurinflammation, akut och kronisk. Nephritis acuta et chr.	50	29	49	52	24	6	210
108	Njarsten. Lithiasis renalis	71	42	51	67	14	3	248
109	Aggviteurin. Albuminuria	46	51	52	37	10	4	200
110	Katarral inflammation i urinblåsan. Cystitis	55	50	86	148	39	8	336
111	Funktionell blåssjukdom. Neurosis vesicæ urin. Enuresis noct.	10	17	9	15	8	5	64
112	Blåskörtelinflamm. Prostatitis. Abscessus prostatae	7	5	4	6	3	1	26
113	Urinrörsförträngning. Stricture urethræ	8	6	14	11	7	—	46
114	Förträngning av förhud. Phimosis. Paraphimosis	16	18	23	15	8	—	80
115	Testikelinflammation. Epididymitis. Orchitis	38	33	50	62	28	11	222
116	Vattenbräck. Pungsvullnad. Hydrocele. Hæmatocèle	24	17	29	22	9	4	105
117	Pungåderbräck. Varicocele	13	10	21	25	19	3	91
118	Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	32	29	36	45	19	—	161
XV. Rörelseorganens o. bensystemets sjukd.								
120	Muskelinflammation, akut och kronisk. Muskelreumatism. Myitis ac. et chr. Rheumatismus muscul.	792	547	580	1 070	469	77	3 535
121	Inflammation i senskida. Tendovaginitis	624	533	573	1 496	199	74	3 499
122	Senknuta. Ganglion	23	13	39	36	14	1	126
123	Inflammation i slemhälsäck. Bursitis. Hygroma	58	32	65	127	39	13	334
124	Falsk ledställning. Scoliosis. Genu valgum. Pes varus etc.	51	32	111	120	35	6	355

TAB. 10 (forts.). SJUKDOMAR BLAND MANSKAPET VID ARMÉN ÅR 1941. 51

1		2	3	4	5	6	7	8
Sjukdomar		I. armé- för- deln.	II. armé- för- deln.	III. armé- för- deln.	IV. armé- för- deln.	Övre Norrl. trupper	Got- lands trupper	Summa
125	Ledstyvhet. Anchylosis	46	44	93	68	19	5	275
126	Inflammation i ledgång. Synovitis. Arthritis . .	419	293	338	417	83	57	1 607
127	Kronisk ledgångsreumatism. Rheumatismus art. chr.	75	30	58	108	29	11	311
128	Ledmus. Mus artic. Corpus mobile in artic. . .	32	6	94	48	13	8	201
129	Ben- o. benmärgsinflammation. Osteitis. Osteomyelitis	15	20	14	15	5	2	71
130	Benhinneinflammation. Periostitis	103	71	48	44	71	4	341
131	Fotödem. Oedema pedis	63	34	18	271	11	2	399
132	Marschsvulst. Syndesmitis metatarsae	156	49	55	126	44	2	482
133	Ansträngningsperiostit. Periostitis tibiae ab exercit.	125	90	64	225	85	15	604
134	Andra sjukdomar i rörelseorganen och bensystemet	681	472	450	1 071	325	17	3 016
XVI. Hudsjukdomar och sjukd. i bindväven								
135	Erythema multiforme et nodosum	34	16	18	10	7	9	94
136	Urticaria	72	37	32	77	28	5	251
137	Herpes zoster	49	33	34	52	14	4	186
138	Psoriasis	33	16	33	55	11	3	151
139	Eczema	322	201	313	497	145	32	1 510
140	Impetigo. Ecthyma	150	61	67	123	60	27	488
141	Favus	4	5	7	4	13	—	33
142	Herpes tonsurans, Sycosis	5	—	10	7	4	10	36
143	Nageltrång. Unguis incarn.	143	83	130	122	78	17	573
144	Bindvävsinflammation. Bulnad. Phlegmone. Abscessus	156	158	191	324	124	69	1 022
145	Böld. Furunculus. Carbunculus	1 020	682	575	1 225	464	113	4 079
146	Rötsår. Ulcus	38	2	9	11	12	6	78
147	Brand. Gangræna	1	1	3	1	1	—	7
148	Andra sjukdomar i hud och bindväv	153	75	74	131	69	28	530
XVII. Svalster								
149	Svulst. Tumor	78	49	99	86	43	11	366
XVIII. Genom våld och olyckshändelse upp- komna skador samt akuta förgiftningar								
150	Muskel-, senbristning, Sensträckning	725	685	395	1 382	393	74	3 654
151	Ledvrickning	1 274	1 572	1 449	3 196	1 210	286	8 987
152	Luxation	148	113	118	196	103	21	699
153	Benbrott	396	342	388	549	210	46	1 931
154	Stöt och krossning. Krossår	1 803	1 921	1 656	3 784	1 188	285	10 637
155	Sår av skarpt eller spetsigt vapen	750	649	437	1 082	437	152	3 507
	Skottsår.							
156 a	a. Enkelt. Skottsår i mjukdelar	91	49	74	131	44	13	402
156 b	b. Komplic. Skottfraktur	13	5	7	7	3	—	35
156 c	c. Inträngande	8	2	1	10	1	—	22
157	Skoskav, skavsår (skidbindning e. d.)	1 078	1 255	591	1 709	333	143	5 159
158	Ridsår	7	11	12	26	5	—	61
	Skada av förbränning eller explosion.							
159 a	1:a gradens förbränning	67	60	46	114	48	8	343
159 b,c	2:a och 3:e gradens förbränning	14	32	22	74	26	9	177
160	Kylskada	90	102	62	307	164	14	739
161	Solstyg. Värmeslag	3	1	12	11	1	—	28
162	Akut förgiftning	79	43	52	118	34	15	341
163	Andra skador	50	57	62	128	70	7	374
164	Själv-mord. Själv-mordsförsök	2	—	1	7	1	—	11
165	Sjukdom av obestämd art	59	58	47	271	68	3	506
166	Observationspatienter	1 627	1 454	1 408	2 025	1 524	376	8 414
Summa		46 384	36 695	42 215	69 177	23 828	6 200	224 499

Tab. 11. Avlidna efter dödsorsak bland arméns manskap år 1941.

Dödsorsaker	1	2	3	4	5	6	7	8
	Antal avlidna inom						Summa avlidna	
	I. armé-fördeln.	II. armé-fördeln.	III. armé-fördeln.	IV. armé-fördeln.	Övre Norrlands trupper	Gotlands trupper		
Tyfus. Febris typhoidea	—	—	—	—	1	—	1	
Mässling. Morbilli	3	—	1	—	—	—	4	
Scharlakansfeber. Scarlatina	1	—	—	—	—	—	1	
Akut infektiös magtarmkatarr. Gastroenteritis acuta infectiosa	—	—	—	1	—	—	1	
Varfeber. Septicæmia. Pyosepticæmia	2	2	3	—	—	—	7	
Akut barnförlamning. Polyomelitis ant. ac.	—	—	—	—	1	—	1	
Smittsam hjärnfeber. Meningitis cerebrospinalis epidem.	—	1	—	—	—	—	1	
Lungrot. Tuberculosis pulmonum	—	3	2	1	2	—	8	
Tuberkulös hjärnhinneinflammation. Tuberculosis meningum	—	1	—	1	—	—	2	
Miliär tuberkulos. Tuberculosis miliaris	1	—	—	1	2	—	4	
Tuberculosis intestini, peritonei	—	1	2	2	—	—	5	
Leuchæmia	—	—	—	1	—	—	1	
Alii morbi sanguinis	—	—	1	1	—	—	2	
Hjärnhinneinflammation. Meningitis purulenta	—	—	1	3	—	—	4	
Akut inflammation i hjärtat. Endocarditis acuta. Myocarditis acuta	1	—	—	—	—	—	1	
Kronisk inflammation i hjärtat. Endocarditis chron. Myocarditis chron.	1	1	1	3	1	—	7	
Andra cirkulationsorganens sjukdomar. Alii morbi organorum circulationis	1	—	—	—	—	—	1	
Akut lunginflammation. Pneumonia ac.	7	3	2	3	3	—	18	
Var i lungsäcken. Emphyema pleuræ. Pleuritis	1	—	1	—	—	—	2	
Andra andningsorganens sjukdomar. Alii morbi organorum respirat.	1	—	1	—	—	—	2	
Magsår. Ulcus ventriculi	1	—	—	—	—	—	1	
Blindtarmsinflammation. Appendicitis	2	—	1	1	—	—	4	
Bräck. Hernia	—	1	1	1	—	—	3	
Tarmvred. Ileus	—	—	2	—	—	—	2	
Andra matsmältningsorganens sjukdomar. Alii morbi organorum digestionis	1	—	—	—	—	—	1	
Akut njurinflammation. Nephritis acuta	1	—	1	1	—	—	3	
Kronisk njurinflammation. » chronica	—	—	1	—	—	—	1	
Andra urinutsöndringsorganens sjukdomar. Alii morbi organ. uropoetic.	—	—	—	1	—	—	1	
Svalster. Tumores	2	1	2	1	—	—	6	
Alkoholförgiftning. Intoxicatio alcoholica ¹	—	—	1	—	2	—	3	
Drunkning. Submersio	1	2	—	—	—	—	3	
Olyckshändelse av annan art	6	4	6	7	8	2	33	
Själv mord. Suicidium	2	3	—	7	1	—	13	
Okänd orsak. Causa non indicata	—	—	—	—	1	—	1	
Summa	35	23	30	36	22	2	148	

Anm. Tabellen upptager dödsfall bland arméns manskap samt befäl av manskaps grad. — Här angivna antal dödsfall avviker från det i tab. 8 anförda på grund av olika bokföringsprinciper (särskilt beträffande våldssamma dödsorsaker).

¹ Metylalkohol.

Tab. 12 a. Samtliga Å garnisonssjukhusen vårdade sjuka år 1941. 53

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Sjukhus	Kvarl. fr. föreg. år	Intagna					Summa vårdade	Utskrivna						Kvarl. d. 31 dec.	Antal underhållsdagar
		Under 20 år	20—25 år	Över 25 år	Civila	Summa		Till fortsatt krigstjänst dagliga	Till annan sjukvårdanst. odagliga	Avlidna	Civila (inkl. avlidna)	Summa			
Stockholm. I allt . . .	188	424	3 619	4 485	246	8 774	8 962	8 173	255	90	29	243	8 790	193	115 615
Officerare o. d. . .	11	—	49	231	—	280	291	267	2	8	7	—	284	7	3 703
Underoff. o. d. . .	2	—	19	191	—	210	212	197	2	3	4	—	206	9	3 302
Manskap	158	391	3 504	3 841	—	7 736	7 894	7 419	250	76	16	—	7 761	150	98 735
Därav armén . . .	90	138	2 018	2 585	—	4 741	4 831	4 541	167	38	10	—	4 756	92	61 592
marinen . . .	68	229	1 281	1 223	—	2 733	2 798	2 620	79	86	6	—	2 741	55	84 156
flygvapnet . .	5	24	205	33	—	262	267	258	4	2	—	—	264	3	2 987
Anställda arb. ¹ . .	6	33	47	222	—	302	308	290	1	3	2	—	296	13	4 470
Civila	11	—	—	—	246	246	257	—	—	—	—	243	243	14	5 405
Karlsborg. I allt . . .	22	76	271	173	599	1 119	1 141	517	—	—	2	591	1 110	31	17 715
Därav manskap . .	8	38	180	75	—	293	296	295	—	—	—	—	295	1	3 617
Boden. I allt	217	137	1 242	1 315	3 739	6 433	6 650	2 509	216	—	12	3 721	6 458	192	115 073
Därav manskap . .	81	119	1 169	1 146	—	2 484	2 515	2 252	208	—	9	—	2 469	46	41 778
Skövde. I allt	110	130	1 456	2 163	1 058	4 807	4 917	3 648	14	44	7	1 063	4 776	141	80 180
Därav manskap . .	61	115	1 425	2 078	—	3 618	3 679	3 522	14	40	6	—	3 582	97	59 853
Visborg. I allt . . .	3	93	983	272	—	1 348	1 351	1 295	4	48	—	—	1 347	4	9 660
Därav manskap . .	3	93	987	267	—	1 327	1 330	1 274	4	48	—	—	1 326	4	9 521
Linköping. I allt . .	25	41	520	462	290	1 313	1 338	1 001	—	19	—	291	1 311	27	22 563
Därav manskap . .	12	33	491	412	—	936	948	918	—	15	—	—	933	15	15 568
Eksjö. I allt	75	21	690	1 825	601	3 137	3 212	2 544	5	7	5	604	3 165	47	31 243
Därav manskap . .	51	21	678	1 814	—	2 513	2 564	2 520	5	7	5	—	2 537	26	18 484
Sollefteå. I allt . .	57	20	412	319	760	1 511	1 568	750	—	—	2	764	1 516	52	27 948
Därav manskap . .	11	13	398	298	—	709	720	711	—	—	1	—	712	8	8 948
Summa	697	942	9 193	11 014	7 293	28 442	29 139	20 437	494	208	57	7 277	28 473	687	419 997
Därav															
Offic. o. d.	14	—	92	376	—	468	482	450	7	11	8	—	476	7	5 951
Underoff. o. d. . .	5	—	58	289	—	347	352	326	5	5	7	—	343	10	4 996
Manskap	380	823	8 812	9 931	—	19 566	19 946	18 911	481	186	37	—	19 615	347	256 504
Därav armén . .	312	569	7 257	8 268	—	16 094	16 406	15 970	396	148	31	—	16 545	286	218 370
marinen . . .	63	229	1 297	1 626	—	3 152	3 215	2 629	79	86	5	—	2 749	57	84 289
flygvapnet . .	5	25	258	87	—	320	325	312	6	2	1	—	321	4	3 845
Anställda arb. ¹ . .	15	119	231	418	—	768	783	750	1	6	5	—	762	24	9 064
Civila	283	—	—	—	7 293	7 293	7 576	—	—	—	—	7 277	7 277	299	143 482

¹ Anställda vid armén, marinen och flygvapnet.

Tab. 12 b. Å garnisonssjukhusen vårdade militära patienter år 1941.

S j u k h u s	Antalet ¹ vård- platser d. 31/12	Under året		Under- hålls- dagar	Vårdade			Vård- dagar pr patient
		in- tagna	av- lidna		pr dag	på en gång		
						högst	lägst	
Stockholm.	338	8 528	29	110 210	302	.	.	13
Karlsborg	61	520	2	6 326	17	.	.	12
Boden (inkl. epidemiavd.)	278	2 694	12	44 784	123	167	89	16
Skövde	233	3 749	7	61 331	168	242	30	16
Visborg	73	1 348	—	9 660	26	76	3	7
Linköping	79	1 023	—	16 676	46	.	.	16
Eksjö	106	2 536	5	18 773	51	69	15	7
Sollefteå	90	751	2	9 503	26	.	.	13
Summa	1 258	21 149	57	277 263	759	.	.	13

Anm. I Tab. 12 a och 12 b medräknade officerare, underofficerare samt vid försvaret anställda arbetare. — Rörande uppgifter för civila se texten.

¹ Vårdplatser även för civila inbegripna, då deras antal i allmänhet ej är särskilt fastställt.

Tab. 13. Å garnisonssjukhusen intagna militära sjukdomsfall år 1941.

Anm. Här redovisas endast under året intagna. — Vid militärväsendet anställda sjuka arbetare ingå.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Summa sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Väsby	Linköping	Ekero	Sollefteå	
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar	17	—	13	5	—	—	—	—	35
II. Infektions- o. a. parasitära sjukdomar									
Septicæmia. Pyosepticæmia. Abscessus. Phlegmone	32	13	17	29	7	—	2	—	100
Erysipelas	2	1	5	2	5	3	2	—	20
Scarlatina	1	—	84	12	2	—	—	11	110
Diphtheria	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbilli	23	—	56	7	26	6	49	—	167
Rubeola	9	2	10	119	86	5	21	3	255
Parotitis epidemica	11	2	4	67	101	15	2	1	203
Influenza epidemica	100	—	17	372	10	70	93	—	662
Febris undulans	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Typhus abdominalis. Paratyphus	1	—	1	67	—	—	—	1	70
Dysenteria	—	—	27	—	—	1	—	1	29
Poliomyelitis anterior ac. Polioencephalitis ac.	1	—	15	—	—	2	—	—	18
Meningitis cerebrospinalis epidemica	1	—	4	—	—	—	—	—	5
Encephalitis lethargica	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis sept.	33	9	8	—	—	—	—	—	50
Tuberculosis pulmonum, laryngis	155	6	103	30	7	6	10	24	341
» ossium et articulorum	3	1	6	—	—	—	—	—	10
» lymphoglandularum	14	—	13	9	—	—	—	5	41
» organorum aliorum	17	—	10	4	—	—	—	—	31
Syphilis acquisita	22	—	3	4	—	—	—	1	30
Ulcus molle	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonorrhœa (och följsjukdomar)	149	—	52	25	15	14	5	—	260
Vaccinationsbesvär	—	—	—	—	—	1	—	4	5
Febris. Febricula	20	—	8	13	1	1	—	1	44
Övriga hithörande sjukdomar	15	—	19	10	7	2	15	—	68
III. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar									
Anæmia	8	2	3	1	—	3	—	1	18
Anæmia perniciosa	—	—	4	—	—	—	—	—	4
Leuchæmia	4	—	—	3	—	—	—	—	7
Lymphadenitis, lymphangitis	—	—	—	—	6	6	—	—	12
Övriga hithörande sjukdomar	4	—	2	—	—	1	—	—	7
IV. Ämnesomsättningsjukdomar									
Diabetes mellitus	39	1	3	4	—	2	1	1	51
Adipositas	—	—	—	5	—	—	—	—	5
Övriga hithörande sjukdomar	14	—	8	3	—	—	—	1	26
V. Kroniska förgiftningssjukdomar									
Alcoholismus chronicus	3	—	—	1	—	—	—	1	5
Övriga hithörande sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI. Nervsystemets sjukdomar									
Hæmorrhagia meningum cerebri	—	—	3	—	—	—	—	—	3
Meningitis cerebri. Meningitis cerebrospinalis	6	—	4	6	1	1	—	2	20
Eucephalitis cerebri	7	1	1	11	—	—	—	5	25
Hemiplegia	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Lues cerebrospinalis. Tabes dorsalis	—	—	3	—	—	—	—	—	3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Summa sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Väby	Linköping	Eksjö	Sollefteå	
Neuritis. Neuralgia	106	8	17	50	8	18	24	38	269
Paresis	5	—	5	—	—	2	—	2	14
Epilepsia	18	1	4	6	—	2	2	4	32
Hysteria	5	—	1	—	—	—	—	—	6
Neurasthenia, Neurosis	206	6	26	139	6	32	6	22	443
Övriga hithörande sjukdomar	99	—	20	29	—	4	—	29	181
VII. Sinnessjukdomar	65	—	12	27	—	—	—	1	105
VIII. Cirkulationsorganens sjukdomar									
Pericarditis	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Endocarditis, Myocarditis ac.	29	—	—	10	—	7	—	4	50
Endocarditis chr. Vitium org. cordis. Myocarditis chr.									
Cardiosclerosis. Cor adiposum	80	3	8	76	—	7	—	6	180
Neurosis cordis	—	—	9	16	1	—	—	—	26
Arteriosclerosis. Endarteriitis	5	—	—	—	—	—	—	—	5
Aortitis luetica	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varicocele	32	—	1	—	—	—	—	—	33
Varix	197	3	62	208	2	—	1	—	473
Thrombosis. Embolia	19	—	4	6	2	3	—	—	34
Övriga hithörande sjukdomar	126	—	11	36	1	—	—	14	188
IX. Andningsorganens sjukdomar									
Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	27	5	115	134	4	2	13	4	304
Morbi laryngis	10	—	135	4	—	—	7	—	56
Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	134	20	8	62	52	39	533	61	909
Tracheitis chronica. Bronchitis chronica	16	—	—	—	1	—	—	4	21
Bronchiectasia	16	—	2	1	—	—	—	—	19
Asthma bronchiale	17	—	8	10	2	3	2	—	42
Pneumonia crouposa acuta	93	1	101	18	7	57	—	—	277
Bronchopneumonia acuta	237	25	52	83	—	28	38	123	586
Hæmorrhagia pulmonum	—	—	—	2	1	—	—	—	3
Pleuritis. Empyema pleuræ	87	8	53	25	9	17	9	16	224
Övriga hithörande sjukdomar	31	—	—	8	—	1	—	1	41
X. Matsmältningsorganens sjukdomar									
Stomatitis. Noma	2	—	7	5	—	1	—	—	15
Morbi dentium	24	2	2	11	—	—	—	—	39
Tonsillitis. Angina tonsillaris. Pharyngitis	78	12	29	161	616	52	142	14	1104
Tonsillitis chronica	11	1	—	25	—	—	—	—	37
Peritonsillitis acuta	1	4	18	16	9	9	—	3	60
Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis hyperplastica	—	3	47	12	—	11	—	—	73
Gastritis acuta. Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	100	49	89	105	63	23	61	38	528
Gastritis chronica, hypertrophica	511	14	28	134	1	48	—	2	738
Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	225	8	40	90	—	32	—	14	400
Neurosis ventriculi	—	—	—	13	—	1	—	40	54
Enterocolitis chronica	39	—	7	44	—	11	—	1	102
Appendicitis	155	23	126	71	4	12	—	—	391
Hepatitis. Cirrhosis hepatis	33	2	29	6	—	7	—	5	82
Ileus. Volvulus	6	2	7	2	—	—	—	—	17
Hernia	254	12	139	145	1	5	1	—	557
Cholelithiasis	23	—	2	3	—	—	—	—	28
Icterus. Icterus catarrhalis	—	—	—	3	—	—	—	—	3
Cholecystitis	12	—	3	3	—	2	—	—	20
Övriga hithörande sjukdomar	77	1	38	52	1	10	—	3	182

1 Däri ingå fall av övre luftvägsinfektion.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirsk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Summa sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Visby	Linköping	Eksjö	Sollefteå	
XI. Njurarnas o. urinvägarnas sjukdomar									
Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	31	2	18	9	3	11	9	8	91
Nephritis degen. et inflammatoria chr. Morbus Brighti	24	1	16	14	—	6	—	4	65
Pyelitis. Cystopyelonephritis	4	4	2	1	—	1	—	1	13
Nephrolithiasis	56	7	14	15	—	1	1	1	95
Cystitis	19	3	5	13	2	6	—	—	48
Lithiasis urethrae, vesicae urinariae	—	—	4	—	—	—	—	—	4
Urethritis	19	1	4	1	—	4	—	—	29
Hydronephrosis	7	—	3	3	—	—	—	—	13
Övriga hithörande sjukdomar	40	—	15	30	3	2	4	10	104
XII. Könsgorganens sjukdomar									
Hypertrophia prostatae	2	—	3	1	—	—	—	1	7
Balanitis	26	—	2	2	—	—	—	—	30
Orchitis. Epididymitis	55	2	15	13	1	5	1	—	92
Phimos. Paraphimos	32	1	4	4	—	—	—	—	41
Övriga hithörande sjukdomar	73	14	14	4	1	4	—	—	110
XIII. Muskelnas, ledgångarnas samt ben- systemets sjukdomar									
Myitis. Rheumatismus musculorum	52	2	1	27	—	4	11	1	98
Tendovaginitis	4	1	2	14	2	2	6	1	32
Bursitis. Hygroma	35	1	9	14	1	2	—	1	63
Synovitis. Arthritis	62	6	7	7	—	10	—	11	103
Polyarthritis rheumatica acuta	69	6	21	42	9	15	6	16	184
Polyarthritis rheumatica chronica	10	5	5	11	—	6	—	—	37
Pseudoarthrosis	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Arthritis deformans	49	—	10	36	—	1	—	1	97
Osteochondritis	18	1	—	—	—	—	—	—	19
Corpus liberum in articulo	17	1	13	6	—	1	2	—	40
Panaritium	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Scoliosis. Pes varus, planus, valgus	20	—	3	31	—	1	—	—	55
Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	19	—	5	6	—	3	—	—	33
Chondromalacia patellae	36	—	3	29	—	—	—	—	68
Lumbago	118	5	14	58	3	12	—	19	229
Övriga hithörande sjukdomar	43	—	26	37	1	—	—	—	107
XIV. Hudens sjukdomar									
Erythema multiforme et nodosum	21	5	13	8	7	—	—	7	61
Urticaria	8	3	5	8	—	2	—	—	26
Herpes zoster	8	—	1	2	—	—	—	—	11
Eczema	189	3	43	32	6	6	2	4	285
Psoriasis	52	1	14	13	—	4	3	2	89
Impetigo	56	—	6	3	5	5	2	1	78
Acne	21	—	10	—	—	—	—	—	31
Dermatit	101	—	21	—	6	—	—	1	129
Furunculus, Furunculosis	24	8	4	15	13	7	24	—	95
Carbunculus	9	—	—	2	—	7	—	—	18
Trichophytia	44	—	8	4	—	1	—	—	57
Scabies	812	47	60	107	45	52	10	20	1153
Atheroma	3	—	—	10	—	1	—	—	14
Clavus. Verruca	3	—	1	3	—	—	—	—	7
Unguis incarnatus	10	3	—	31	—	1	11	—	56
Övriga hithörande sjukdomar	98	1	18	26	—	4	1	4	152

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sjukdomar enl. K. Medicinalstyrelsens cirk. d. 19 okt. 1914	Garnisonssjukhuset i								Summa sjuk- domsfall
	Stockholm	Karlsborg	Boden	Skövde	Visby	Linköping	Eksjö	Sollefteå	
XV. Öronsjukdomar									
Morbi meatus auditorii externi	—	—	6	8	—	1	—	—	15
Otitis externa	—	—	—	—	—	—	15	—	15
Otitis media acuta	7	19	53	19	—	3	—	2	103
» » chronica	—	—	24	—	—	—	—	—	24
Otitis media purulenta	—	—	—	52	10	3	6	—	71
Mastoiditis	—	—	4	13	—	—	—	—	17
Övriga hithörande sjukdomar	—	—	6	18	—	—	—	—	24
XVI. Ögonsjukdomar									
Conjunctivitis aestivalis, cat., phlyctenulosa	—	3	1	2	—	—	—	—	6
Keratitis phlyctenulosa, ulcerosa	—	—	6	—	—	—	—	—	6
Iritis, iridocyclitis	—	—	7	—	—	—	—	—	7
Retinites	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Övriga hithörande sjukdomar	—	—	29	5	—	—	—	2	36
XVII. Svulster									
Carcinoma	8	—	—	2	—	—	—	—	10
Sarcoma	1	—	—	4	—	—	—	—	5
Andra svulster	100	1	18	26	—	2	—	1	148
XVIII. Andra sjukdomar									
Myxoedema	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Morbus Basedowii	6	—	7	6	—	4	—	—	23
Struma	31	—	15	6	—	—	—	12	64
Övriga hithörande sjukdomar	21	—	4	—	—	—	—	—	25
XIX. Skador och förgiftningar									
Kontusion. <i>Contusio</i>	47	18	21	56	25	8	—	1	176
Sårskada, ej nedan nämnd. <i>Vulnus</i>	104	17	32	44	32	7	18	—	254
Skada å muskel, sena, nerv	40	—	3	17	—	—	5	—	65
Skada å större kärl	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Genom huden inträngd främmande kropp	12	—	5	5	—	—	—	—	22
Ledvrickning. <i>Distorsio. Luxatio</i>	83	10	18	73	23	8	18	1	234
Avslitning av fingrar, arm. <i>Laceratio</i>	—	—	1	17	—	—	—	—	18
Utgjutning i led. <i>Synovitis traum., Hæmarthrosis</i>	—	—	5	7	17	—	1	—	30
Öppnande av någon av de större lederna. <i>Vulnus perf.</i>	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Arm- o. benbrott, enkelt. <i>Fractura simplex</i>	240	13	35	75	2	2	2	—	369
» » complicerat. <i>Fractura complicata</i>	20	—	3	3	—	6	—	—	32
Förbränning. <i>Combustio</i>	7	3	3	3	1	—	—	—	17
Förfrysning. <i>Congelatio</i>	8	—	5	2	—	—	—	1	16
Ruptura menisci	121	2	33	34	—	—	—	—	190
Skada å njure, urinblåsa	4	—	—	4	—	—	—	—	8
Hjärnskakning. <i>Commotio cerebri</i>	89	17	25	13	—	3	—	4	151
Brott å hjärnskålens botten. <i>Fractura baseos cranii</i>	—	—	7	3	—	—	—	—	10
Andra brott å huvudets ben	—	—	6	3	—	—	—	—	9
Skador å ögat	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Skada å bröstben, revben eller mjälte	2	—	—	2	—	—	—	—	4
Skavsår	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Skottskada	—	—	2	—	—	—	1	—	3
Förgiftning	30	1	20	1	1	5	1	—	59
Andra skador	3	1	4	17	—	1	—	—	26
Observationspatienter. Konvalescenter	1 208	26	182	193	81	73	56	101	1 920

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VID FLYGVAPNET ÅR 1941

AV

CHEFEN FÖR FLYGVAPNET

STOCKHOLM 1942
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
421906

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

HYGIÈNE ET SERVICE MÉDICAL

AUX FORCES AERIENNES EN 1941

PUBLIÉ PAR

LE CHEF

TILL KONUNGEN

I enlighet med föreskrift i instruktion för chefen för flygvapnet får jag härmed i underdånighet avgiva berättelse rörande hälso- och sjukvården vid flygvapnet under år 1941.

Stockholm den 15 juni 1942.

Underdånigst

T. Friis.

Chef för flygvapnet

E. Westerberg.

INNEHÅLL.

TEXTAVDELNING.

	Std.
1. Läkareundersökningar av flygande personal	1
2. Olycksfall i samband med flygning	2
3. Sjuktransportflygningar	3
4. Sjuklighet och sjukvård m. m.	3

TABELLBILAGOR.

Tab. 1. Läkareundersökningar av den till första flygutbildning inryckande personalen åren 1940 och 1941	5
› 2. Olycksfall i samband med flygning åren 1932—1941	5
› 3. Sjuktransportflygningar år 1941 jämte översikt för äldre år	5
› 4. Sjukdomar bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1941	6
› 5. Vissa epidemiska sjukdomar bland manskap månadsvis år 1941	7
› 6. Sjukligheten bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1941	8
› 7. Avlidna bland truppförbandens manskap år 1941	8
› 8 a. Skyddskoppypning av manskap vid flygvapnet år 1941	9
› 8 b. Sjuklighet på grund av skyddskoppypning år 1941	9

TABLES DES MATIÈRES.

TEXTE.

	Page
1. Examens médicaux sur le personnel d'aviation	1
2. Accidents d'aviation	2
3. Transferts des malades par aviation	3
4. Morbidité et soins aux malades etc.	3

TABLEAUX.

Tabl. 1. Examens médicaux du personnel entrant pour sa première information d'aviation en 1940 et 1941	5
Approuvés. Non approuvés. Causes de réformation. — Maladies des yeux etc., Maladies des oreilles etc., Autres maladies ou vices, Combinaisons, Totaux.	
› 2. Accidents d'aviation au cours des années 1932—1941	5
Nombre des accidents d'aviation avec décès, Nombre des décédés dans 90 jours, Nombre des hommes (officiers, sous-officiers, conscrits) frappés gravement, resp. légèrement.	
› 3. Transferts des malades par aviation en 1941	5
Nombre d'ascensions, Nombre de transferts, Durée d'ascensions en tout et par ascension, Nombre de kilomètres d'ascension en tout et par ascension, Nombre des personnes transférées (malades, personnel du service médical, autres, totaux).	
› 4. Maladies parmi les hommes des régiments d'aviation en 1941	6
› 5. Certaines maladies épidémiques par mois en 1941	7
Scharlakansfeber: Scarlatina; Mässling: Morbilli; Röda hund: Rubeola; Pås-sjuka: Parotitis; Influensa: Influenza.	

Tabl. 6. Morbidité parmi les hommes des régiments d'aviation en 1941	8
<i>Col. 1: Régiments. Col. 2: Restés de l'année précédente. Col. 3—5: Malades entrés par âge. Col. 6—17: Malades entrés par mois. Col. 18: Total des malades (restés et entrés à la chambre, à l'infirmerie, à l'hôpital). Col. 19: Sortis capables de reprendre leur service militaire. Col. 20: Sortis incapables de reprendre leur service militaire. Col. 21: Décédés. Col. 22: Nombre des malades restant à l'année suivante. Col. 23: Nombre des journées de traitement. Col. 24: Total des jours d'exercice. Col. 25: Journées de malades pour 100 jours d'exercice.</i>	
› 7. Décès et causes de décès parmi les conscrits en 1941	8
› 8 a. Vaccination et revaccination des forces aériennes en 1941	9
Nombre d'incisions. Nombre des (re)vaccinés. Nombre des inspectés. Nombre des non-inspectés. Nombre des hommes réagissant contre la vaccine. Nombre des malades non réagissant contre la vaccine et (re)vaccinés de nouveau, resp. non (re)vaccinés de nouveau. Nombre des vaccinés réagissant sur 100 des inspectés.	
› 8 b. Morbidité par suite de la (re)vaccination	9
Nombre des (re)vaccinés qui ont été inspectés. Génés de revaccination: nombre des malades, nombre des malades sur 100 inspectés, nombre des jours des malades délivrés de certains exercices en tout et par chaque malade, nombre de jours des malades restant à la troupe en tout et par chaque malade, nombre des jours des malades traités aux hôpitaux en tout et par chaque malade, totaux.	

1. Läkareundersökningar av flygande personal.

Resultaten av läkarundersökningarna i samband med inryckning till första flygutbildning av den för flygtjänstgöring avsedda personalen finnas sammanställda i Tab. 1.

Tabellen har för året utökats med en ny kategori, värnpliktiga bombfällare och navigatörer, för vilka samma fordringar gälla som för spaningsofficerare.

För året utgör antalet godkända 86.3 % av samtliga undersökta. Uppdelas de undersökta i de båda kategorierna, avseende tjänstgöring som flygförare å ena sidan och spaningsofficerare samt värnpliktiga bombfällare och navigatörer å andra sidan, hava inom den förstnämnda gruppen 85.6 % och inom den sistnämnda gruppen 91 % av de undersökta godkänts.

Tabellen anger även de orsaker, som föranlett kassation av inryckande.

Under år 1941 hava 604 i flygtjänstgöring varande personer undergått föreskriven läkarundersökning. Av dessa hava 590 (97.7 %) godkänts och 14 (2.3 %) underkänts.

Orsakerna till underkännandet i de olika fallen framgår av följande.

Sju av de underkända voro vid årets utgång tillfälligt odugliga till flygtjänstgöring på grund av sviter efter olycksfall, och deras återgång till flygtjänstgöring kommer att bli beroende av förnyad medicinsk prövning. Redogörelse för olycksfallen lämnas i närmast följande kapitel.

En kadett har skilts från utbildningen på grund av blodsjukdom, som medfört, att han förklarats oduglig till krigstjänst.

Två aspiranter och en reservflygförare, vilka påbörjat grundläggande flygslagsutbildning vid lätt bombförband, ha blivit skilda från vidare flygutbildning på grund av subjektiva besvär vid flygning. Frånsett en viss labilitet i kärlsystemet ha några objektiva symtom ej kunnat påvisas. Samtliga ha däremot haft osäkerhets- och ångestkänslor vid flygning, vilka besvär börjat eller avsevärt ökat, sedan de övergått till lätt bombförband. Av liknande skäl hava tre elever redan vid flygkrigsskolan skilts från vidare flygutbildning.

Två aspiranter ha under år 1941 överförts till annat flygslag. Båda dessa påbörjade grundläggande flygslagsutbildning vid lätt bombförband. Efter c:a en och en halv månad började de klaga över besvär i form av intensiv trötthet samt huvudvärk, vilken ökat avsevärt i samband med störtdykningarna. Vid noggranna och upprepade undersökningar kunde organiska fel ej påvisas. Efter en tids vila överflyttades den ene till tungt bombförband och den andre till marinspaningsförband. Därefter har ingendera haft några som helst besvär eller obehag vid flygning.

En kadett, som 1940 på grund av skada med blindhet på ett öga skildes från utbildningen, har tillåtits återgå i tjänst som flygspanare (redogörelse för fallet är lämnad i 1940 års berättelse).

Den reservflygförare, som 1940 på grund av ischias blev tillfälligt oduglig till flygtjänstgöring, har fullt symptomfri kunnat återgå i flygtjänstgöring såsom flygförare i maj 1941.

2. Olycksfall i samband med flygning.

De olycksfall i samband med flygning, som ägt rum under tiden 1932—1941, finnas sammanställda i **Tab. 2**. Denna upptager dels antalet flyghaverier med dödlig utgång, dels antalet olycksfall, fördelade på olika personalkategorier. Olycksfallen äro indelade i tre grupper, nämligen olycksfall med dödlig utgång inom 90 dagar efter haveriet, svåra skador och lätta skador.

Under år 1941 ha tjuogoåtta *haverier med dödlig utgång* förekommit, varvid fyrtiosju personer omkommit. I två fall har det härvid gällt kollisioner mellan två flygplan, varvid tre resp. två personer dödats. Två haverier ha förekommit med fyra dödsoffer vid varje, tre med tre dödade, fem med två dödade och slutligen ha vid vart och ett av femton haverier en person dödats. Därutöver har även en ingenjör dödats, som på flygförvaltningens uppdrag gjort försök med dimbildning från flygplan. Denne råkade vid urstigning ur planet halka, varvid han drogs in i propellerfältet och dödades av ett slag från propellern. Slutligen dödades även en värnpliktig vaktpost av brinnande olja och bensin från ett störtande plan. De båda sistnämnda dödsfallen ha ej medtagits i tabellen.

Svåra skador ha förekommit i tio fall. Av de skadade ha tre redan under årets lopp fått återgå i flygtjänstgöring, under det att sju vid årets utgång fortfarande voro odugliga för flygtjänst. En officer, som ådragit sig komplicerade brott å ansiktsbenen, kunde återinträda i flygtjänst efter fyra månader. En aspirant, som vid fallskärmshopp från ett störtande plan erhållit brott på tre bröstkor, fick återgå i flygtjänstgöring efter fyra och en halv månad. En vicekorpral ådrog sig hjärnskakning och svåra brännskador, viket medförde oförmåga till flygtjänst i två och en halv månad. En officer erhöll utbredda, svåra brännskador och vårdades ännu på sjukhus vid årets slut, fem månader efter haveriet. Av två värnpliktiga flygförare, vilka båda ådragit sig lårbensbrott, hade dessutom den ene erhållit komplicerat underbensbrott och den andre brott på en ländkota. Båda vårdades vid årets slut fortfarande på sjukhus, tio resp. sex månader efter olycksfallet. En furir, som erhållit svåra brännskador, hade vid årets slut efter fyra och en halv månad ännu icke tillåtits återgå i flygtjänst. Två värnpliktiga flygförare fingo svåra hjärnskakningar, den ene dessutom utbredda skärsår i ansiktet. Ingen av dem hade fått återupptaga flygtjänstgöringen vid årets slut, två och en halv resp. en månad efter olycksfallen. En aspirant har ådragit sig skullskador vid två tillfällen, av vilka åtminstone den första var förbunden med hjärnskakning. Han återgick visserligen ganska snart efter det första haveriet i flygtjänstgöring. Han hade härvid vissa besvär, vilka dock så småningom blevo bättre. De återkommo emellertid med ökad styrka efter det andra haveriet, varför flygtjänsten fick avbrytas efter en och en halv månad. Han hade ej tillåtits ånyo börja flygtjänst vid årets slut, sju månader efter det första, svårare haveriet.

Lätta skador i form av kontusioner, mindre sårskador, lätta brännskador, lindriga hjärnskakningar m. m., ha förekommit i tjugotvå fall.

3. Sjuktransportflygningar.

Vid 1941 års ingång disponerade flygvapnet över fyra sjuktransportflygplan, nämligen tre av typ Junkers, byggda år 1928, 1934 och 1935, och ett av typ Beechcraft, byggt år 1940. Av dessa är Junkers-planet av år 1934 avsett för tjänst vid Hägernäs och de övriga tre för sjuktransportflygtjänsten i Norrland. Härvid tjänstgöra Junkers-planet av år 1935 och Beechcraft-planet såsom ordinarie flygplan och den äldre Junkersmaskinen såsom reservsjuktransportplan.

Genom nådigt brev den 7 november 1941 hava nya bestämmelser utfärdats rörande sjuktransportflygtjänsten i Norrland. Dessa bestämmelser innehålla bl. a., att de ordinarie sjuktransportflygplanen skola tagas till uppbörd vid Jämtlands flygflottilj eller Norrbottens flygbaskår samt stationeras i Östersund respektive Boden eller Kallax med verksamhetsområden, som i huvudsak omfatta nedre resp. övre Norrland. Reservsjuktransportflygplan tages till uppbörd vid Jämtlands flygflottilj och kan i händelse av behov ställas till chefens för Norrbottens flygbaskår förfogande efter överenskommelse mellan nämnde chef och chefen för Jämtlands flygflottilj. Kostnaderna för underhåll och drift av sjuktransportflygplanen ävensom av militärflygplan, då sådant tages i anspråk för sjuktransport för civilt ändamål, bestridas av under femte huvudtiteln uppfört anslag till sjuktransporter med flygplan.

Beträffande verkställda sjuktransportflygningar under år 1941 hänvisas till **Tab. 3.**

Rörande årets sjuktransportflygningar må framhållas följande.

Verksamheten har under det gångna året minskat.

Utöver de under året verkställda 93 transporter ha 3 sjuktransportflygningar påbörjats men icke kunnat fullföljas, samtliga på grund av väderlekshinder.

I rapporterna omnämnas dessutom 4 fall, där rekvisition inkommit men icke kunnat föranleda någon åtgärd. Orsaken har i 1 fall varit väderlekshinder och i 3 fall bristande tillgång på sjuktransportplan, dels beroende på reparation av flygplan efter haveri, dels på tillfällig motorreparation.

Av samtliga 100 ingivna rekvisitioner ha sålunda 93 till fullo effektuerats, 3 icke kunnat genomföras och 4 icke kunnat föranleda någon åtgärd.

4. Sjuklighet m. m.

Siffror inom klammer [] avse föregående år.

Sjukligheten. De vanligast förekommande sjukdomarna hava varit infektions-sjukdomar, andningsorganens och matsmältningsorganens sjukdomar. Först-nämnda grupp har, såsom plägar vara vanligt, intagit en dominerande ställning; den räknade 2 458 [1 639] fall. Frekvensen av epidemiska sjukdomar var under året betydligt högre än under föregående år, om man håller sig till de absoluta talen; så räknade mässling 86 [11] sjukdomsfall, röda hund 96

[46], halsfluss 1 018 [878], påssjuka 119 [71] samt influensa 635 [180] fall. Ökningen är emellertid, åtminstone delvis att tillskriva den ökade manskapsstyrkan. Om man alltså, såsom skäligt är, sätter dessa tal i relation till manskapsstyrkan, här medelpresensstyrkan, som år 1941 var 6 141 mot 4 601 år 1940, bliva promilletalen i ordning 14·0 [2·5], 15·6 [10·0], 165·8 [190·8], 19·4 [15·4] och 103·2 [39·1]; sålunda inträffar i ett fall en relativ nedgång. Även scharlakansfeber visade relativ minskning.

Bland de andra grupperna räknade sjukdomar i andningsorganen 1 248 [580] fall och matsmältningsorganen 991 [772], genom våld eller olyckshändelse uppkomna skador 947 [963], sjukdomar i hud och bindväv 336 [327] samt i rörelseorganen och bensystemet 259 [174]. Se närmare **Tab. 4**.

Vissa epidemiska sjukdomars utbredning under olika årstider och vid olika flygförband angives i **Tab. 5**. Av inalles 635 fall av epidemisk influensa förekommo ej mindre än 517 i januari, i februari 71 och följande månader blott spridda fall. Av röda hund förekommo under året 96 fall, därav 45 i mars och 24 i april.

Enligt **Tab. 6** var hela antalet under år 1941 vårdade ej mindre än 6 858 mot 4 957 föregående år; av dessa 6 858 voro 6 830 under året insjuknade. Sjukdagarnas sammanlagda antal uppgick till 51 013 [33 957], d. v. s. 140 [93] sjuka i dagligt medeltal. Då tjänstgöringsdagarnas antal uppgick till 2 241 566 [1 679 506], åtgingo sålunda 2·28 [2·02] % av dessa för sjukvård; av de olika förbanden visade flygkrigsskolan högsta siffran, 3·27 %, och Södermanlands flygflottilj, som dock var verksam endast under senare halvåret, den lägsta eller 1·34 %.

Dödligheten bland manskapet framgår av **Tab. 6** och **7** (2 av de avlidna hade ej varit sjukskrivna).

Av de smittsamma könssjukdomarna visade gonorrhé 84 [76] fall. För det fast anställda manskapet var antalet 29 [17], av vilka 12 [7] smittats utom förläggningssorten. För de värnpliktiga var antalet 55 [59], bland vilka dock medräknats 5 [8], som varit behäftade med sjukdomen vid inställelsen till tjänstgöring. Av de återstående 50 [51], som insjuknat under tjänstgöringstiden, hade 10 [21] ådragit sig smittan utom förläggningssorten. Intet fall av syfilis har under året förekommit.

Skyddskoppympningen. Enligt **Tab. 8 a** var antalet revaccinerade 5 707, varav 506 med endast ett snitt; av samtliga revaccinerade visade 96 % reaktion och av de med ett snitt revaccinerade 91 %. Primöympning förekom i 278 fall, varav 65 med endast ett snitt. Av dessa 65 reagerade 91 %. **Tab. 8 b** visar av ympningen föranledd inskränkning i tjänstedugligheten. Nedsatt tjänstbarhet visade 40 % av de såsom primöympningar angivna fallen mot blott 10·5 % av revaccinationsfallen; inskränkning i tjänstedugligheten varade i genomsnitt 4·6 dagar per man bland de förra och 2·3 bland de senare.

Tab. 1. Läkareundersökningar av den till första flygutbildning inryckande personalen åren 1940 och 1941.

Personal	Godkända					Underkända. Kassationsorsaker									
	1940		1941			1940					1941				
	Antal undersökta	Godkända	Godkända %	Antal undersökta	Godkända	Godkända %	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Örr. sjukdomar eller lyten	Kombinerade sjukdomar	Summa	Ögonsjukdomar	Öronsjukdomar	Örr. sjukdomar eller lyten	Kombinerade sjukdomar
Flygvapnet.															
Underbefäl	27	23	85	44	41	94	2	—	1	1	4	3	—	—	—
Aspiranter	307	253	82	272	239	88	31	1	15	7	54	22	1	7	3
Vpl flygförare	194	180	93	162	129	80	10	1	2	1	14	16	1	13	3
Vpl. bombfällare och navigatörer	—	—	—	38	35	92	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Armén o. marinen.															
Arméspaningsofficerare . .	15	14	93	21	18	86	1	—	—	—	1	3	—	—	—
Marinspaningsofficerare . .	14	14	100	10	10	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	557	484	87	547	472	86	44	2	18	9	73	47	2	20	6

Tab. 2. Olycksfall i samband med flygning åren 1932—1941.

	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941
Antal flyghaverier med dödsfall	—	3	1	1	1	3	7	10	13	28
Antal dödsfall	—	3	1	1	1	5	11	16	25	47
Antal dödade { officerare	—	3	—	1	—	1	2	6	3	14
{ underofficerare	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1
{ manskap	—	—	1	—	1	4	8	9	20	32
Antal skadade { officerare	—	1	2	2	1	—	1	—	—	2
{ underofficerare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ manskap	—	—	—	1	2	—	—	—	7	8
Antal lätt skadade { officerare	—	1	3	2	1	3	1	—	—	6
{ underofficerare	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1
{ manskap	1	1	2	—	3	—	3	9	4	15

Tab. 3. Sjuktransportflygningar år 1941 jämte översikt för äldre år.

	Antal flygningar	Antal transporter	Flygtid		Antal flygkilometer		Antal transporterade personer			
			i allt	pr flygning	i allt	pr flygning	patienter	sjukvårdspersonal	övr. medföljande	summa
Boden	95	34	76 ^t 10 ^m	48 ^m	13 260	139 ⁶	35	20	60	115
Östersund	30	12	23 ^t 25 ^m	47 ^m	3 910	130 ³	13	9	17	39
Hägernäs	114	47	38 ^t 5 ^m	20 ^m	4 972	43 ⁶	47	20	55	122
I allt år 1941	239	93	187 ^t 40 ^m	85 ^m	22 142	92 ⁶	95	49	182	276
1940	263	109	240 ^t 45 ^m	55 ^m	32 156	122 ³	114	55	159	328
1939	304	108	231 ^t 10 ^m	46 ^m	30 712	101 ⁰	118	54	133	305
1938	527	192	470 ^t 10 ^m	54 ^m	69 369	131 ⁶	213	100	203	516
1937	515	194	407 ^t 30 ^m	47 ^m	57 235	111 ¹	205	95	182	482
1936	406	156	373 ^t 40 ^m	55 ^m	53 439	131 ⁶	171	102	205	478

Tab. 4. Sjukdomar bland manskapet vid flygvapnets truppförband år 1941.

Sjukdomar	F 1	F 2	F 3	F 4	F 5	F 6	F 7	F 8	F 9	F 10	F 11	F 12	S:a
I. Bildningsfel, medfödda sjukdomar	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
II. Akuta infektionssjukdomar.													
Scharlakansfeber. Scarlatina	1	—	1	—	3	1	11	2	—	4	—	—	23
Mässling. Morbilli	22	—	7	9	21	11	8	3	1	4	—	—	86
Rash. Rubéola	13	2	6	6	5	15	10	6	6	27	—	—	98
Halsfluss. Angina tonsillaris	68	55	93	94	322	108	108	33	52	62	8	20	1018
Pässjuka. Parotitis epidemica	42	—	3	41	4	—	6	9	2	9	1	2	119
Influeusa. Influenza epidemica	127	99	161	3	70	59	57	54	—	1	1	3	635
Dröppel. Gonorrhoea	18	3	3	1	4	2	2	2	2	1	1	2	41
Vaccinationsbesvär	47	1	54	34	36	8	53	62	9	9	14	39	366
Andra akuta infektionssjukdomar. Aliæ infectiones	19	3	8	11	1	1	11	9	6	2	2	1	74
III. Zooparasitära sjukdomar.													
Skabb. Scabies	8	12	11	20	10	—	5	27	1	7	—	15	116
Andra zooparasitära sjukdomar	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	5
IV. Kroniska infektionssjukdomar.													
Lungtbc. Tuberculosis pulmonum	1	7	8	—	—	—	2	—	—	4	—	—	17
Andra former av tbc. Tub. alior. org.	1	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	6
Andra kroniska infektionssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Ämnesomsättnings- o. blodsjukdomar	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	4
VI. Kroniska förgiftningssjukdomar . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Sinnessjukdomar	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	4
VIII. Nervsystemets sjukdomar	12	6	3	2	—	6	3	5	1	4	1	—	43
IX. Ögonsjukdomar	4	2	5	3	14	1	—	5	2	3	—	—	39
X. Öronsjukdomar	14	8	14	4	38	10	14	15	2	13	1	5	188
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar . . .	6	4	—	1	7	3	4	3	—	—	—	1	29
XII. Andningsorganens sjukdomar.													
Kat. lunginflamm. Bronchopneum. Pneum. lob.	5	2	1	—	2	2	3	13	—	1	—	—	29
Krupös lunginflamm. Pneumonia croup. s. lob.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Andra sjukdomar i andningsorganen	103	20	172	29	348	45	68	147	42	225	16	2	1217
XIII. Matsmältningsorganens sjukdomar.													
Blindtarmsinflammation. Appendicitis	6	4	4	5	7	2	6	4	2	2	1	—	43
Bräck. Hernia	9	3	2	2	1	1	1	1	3	4	—	1	28
Andra sjukdomar i matsmältningsorganen	186	154	138	48	97	43	13	132	50	32	1	26	920
XIV. Urin- och könsorganens sjukdomar.													
Vattenbräck. Pungsvullnad. Hydrocele. Hæmatocele.	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	4
Pungåderbräck. Varicocéle	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	5
Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	10	3	6	2	8	1	3	9	—	5	3	2	52
XV. Rörelseorganens o. bensystemets sjukd.	71	9	8	8	106	3	9	16	6	5	5	13	259
XVI. Sjukdomar i hud och bindväv	47	30	51	21	77	23	14	26	13	24	9	1	336
XVII. Svulster	2	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	5
XVIII. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar	136	41	160	24	329	42	42	72	29	50	8	14	947
Sjukdom av obestämd art	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Observationspatienter	23	8	10	12	6	—	21	15	16	3	4	2	120
Summa	1006	479	927	388	1520	385	478	675	245	502	76	149	6830

Anm. Tabellen upptager endast de under året insjuknade. — Rörande flottiljernas namn se Tab. 6.

Tab. 6. Sjukligheten bland manskapet vid

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Flygflotttiljer	Kvarl. från föreg. år	Under året								
		Ålder			Må-					
		Under 20 år	20—25 år	Över 25 år	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
F 1. Västmanlands flygflotttilj	9	90	657	259	176	76	163	87	94	54
F 2. Roslagens »	3	54	362	23	101	40	51	17	23	12
F 3. Östgöta »	—	171	713	43	177	120	92	94	60	38
F 4. Jämtlands »	4	49	309	30	42	37	38	43	36	21
F 5. Flygkrigsskolan	6	346	1 174	—	270	171	281	64	81	99
F 6. Västgöta flygflotttilj	1	57	302	26	49	64	31	47	39	32
F 7. Skaraborgs »	1	78	387	13	87	20	52	83	47	28
F 8. Svea »	1	108	543	24	116	25	95	62	37	22
F 9. Göta »	1	14	231	—	30	12	12	28	22	13
F 10. Tionde »	2	47	455	—	75	48	80	50	51	24
F 11. Södermanlands flygflotttilj ²	—	9	59	8	—	—	—	—	—	—
F 21. Norrbottens flygbaskår ² . .	—	3	145	1	—	—	—	—	—	—
Summa	28	1 066	5 337	427	1 123	613	895	575	490	343

Anm. Rörande döda se texten samt Tab. 7.

¹ Här ingå även de från föreg. år kvarliggande; kol. 18 sålunda = kol. 2 t. o. m. 5 = 2 + 6

Tab. 7. Avlidna bland truppförbandens manskap år 1941.

	Truppförband										Ålder			Summa
	F 1	F 2	F 3	F 4	F 5	F 6	F 7	F 8	F 9	F 10	< 20 år	20—25	> 25 år	
Andningsorg:s sjukd.	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
Matsmältningsorg:s sjukd.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Svalster	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Olycksfall	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	2
Självmod	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	2
Summa	2	1	1	—	—	1	1	—	1	—	—	3	4	7

Anm. Tabellen upptager icke avlidna i samband med flygning; se härom textavdelningen samt Tab. 2.

flygvapnets truppförband år 1941.

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
insjuknade						Samtliga vårdade ¹	Avförda			Kvarligg. till följ. år	Sammanlagda antalet sjukdagar	Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar	Sjukdagar i % av tjänstgöringsdagar
nad							Döda	Odödliga till fortsatt krigstjänstgöring	Dugliga till fortsatt krigstjänstgöring				
Juli	Augusti	September	Oktober	November	December								
56	60	57	69	71	43	1 015	998	13	2	7	8 716	327 856	2.66
14	23	38	43	57	60	482	466	11	1	4	3 627	204 550	1.77
36	37	37	77	71	88	927	916	4	—	7	6 901	264 907	2.57
31	23	20	33	44	20	392	377	9	—	6	3 646	252 816	1.44
100	76	41	59	157	121	1 526	1 513	5	—	8	9 903	302 845	3.27
19	21	11	20	32	20	386	382	2	1	1	2 788	185 933	1.50
19	19	18	53	25	27	479	475	2	1	1	3 927	170 751	2.30
31	25	40	85	84	53	676	669	2	—	5	4 853	190 552	2.55
20	17	13	28	37	13	246	242	1	—	3	1 637	112 620	1.45
37	31	21	32	41	12	504	496	5	—	3	3 801	162 015	2.35
1	—	9	9	25	32	76	75	—	—	1	470	34 946	1.34
—	—	—	51	31	67	149	141	1	—	7	744	27 775	2.70
364	332	305	559	675	556	6 858	6 745	55	5	58	51 013	2 241 566	2.28

t. o. m. 17 = kol. 19 t. o. m. 22. — * Tillkom d. 1 juli 1941.

Tab. 8 a. Skyddskoppypning av manskap vid flygvapnet år 1941.

	Antal ympade	Antal besiktigade	Antal ej besiktigade	Reagerande efter		Ej reagerande		Reagerande i % av besiktigade
				första	andra	om-	ej om-	
				ympningen		ympade	ympade	
<i>Primovaccination.</i>								
2 snitt	213	213	—	211	2	—	—	100.0
1 snitt	65	65	—	61	1	—	3	95.4
<i>Revaccination.</i>								
2 snitt	5 201	5 201	—	4 817	163	208	13	96.0
1 snitt	506	506	—	389	—	37	80	91.3

Tab. 8 b. Sjuklighet på grund av skyddskoppypning år 1941.

	Antal ympade som besiktigats	På grund av ympbesvär föranledd inskränkning i tjänstedugligheten									
		Antal man	% sjukskrivna av besiktigade	befriade från vissa övningar		sjukekrivna vid trupp		vårdade å sjukhus		i allt	
				antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man	antal dagar	dagar per man
Primovaccination . .	278	111	39.9	122	1.1	189	1.7	205	1.8	516	4.6
Revaccination . . .	5 407	598	10.5	482	0.8	363	0.6	543	0.9	1 388	2.3

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

VETERINÄRVÅRD

VID ARMÉN ÅR 1941

AV

ÖVERFÄLTVETERINÄREN

STOCKHOLM 1942

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

421906

STATISTIQUE OFFICIELLE DE LA SUÈDE

SERVICE VÉTÉRINAIRE
À L'ARMÉE EN 1941

PUBLIÉ PAR

L'INSPECTION VÉTÉRINAIRE
DE L'ARMÉE

TILL KONUNGEN.

Härmed får jag i underdånighet avgiva berättelse över veterinärvården m m vid armén under år 1941.

Stockholm i augusti 1942.

Underdånigst

Axel Morén

Överfältveterinär.

F. Wilhelmson.

INNEHÅLL.

TEXTAVDELNING.

	Sid.
A. Fältveterinärkåren	1
B. Utdrag ur veterinärernas årsberättelser	1
C. Sjukligheten och sjukvården bland arméns hästar och hundar	23
Tab. A. Fall av vissa sjukdomar bland hästarna vid arméns truppförband pr 100 hästar	24
B. Till direkta olycksbändelser hänförliga sjukdomsfall bland arméns hästar	25
C. Översikt av olycksfall bland arméns hästar år 1941 med hänsyn till dels skadans art, dels skadans påföljd	26

TABELLAVDELNING.

Tab. 1. Översikt av sjukligheten bland arméns hästar	27
2. Sammandrag av hästsjukbesked	28
3. Själv döda hästar	34
4. Avlivade hästar	35
5. Kasserade hästar	36
6. Sammandrag av hundsjukbesked	37

TABLE DES MATIÈRES.

	Pag.
A. Corps des vétérinaires militaires	1
B. Extraits des rapports annuels des vétérinaires militaires	1
C. Morbidité chez les chevaux et les chiens	23

Tableaux.

Tab. 1. Aperçu de la morbidité chez les chevaux	27
Col. 1: Régiments etc. Col. 2: Malades entrés pendant l'année. Col. 3: Sortis capables de continuer leur service. Col. 4: Sortis incapables de reprendre leur service. Col. 5: Décédés. Col. 6: Tués. Col. 7: Nombre des journées de traitement. Col. 8: Nombre des jours de service des chevaux. Col. 9: Journées de traitement par 100 jours de service.	
2. Résumé des rapports sur les maladies des chevaux de l'armée	28
3. Chevaux décédés	34
4. " tués	35
5. " réformés	36
6. Résumé des rapports sur les maladies des chiens de l'armée	37

A. Fältveterinärkåren.

Vid 1941 års ingång voro samtliga beställningar för aktiv personal besatta med ordinarie innehavare. Med årets utgång avgick på grund av sjukdom kvarstående innehavaren av den genom 1936 års härordningsbeslut indragna bataljonsveterinärbeställningen vid Svea ingenjörkår, vadan den aktiva personalen vid samma tid utgjordes av 1 överfältveterinär, 5 fältveterinärer, 7 regementsveterinärer och 14 bataljonsveterinärer.

A ö v e r g å n g s s t a t kvarstår 1 bataljonsveterinär.

Personalen i reserven har under året utökats med 1 bataljonsveterinär och utgjordes vid årets slut av 4 fältveterinärer, 6 regementsveterinärer och 62 bataljonsveterinärer.

B. Utdrag ur veterinärernas årsberättelser.

I. arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Såsom framgår av årsberättelserna från truppförbanden har hästarnas hälsotillstånd vid I. arméfördelningens mobiliseringsdepåer i stort sett varit gott under år 1941.

Oavsett skabbepizootien bland de importerade ungerska hästarna hava smittsamma sjukdomar av allvarlig art icke förekommit.

Såsom framgår av hästsjukbeskeden har ingen häst varit sjukskriven för pipande kvickdrag.

Förekomsten av hovsprickor tycks hava minskat i anmärkningsvärd grad.

Vid K 2 och A 3 har invasion av löss vållat ganska stort besvär. Som vanligt började lusfall åter uppträda under höstmånaderna. Såsom regvet K 2 meddelar, kunde antalet fall hållas tillbaka genom flitiga besiktningar. Att löss och ägg på sommaren och tidigt på hösten vanligare förekommer i hovskäggen än i man, svansfäste och å hals och länd, där de trivas väl under vintern, bör särskilt beaktas. De palliativa åtgärdernas stora betydelse vid lusbekämpandet kan icke nog framhållas. Allt bör göras för att underlätta hästvården. Ett ingripande, som i hög grad effektiviserar lusbekämpandet är klippning av hästarna. Givetvis får denna åtgärd icke vidtagas så sent, att icke hårbeklädnaden hinna anpassa sig för vinterförhållanden.

Till god hjälp vid lusbekämpandet är naturligtvis användandet av medicinska medel. Av de i vetinsp. skr 742/1941 upptagna medlen synes rotanol och nikotinacetat hava använts mest.

(Åstrand.)

Norra skånska infanteriregementet.

Det allmänna hälsotillståndet har under året varit mycket gott.

Hästtjänstgöringsdagarna hava under året varit 44 825 med 1 381 sjukdagar, utgörande 3.1 sjukdagar å 100 tjänstgöringsdagar.

Av smittsamma sjukdomar har kvarka och ringorm förekommit med 4 resp 3 fall. Samtliga fall ha varit av lindrig och godartad natur.

Löss har under hösten förekommit. Tvättning med nikotinacetat har skett. I de flesta fall har en tvättning varit tillräcklig. I enstaka fall har tvättningen upprepats efter omkring 15 dagar. Klippning har icke förekommit.

Under året har utfodring med AIV-foder skett och har detta slagit väl ut. Hästarna äter det med begärlighet. Beaktansvärt är att icke något fall av kolik har förekommit under den tid (oktober—december), som utfodring med AIV-foder förekommit. Varje häst har pr dag erhållit en fodergiva av 3 kg.

Stallhygien och hälsovård har under året varit synnerligen tillfredsställande och hästarnas kondition god.

(Matsson.)

Södra skånska infanteriregementet.

Infektionssjukdomar ha icke förekommit. Tre hästar ha varit angripna av herpes, vilken smitta torde ha överförts med hästar från Herrevadsklosters remontdepå. Fyra hästar ha varit angripna av löss, men då denna invasion tidigt upptäcktes, var den snart hejdad.

Med anledning av halmbristen har ordnats med bäddar av sand och torvströ.

I spiltans bakre halva har inlagts ett 20—30 cm tjockt lager av ren havssand, och i främre halvan ett lika tjockt eller tjockare lager av torvströ. Då sand endast legat i bakre delen av spiltan ha hästarna icke kommit åt att förtära densamma, och torvströet har så småningom sparkats bakåt och täckt sanden. Dessa bäddar ha hållit sig torra tack vare sandens genomsläpplighet, och åtgången på torvströ har icke varit stor.

Tillgången på hovslagare och hästvant manskap för hästarnas skötsel har varit relativt god.

Regementets hundar ha icke haft några åkommor för vilka de behövt sjukskrivas.

(Persson.)

Jönköpings-Kalmar regemente.

Vid mobiliseringsdepån har i likhet med föregående år varit upprättat depåsjukstall avsett för fältförband under utrustningstiden och för fältdepåer efter återkomsten till garnisonsorten.

Under året har ytterligare utrangering skett av olämpliga och icke krigsdugliga hästar. Hästbeståndet, som sålunda nu kan anses sanerat, kan betecknas såsom mycket gott och lämpligt för krigsbruk. En ökad känsla för god hästvård har under året kunnat konstateras, vilket också avspeglats i hästarnas hull och kondition. Förekomsten av löss och fotskabb har därigenom kunnat hållas tillbaka. Redovisade fall av kvarka utgöra stänkfall från 1940 års epizooti, och hästbeståndet kan nu i sin helhet betraktas såsom immunt mot kvarka.

Hovsprickor och pipande kvickdrag har under året icke förekommit. (Johansson.)

Skånska kavalleriregementet.

Ringorm: De sedan föregående år kvarstående ringormsfallen avläktes snart. Därefter har under året inga nya fall förekommit.

Löss: Under årets början fortsatte lusfallen att uppträda men försvunno skenbarligen helt under sommarmånaderna. På hösten, med tilltagande kyla och tätare päl, började lusfall åter uppträda. Genom flitiga besiktningar kunde antalet fall hållas tillbaka. Efter de för hästvården alltid så besvärliga julferierna ökade dock antalet fall. I huvudsak har Rotanolextraktvtätningar 2—3 ggr använts med gott resultat.

I övrigt hava inga smittsamma sjukdomar förekommit under året.

Pipande kvickdrag: Bland årets 32 remonter fanns ingen, som visade tecken till pipande kvickdrag.

Hälsotillståndet kan sägas hava varit gott.

Insjuknade och vårdade fall hava utgjort 1 005 i 17 628 sjukdagar. Hästarna hava under året i stort sett varit förskonade från större strapatser med undantag av några mindre fälttjänstövningar. Fodertillgången har väl möjliggjort hästarnas hållande vid gott hull.

Bäddar: Tillgången på torvströ har stundom varit knapp men i stort sett har en tämligen torr och ren bädd kunnat beredas hästarna. Till fördel för renhållningen är, att torvströbäddarna icke hållas för höga.

(Glöck.)

Wendes artilleriregemente.

Hälsotillståndet bland regementets hästar har under året varit gott. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har uppgått till 3.6.

Hästvärden har under året i stort sett varit god.

Nödvändigheten av tillgång på rotborstar, för att åstadkomma tillfredsställande rykt av våra kallblodiga hästar, har under året ytterligare befasts.

Av smittsamma sjukdomar har endast ringorm förekommit och detta blott i 12 fall, samtliga från fältförband eller fodervärdar.

Antalet kasserade, självdöda och avlivade hästar är relativt stort, men detta förhållande har sin grund i att mobdepån varit en uppsamlingsplats för sjuka och till krigsbruk olämpliga hästar från regementets olika beredskapsförband och fodervärdar.

Av hästsjukbeskedet framgår, att icke mindre än 52 hovbölder förekommit under året. Så gott som alla dessa uppträdde under juli och augusti månader och nära nog uteslutande i bakhovarna hos kallblodiga, tyngre hästar. Vid öppnandet av bölderna, vilket oftast skedde vid sidan av tåns mitt, strax innanför lamellranden, visade sig sulan i sin främre del ofta underminerad mot traktvinklarna, och håligheten innehöll blott en ringa mängd tunnflytande, svart sekret. Hästar med dessa hovbölder började halta 10 till 14 dagar efter skoning, och förelåg då i regel redan ovan beskrivna bölder färdigbildade. Efter 5 till 10 dagar kunde hästarna friskskrivas. Orsaken till dessa bölder torde vara en för stark avverkning. Permanenta torvströbäddar till våra tunga, kallblodiga hästar äro så gott som omöjliga att hålla tillräckligt torra. Den bakre hälften av bädden är oftast sur. Torvströgödsel tränger in mellan skon och hoven och fräter sönder hornet i lamellranden. Vid avverkning frestas hovslagaren att verka ned den trasiga lamellranden för mycket, och en för tunn sula blir följden. Sulan torkar ihop, papillerna dragas ur hornrören och ovan beskrivna bildning blir följden. Sedan de permanenta torvströbäddarna borttagits under bakdelen, samt större försiktighet vid verkning av sulan iakttagits, försvann hovbölderna.

Lössinvasion har även i år förekommit bland regementets hästar. Bekämpandet av densamma har följt samma linjer som under föregående år. Vid lushesiktning av regementets samtliga hästar under förra hälften av augusti månad kunde blott 7 fall konstateras, samtliga mycket lindriga. Vid denna undersökning ägnades hovskäggen tyvärr icke noggrann uppmärksamhet. I 6 fall förekommo löss eller ägg i man- eller svansfäste, 1 fall i hovskägg. Sedermera gjordes ytterst noggranna lössundersökningar i slutet av oktober och början av november. Vid denna undersökning visade sig 11 % av hästarna infekterade. Bland dessa ingår en del hästar, komna från fältförband. Av de 529 hästar, som under senare hälften av oktober undersöktes inom två kaserner, konstaterades 60 positiva fall, varav i 32 fall endast ägg, i återstående 28 löss, jämte ägg. Löss och ägg påträffades i dessa fall i manfästet i 14 fall, i svansfästet i 3 fall och i hovskägget i 43 fall. I två fall funnos parasiterna dessutom å andra delar av kroppen. Påfallande är den rikliga förekomsten i hovskägget och här i regel i dess fäste. Att observera är, att hästarna ej visat minsta symtom på invasion under sommaren eller hösten. Vid lössundersökning av

en div. som hemkom från beredskapstjänst i december månad, visade sig 25 % av hästarna angripna av löss. Hästarna hade starkt utbildad vinterpäls. Vid undersökning av hovskäggen å dessa hästar förefunnos blott ett fåtal löss eller ägg i hovskäggen. Enligt de erfarenheter, som gjorts, har framgått, att löss och ägg med största säkerhet »översomrar» framför allt i hovskäggen men även vid man- och svansfäste och att de, sedan vinterpälsen satts, vandra upp och ut i denna. Ett lössbekämpande bör därför sättas i gång redan i maj eller juni efter hårfällningen och en tids intensifierad rykt. Undersökningen bör koncentreras på hovskägg samt man- och svansfäste, och upprepade systematiska undersökningar bör sedan företagas under hela sommaren. Någon isolering av angripna hästar i särskilda stallar torde ej vara behöfvligt, då hudvården hos dylika isolerade hästar ofta blir sämre på grund av svårigheter vid motionering och rykt. Spiltor, i vilka infekterade hästar stått, böra rengöras och desinfekteras. Hästutredningspersedlar rengöras. Antalet lössfall inom de olika förbanden har stått i direkt förhållande till ryktens standard. Mindre tillfredsställande rykt vid ett förband har alltid åtföljts av större procent lössfall.

Flera medel mot löss har prövats, och ett suveränt sådant har nicotinacetatlösning visat sig vara. Lösningen har följande sammansättning: nicotinum crudum 3 ccm, acidum aceticum conc 45 ccm, vilket utspädes med 1 liter vatten. Tvättas hästarna noggrant med en dylik lösning är en tvättning tillräcklig, såväl löss som ägg dödas. Genom filtning efter tvättningen höjes nicotineffekten. Den i handeln förekommande 10 % nicotinlösningen för fruktträd kan säkerligen utan risk användas efter utspädning och tillsats av isättika i ovan nämnda proportioner.

Av vikt är, att alla till förbanden ankommande hästar noggrant undersökas på löss, innan de sättas in bland övriga hästar. Man bör ej vänta med lössvisitation till dess hästarna visa symtom på infektion. Vid lindrig lössinvasion visa hästarna oftast inga symtom, och det finns exempel på, att hästar med gott hull och blank hårrem varit till ytterlighet nedlusade utan att visa minsta tecken på infektion.

I övrigt ha inga sjukdomsfall av mera allmänt intresse förekommit.

Pipande kvickdrag eller symtom å dylikt har ej förmärkts å årets remonter.

(Bertilsson.)

Göta ingenjörkår.

Arbetet vid Ing 2 depå har under året dominerats av bekämpandet av skabb bland remontdepåns hästar.

Hovsprickor och pipande kvickdrag hava icke förekommit under året. (Johansson.)

Skånska trängkåren.

Hälsotillståndet bland kårens hästar har under året varit mycket tillfredsställande. Intet fall av smittsam sjukdom har förekommit. Den kvarkinfektion, vilken år 1940 praktiskt taget alla armén tillhöriga, mottagliga hästar genomgingo, har påtagligen kvarlämnat tillräcklig immunitet för att hindra nyinfektion tillse vidare. Ringorm har ej heller uppträtt, vilket väl dock näppeligen kan tillskrivas någon förvärvad immunitet. Ohyra, löss, har blott iakttagits i ett enda fall, vid inmönstring av en utackorderad häst, och ej föranlett någon stallsmitta.

Den ökade tjänstgöringen för stamhästarna synes ha medfört, att hovsprickorna minskat i frevens. Intet fall har förekommit under året, och hästar, som tidigare haft lidandet, ha nu visat sig hållbara.

Sjukdomar bland kårens hundar ha blott i ett fåtal fall förekommit och i allmänhet varit oväsentliga. En svår skada drabbade dock en stamhund, schäfer, och nödvändiggjorde dess avlivande. Hunden hade vid försök att rymma ur inhägnaden blivit hängande i ena bakbenet, med påföljd, att en luxation av lårleden och sönderslitning av densamma uppstått.

(Wahlberg.)

II. arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Hälsotillståndet har varit gott och smittsamma sjukdomar få.

Cellfor har i alla avseenden visat sig vara bra. En tillsats av 1 liter bryggerijäst per häst och dag under 15—30 dagar har visat sig välgörande, särskilt för remonterna.

Stall, sjukstall och skosmedjor äro på alla regementen mer eller mindre otillfredsställande. Dessa frågor hava ventilerats de sista 15 åren och tarva nu lösning.

(Norrgrén.)

Jämtlands fältjägarregemente.

Hälsotillståndet har under året varit gott. Av smittsamma sjukdomar hava endast två fall av inf anæmi förekommit.

Det stora antalet kasserade hästar förklaras av, att icke fältdugliga hästar avpolletterats från fältdepåer och fältförband till mobdepån för kassation.

(Hermanson.)

Dalregementet.

Det allmänna hälsotillståndet bland regementets hästar har under året varit ovanligt gott. I olikhet med föregående år hava knappast några infektionssjukdomar förekommit. Även ringorm har nästan helt försvunnit.

Möjligheterna till en effektiv hästsjukvård äro fortfarande starkt beskurna, då användbart sjuk- och operationsstall fortfarande saknas.

Någon användbar skosmedja finnes ej på regementet.

Bland regementets hundar har hälsotillståndet varit gott.

(Salwén.)

Hälsinge regemente.

Smittsamma sjukdomar ha med undantag av sporadiska fall ej förekommit.

Inga sjukdomar ha förekommit i anmärkningsvärt antal.

I december ha två hästar dött till följd av hjärtförlamning. Dödsfallen inträffade samma dygn vid stark kyla. Intet arbete kunde sättas i samband med händelsen.

Hovbeslaget har ej föranlett någon anmärkning på förbandet, däremot har stundom på hemvändande fältförband hovvården varit anmärkningsvärt dålig med högradigt försummad skoning.

(Gullbrandson.)

Västernorrlands regemente.

Vården av hästarna har i stort sett varit tillfredsställande. Under vissa tider har emellertid skötseln av hästarna lidit av otillräckliga och mindre goda stallutrymmen.

De till fodervårdar utlånade hästarna ha under året besiktigats en gång, Vården och skötseln av dessa har i flertalet fall varit god. I ett mindre antal fall ha hästarna återkallats från olämpliga fodervårdar och omplacerats.

Orsaken till det ökade antalet sjukdomsfall har varit att söka i att fältförbanden vid övergång till fältdepåer avpolletterat sjukhästar till mobdepån.

Några smittsamma sjukdomar hava ej förekommit under året. Antalet under året avgångna hästar framgår av bifogade sammandrag över självdöda hästar. Det stora antalet avlivade och kasserade hästar beror, dels på att vid regementet stått en del överåriga ackord- och ekonomihästar, dels ock på att i uppgiften om kassationer ingå även av fodervårdar inlämnade äldre, ej tjänstedugliga hästar.

(Gustafsson.)

Norrlands artilleriregemente.

Hälsotillståndet har på det hela taget varit gott. Näskatarr-kvarka samt ringorm hava endast förekommit i få fall.

Brist på strömedel har gjort, att bäddarna särskilt i slutet av året blevo dåliga och att i samband därmed ökat antal hovlidanden uppträdde.

Regementets sjukstall är otillfredsställande, i all synnerhet under nuvarande beredskapstider.

Samtliga av regementet uppsatta fältförband passera en eller flera gånger mobdepån och avlämna där undermåliga hästar, varav en del kasseras. Statistiken blir missvisande, då depåns ordinarie hästantal lägges till grund för kassationsprocenten.

(Norrgrén.)

Norrlands trängkår.

Hästarnas vård och kondition har varit god. Näringstillståndet har sedan föregående år avsevärt förbättrats, och hästarnas hull kan vid årets utgång betecknas som genomgående gott.

Antalet sjukdomsfall visar jämfört med föregående år en icke obetydlig nedgång i förhållande till hästtjänstgöringsdagarna.

Bland företagna behandlingar må nämnas ett relativt stort antal nervsnitt. Sammanlagt ha 11 sådana företagits, varav tre å N. radialis och peroneus profundus för spatt, i övriga fall å kotnerverna å fram, varvid indikationerna varit hovbroskförbening, strålbenshåla eller ringkota. Några komplikationer ha ej iakttagits, och hästarna synas fullt fäldugliga. Fyra av hästarna äro utlämnade till fodervärdar och ha hos dessa gått i arbete utan anmärkning.

Antalet under året avgångna hästar synes i förhållande till medelhästantalet mycket stort. Uppgiften angående självdöda, avlivade eller kasserade hästar omfattar emellertid hästar hos fodervärdar samt hästar, som inlämnats från dessa på grund av obrukbarhet. Av totalantalet hästar utgör avgången ca 7 %.

(Gustafsson.)

III. arméfördelningen.**Fördelningsveterinären.**

Hälsotillståndet har under 1941 varit genomgående gott. Smittsamma sjukdomar ha förekommit i så obetydlig omfattning att de sakna praktisk betydelse. 1939—1940 års kvarkepizootier ha tydligen medfört fördelen av en ganska allmän immunitet. De anbefallda systematiska tandundersökningarna ha blottat åtskilliga tanddefekter, som krävt omsyn. Behandling med kolsvavla synes vara ett gott och ganska radikalt medel för bekämpande av inälvsmask. Hästarnas hull har under året i allmänhet varit ganska gott och betydligt bättre än under hösten 1940.

Cellfor har, särskilt när detta fodermedel på lämpligt sätt utfodras blandat med kraftfoder, i icke ringa mån bidragit till hullets förbättrande. Men härvid bör ej heller underskattas betydelsen av avmaskning och tandjustering.

(Hellgrén.)

Värmlands regemente.

Hälsotillståndet bland depåns hästar har under år 1941 varit ganska gott.

Hästarnas hull har i allmänhet varit tillfredsställande, medan så icke alltid varit fallet beträffande konditionen på grund av för liten tillgång på fordon och personal.

Ett fall av hovspricka har förekommit.

(Wallgrén.)

Skaraborgs regemente.

Hälsotillståndet har varit gott; inga smittsamma sjukdomar hava förekommit.

En häst har dött i kolik (maskaneurysm), och två hava avlivats på grund av ledsår.

Tandundersökning har företagits på 103 hästar, och 74 % av dessa hava behandlats för olika tandfel, som uppträtt enligt följande:

skarpbett	 i 52 %
idisslarbett	 22 %
vågbett	 14 %
hakbett	 9 %
glattbett*	 2 %
senilt bett	 1 %

Avmaskning medelst kolsvavla har företagits å 65 hästar, och ohyra har bekämpats i 18 fall.

(Bergström.)

Älvsborgs regemente.

Hälsotillståndet bland regementets hästar har under året varit anmärkningsvärt gott. Kvarka har sålunda knappast uppträtt. Någon annan smittsam sjukdom har ej heller förekommit. Nyinköpta ridhästar ha emellertid vaccinerats mot kvarka.

Digestionslidanden i form av kolik och tarmkatarrer, som under förra året voro tämligen vanliga, ha under 1941 i stort sett ej förekommit. På grund av ett förhållandevis stort parti vass, som regementet tillvaratagit, har under gångna hösten ingen halm behövt tagas i anspråk. Fodercellulosa har blandats med skuren vass med tillskott av skuret granris. Granris tillfört i för stora mängder synes göra blandningen mindre begärlig, men har i intet fall medfört digestionsrubbningsar. Genom inköp av mineralfoder har ett säkerställande tillskott till fodercellulosa kunnat givas. Under våren 1941 har extra havreration förordats till en del hästar med låg kondition. Under slutet av året har sådan ej varit behövlig. Hull och kondition hava över lag varit bättre sommaren och hösten 1941 än under föregående år.

Den under förra årets slut påbörjade tandundersökningen och behandlingen av tillgängliga hästar har fortsatts och avslutats. Hakbett har varit det vanligaste tandfelet. Åldersbestämningar på de så undersökta hästarna har samtidigt gjorts och antecknats.

Hältor och kontusioner orsakade av slag och bitsår hava varit de vanligaste åkommorna. 2 svårläkta taggträdsskador i hasorna ha förekommit. Ett fall av korsförflamning, samt ett fall av fång, båda med full återgång till hälsa, hava behandlats. 14 större operationer, som erfordrat kastning, ha ägt rum.

Något fall av ringorm har ej inträffat. Fotskabb och löss visar sig någon gång men har omedelbart blivit föremål för behandling med derrispreparat. Åt ryktadonen ägnas därvid också uppmärksamhet.

Vid anhopning av en större mängd hästar, som stundom äger rum, synes tillgången på utbildade hovslagare ej täcka behovet.

Behov av ett operationsrum med utrymme för kastning är påtagligt och bör på något sätt tillgodoses. Stjärnsystrar hava fått biträda vid operationer samt tidvis vid den dagliga behandlingen av sjukhästar.

(Werner.)

Hallands regemente.

Hälsotillståndet har varit gott. Något fall av smittsam sjukdom har icke förekommit.

(Fagerberg.)

Behandlingsregementet.

Allmänna hälsotillståndet hos hästarna har varit gott. Tack vare fodercellulosan har hullet kunnat hållas uppe på en rimlig nivå. Som regel ha regementets hästar haft ett bättre hull än de hästar, som efter utackordering återkommit från fodervärdarna. Ett extra tillskott av mineralfoder har visat sig nödvändigt.

Av smittsamma sjukdomar ha endast förekommit kvarka vid årets början samt ringorm och några få fall av löss. Kvarkan uppträdde i anslutning till epizootien 1940 bland hästar, som vaccinerats mot kvarka. En av dessa hästar insjuknade lång tid efter vaccinationen. Vid inre undersökning konstaterades affektion till körtel i bakre krösroten. Fallet behandlades med sulfanilamid och tycktes efter kort tid vara fullt återställt. När hästen 10—12 dagar senare friskskrevs och sattes i motion, blev han åter sjuk och måste avlivas. Vid obduktionen konstaterades kvarkhårdar på flera ställen i buk-brösthålorna. Nästa fall visade samma symptom utan någon förändring i ytliga lymfkörtlar. Behandlingen upprepades, men hästen sattes icke i motion förrän c:a en månad efter tillfrisknandet. Denna häst visade senare icke några sjukdomstecken. Genom inre undersökning kunde också konstateras, att de sjukliga förändringarna i bukålan försvunnit.

Ringormsfallen gingo samtliga till hälsa efter behandling med »ryska oljan», som givit snabbare effekt än något annat av mig prövat medel mot sjukdomen.

Lössfallen uppkommo efter ankomsten till regementet av en utackorderad häst. Som vanligt behövde de upprepade behandling under ganska lång tid för att befrias från invasionen. Genom en ordentlig isolering av angripna hästar stoppades smittspridningen ganska snart.

Genom att fältförbanden icke haft tillräckligt utbildade hovslagare har veterinärmaterielen icke blivit skött på ett i allo lämpligt sätt. Förbandscheferna ha icke heller uppmärksammat denna materiel tillräckligt vid de föreskrivna materielinspektionerna. Därigenom att hovslagare vid tjänstledighet ersatts av annan icke utbildad hovslagare och utan att överlämnandet av materielen föregåtts av inventering och utkvittering, har det sedermera varit svårt att fastställa det direkta ansvaret vid vanvård eller förlust av materiel.

Efter fältförbandens hemkomst har därför all veterinärmateriel efter föregående grundlig rengöring intagits till veterinärmaterieförrådet för översyn och komplettering. Hästförband och flanelbindor ha därefter utlämnats till förbanden inlagda i igenklistrade pappkartonger med tydlig påskrift om innehållet. Materiel för daglig hästsjukvård har av mig efter behov utlämnats, så att mobmaterielen fått ligga orörd.

(Wallgren.)

Livregementets husarer.

Hälsotillståndet har under året varit gott, och hästarna hava genomgående varit i gott hull. Från fältförband återkomna hästar hava delvis varit i dåligt hull, men på relativt kort tid har det lyckats att åter få upp hullet. Cellforutföringen har hittills visat sig vara mycket bra, och några olägenheter ur dietisk synpunkt ha icke framträtt. Av smittsamma sjukdomar ha endast förekommit 3 fall av kvarka. Dessa uppträdde bland årets remonter och syntes vara recidiverande bölder. Lössinvasion förekommer då och då, men fallen ha icke jukskrivits, enär hästarna gått i full tjänst. Behandlingen har varit tvättning eller inpuddring med rotanopulver. Inpuddringen synes vara effektivast. Hovbölderna och hovinflammationerna hava visat en kraftig ökning, och dessa bölder få måhända sättas i samband med infekterade torvströbäddar. Sen- och ledlidanden ha procentuellt visat nedgång sedan föregående år. Bland yngre remonter visade sig två och bland ungerska hästar en vara krubbitare. Dessa underkastades operation i samband med julppehållet. Samtliga depåns hästar hava under hösten undersökts och behandlats för eventuella tandfel. Några fall av taggbildningar kunde därvid iakttagas.

(Munthe.)

Göta artilleriregemente.

Ingen smittsam sjukdom med undantag av enstaka fall av löss och fotskabb har under året förekommit, och hälsotillståndet kan sägas ha varit gott. Underlåtenheten i fråga om rigorösa bestämmelser angående isolering vid kvarkans utbrott 1939—1940 har medfört, att hästarna vid A 2:s alla formationer nu synas vara immuna.

De olika sjukdomarna äro i år företrädade med ett antal fall, som icke i nämnvärd grad skilja sig från fjolårets och tillåta heller icke några bestämda slutsatser. Möjligtvis kan årets dubbling av fall av ledlidande tyda på en ökad förslitning. Hullet har tydligt förbättrats och får nu över lag bedömas som gott. En av orsakerna till förbättringen och kanske den största är, att spiltplatserna över allt särskilts med bommar, och att endast en häst uppställts i varje spilta.

En del smärre påpekanden följa här.

Hovslagarnas placering vid fältformationer bör uppgöras av avd II c, som ju känner vederbörandes kvalifikationer. Vidare skall hovslagaren tjänstgöra som sådan och icke placeras som stallunderofficer, trosschef eller vid förband, som sakna hästar.

Det har konstant visat sig, att sedan hovslagare beordrats till tjänst av nu nämnt slag, han sedan tappat all lust och ambition för sin yrkestjänstgöring.

Frågan om placering av sådana hovslagare, som konstituerats till sergearter, borde få en lösning. De kunna icke placeras som hovslagare vid truppförband och måste då tjänstgöra i befattningar, för vilka de sakna alla kvalifikationer. Genom att tilldela varje div en hovslagarunderofficer skulle vinnas, att dessa sergearter komma på rätt plats. De kunde då övervaka hovslagare, hovbeslag och veterinärmateriel, höja yrkesskickligheten hos de befintliga och utbilda nya hovslagare såväl vid eget förband som vid närliggande, där lämplig lärarkraft saknades.

Det har vid åtskilliga tillfällen visat sig svårt att försälja gödseln från stallarna, där kutterspån användes som strömedel. Lantbrukarna ha för sig, att denna slags gödsel har en ogynnsam inverkan på växtligheten beroende på närvaro av terpen-tin. Rätta förhållandet är, att vid nedbrytningen av kutterspångödsel, jordens kväve tas i stort anspråk, och att, för att balans skall kunna uppnås, övergödsling med kväve är nödvändig. Kännedomen om detta förhållande borde spridas bland förvaltande organ.

De varmblodiga travhästar, som inköpts till regementet, ha visat sig mycket användbara som ridhästar. De reagera icke på något sätt mot det för dem ovana arbetet, äro snälla att handskas med och tillägna sig lätt erforderlig dressyr.

(Widtskiöld.)

Karlsborgs luftvärnsregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott. Fall av smittsamma hästsjukdomar hava ej förekommit. Andra sjukdomsfall av större allmänt intresse hava ej förekommit under året.

Hästarnas hull har varit gott.

(Springfors.)

Göta trängkår.

Hälsotillståndet har varit gott; inga smittsamma sjukdomar hava förekommit.

Tre draghästar hava dött, en av magbristning, en av sepsis efter lymfkärslinflammation, och en av liggsår (inanition, avhämtad från fodervärd), tre hava avlivats på grund av resp botryomykos i hjärnan, senruptur (biceps brachii) samt sår i bogleden.

Tandundersökning har företagits på 282 hästar, och hava 73 % av dessa behandlate för olika tandfel, därav 13 % lindriga. Av tandfelen (de icke lindriga) hava följande konstaterats:

skarpbett	i 48 %
idisslarbett	27 %
vågbett	14 %
hakbett	6 %
glattbett	4 %
senilt bett	1 %

och synes idisslarbettet förekomma i anmärkningsvärt hög grad (arvfel?).

Avmaskning medelst kolsvavla har företagits å 160 hästar, och iaktogs, att flertalet hästar voro behäftade med mask.

Ohyra har förekommit på 25 hästar.

(Bergström.)

IV. arméfördelningen.

Fördelningsveterinären.

Det allmänna hälsotillståndet bland depåernas hästar kan i stort sett betecknas som gott.

Av smittsamma sjukdomar hava vid några depåer förekommit enstaka fall av kvarka.

Sedan de från år 1940 kvarvarande omfattande epizootierna av ringorm och löss under årets 1. kvartal blivit hävda, hava fallen av nämnda sjukdomar varit relativt ringa. I regel synes smittan på nytt hava tillförts depåerna genom beredskapstjänst återvändande fältförband. Den numera vid förband och depåer skärpta uppmärksamheten på ifrågavarande sjukdomar och ökad rutin vid desammas bekämpande hava förvisso bidragit till, att smittan icke fått någon större spridning.

Antalet under året kasserade hästar har varit anmärkningsvärt stort. Orsaken härtil är bl a, att förbanden i största möjliga utsträckning gjort sig av med sådana ännu kvarvarande beredskapshästar, vilka på grund av kroniska åkommor, ålder och typ varit olämpliga för fältbruk.

Hästvården vid depåerna, varöver under senare hälften av år 1940 och även början av 1941 på flera håll allvarliga erinringar kunde göras, har under året påtagligt förbättrats och kan betecknas såsom i allmänhet god.

Hästarnas hull har varit gott. De tillämpade rationsstaterna hava visat sig fullt tillräckliga för att hos hästar i depå vid normalt utbildningsarbete icke blott bibehålla hullet utan jämväl öka detsamma. Några tecken på ogynnsamt inflytande på hästarnas hälsotillstånd av utfodringen med cellulosafodret (Cellfor MM) hava icke visat sig. Anmärkningsvärt är det mycket ringa antalet av kolikfall, som förekommit.

Utackorderingen av hästar har i regel kunnat utan svårigheter ske i erforderlig utsträckning. Vården av de utackorderade hästarna har i stort sett varit tillfredsställande.

Lokalerna för veterinärtjänsten kräva vid flera truppförband utökning och modernisering. Särskilt vid infanteriförbanden med dessas numera stora hästantal gör sig behovet av ändamålsenlig operationslokal och större skosmedja starkt gällande.

(Liljefors.)

Livregementets grenadjärer.

Hälsotillståndet har i stort sett varit mycket gott.

Talrika fall av ringorm förekom under slutet av år 1940, men efter isoleringsåtgärder upphörde sjukdomen.

De till fodervårdar utlånade hästarna ha i stort sett väl vårdats. Endast i enstaka fall ha skäl till anmärkning förekommit.

(Hontwedt.)

Livgrenadjärregementet.

Hälsotillståndet har i stort sett varit gott.

Under året har depån varit helt förskonad från smittsamma sjukdomar.

På senhösten konstaterades ohyra (löss). Denna invasion fick en ganska avsevärd spridning och är ännu icke hävd. Möjligen kan ohyran ha tillförts depån genom återkommande, utackorderade hästar. Men orsaken kan lika gärna tillskrivas en mindre god hästvård vid depån. Den rådande befälsbristen får här som så ofta förklara och ursäktat mycket. Åtgärder äro nu emellertid vidtagna, för att hästvården i fortsättningen skall bliva fullt tillfredsställande.

De inträffade sjukdomsfallen giva icke anledning till särskilda kommentarer.

Antalet kasserade hästar är betydande. Detta sammanhänger dels med att de flesta kassationer skett genom depåns försorg, dels med att bland de utskrivna hästarna förefunnits ett betydande antal dåliga sådana, vilka först så småningom utrangerats. En stor del av dessa hava dock försålts utan villkor.

Hullet hos utackorderade hästar har vid flera tillfällen givit anledning till anmärkning. Mången gång har emellertid bristande fodertillgång varit en fullt tillfredsställande förklaring. Andra gånger har man dock icke kunnat frigöra sig från misstanken, att den allmänna foderbristen varit ett ur fodervärdssynpunkt mycket användbart svepskal. Så småningom lär ett truppförband känna fodervärdarnas kvalifikationer, och en »svart lista» på ur olika synpunkter olämpliga fodervärdar blir därför en av en hästdetaljs betydelsefullaste expeditionshandlingar. Inom Östergötland föreligga f n icke några som helst utackorderingssvårigheter. Alltför stor efterlåtenhet behöves därför icke visas gentemot en olämplig fodervärd.

Hundar hava under året icke behövt sjukskrivas. Icke heller har hund dött, avlivats eller kasserats.

(Törnqvist.)

Upplands regemente.

Hälsotillståndet har under året varit tillfredsställande. Smittsamma sjukdomar ha knappast förekommit, och enstaka fall av ringorm och löss ha snabbt bekämpats med derrisbehandling. Dessa fall ha i regel ej föranlett sjukskrivning. Något fall av kolik har ej förekommit.

I augusti uppträdde en för mig tidigare okänd sjukdom av tydligen smittsam natur. Från en fältdepå anmälades att några hästar fått utslag på läpparna och hade svårt att äta. Vid undersökning visade sex hästar svullnad kring läppar och näsborrar. Överhuden flagnade av och en mängd röda parallella sprickor in i läderhuden kunde iakttagas. Hästarna ömmade om läpparna. Alla sex djuren hade några dagar förut kommit med järnväg till en närbelägen station och transporterats i samma vagn. Sedermera hade de varit uppställda tillsammans med övriga hästar, men endast dessa sex blevo angripna. Något frätande ämne såsom orsak till sjukdomen kunde icke påvisas. Efter någon tid fördes en av dessa hästar, som genomgått sjukdomen, till I 8:s stallar i Uppsala. Efter en vecka insjuknade dennes sidokamrat och sedermera ytterligare tre. Jag blev nu i tillfälle att från början följa sjukdomsförloppet. Nässlemhinnan närmast näsöppningarna var inflammerad med flytningar, som intorkade till bruna skorpor. Läpparna voro svullna och mycket ömma. Upphörd foderlust förelåg men i regel ingen feber (38.5° i ett fall). Efter ett par dagar började överhuden avstötas, och röda sprickor uppstodo i läderhuden. Munslemhinnan på läpparna var likaså inflammerad. Läkningen gick sedermera snabbt och sjukdomstiden var i medeltal 8 dagar. Pigmentet på näsvingarna och läpparna försvann fläckvis.

Några nya fall av sjukdomen förekommo sedermera ej, ehuru de tillfrisknade hästarna gingo på bete med depåns övriga hästar.

(Johnsson.)

Södermanlands regemente.

Hälsotillståndet bland hästarna har varit gott. Utfodring med cellulosa har skett i enlighet med givna direktiv till synes utau men. Inga fall av kolik ha förekommit. Tillgången på av regementet skördad sommarvass har varit fördelaktig.

En lindrigare ringormepizooti har förekommit under året. Denna behandlades med gott resultat med följande liniment: Kal. jod 15, Creolin 50, Sulf. praecip. 200, Ol. rap. 1 000.

Enär lämplig operationslokal och utrustning i övrigt saknas för utförande av större operationer ha en del sjuka hästar måst remitteras till Veterinärhögskolan för specialbehandling.

(Hoffman.)

Livregementet till häst.

Hästvården vid regementet har varit god. Hästarnas hull har varit gott och deras kondition i allmänhet god.

De hittills tillämpade utfodringsstaterna med cellfor MM ha visat sig tillräckliga att för hästar i depå, i lindrigt och normalt utbildningsarbete, icke blott bibehålla utan även i viss utsträckning öka hullet. Tidvis har tillskott av dels foderfosfat, dels evomin förekommit, särskilt för remonter och tilldelade ungerska hästar.

Hälsotillståndet bland hästarna kan i stort sett anses tillfredsställande. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har utgjort 16.7 mot 11.3 under föregående år.

Ökningen får dels tillskrivas de ansträngningar hästarna varit utsatta för under deras kommanderingar till fältförband och där det slutgiltiga avhjälpandet av vissa lidanden först kunnat ske vid återkomsten till depån, dels torde det få ses i samband med att någon mer genomgripande kassation av äldre och mindre fältdugliga stambästar ej skett, utan först när hästarna ej ens kunnat användas till lättare utbildningsarbete vid depån, har kassation ägt rum.

Av infektionssjukdomar ha förekommit två fall av kvarka. Ett par fall av feber hos 1-års remonterna kan även ha varit en börjande kvarka. Några symtom utöver febern förekom icke, och fallen kuperades snabbt med sulfonamidbehandling.

Två fall av stelkramp har förekommit. Det ena, en utackorderad häst, ledde till mors, det andra gick till hälsa efter behandling med 3 000 AE tetanusantitoxin. Infektionsporten var i senare fallet ett krontramp.

Under december månad uppträdde i ett stall fall av oxyurisinvasion hos hästarna. Lidandet var förenat med stark klåda, och som följd av hästarnas gnidning av bakdelarna mot spiltväggar och stolpar uppkom även en stark hudretning kring anus och över bärbensknöarna. Behandlingen har bestått i dagliga lavemang med c:a 10 %-ig ättiksyrelösning i 7 dagar och samtidigt arsenikkur. På 8. dagen har givits ett istizinpulver à 15 gr. Nya fall ha förekommit även under januari månad 1942 men icke sedermera.

Bland de lättare körhästar, som använts till ridbruk ha 7 fall av ganska besvärliga mankfistlar förekommit. Det är troligt, att det ovana trycket av sadel och rytare har varit det utlösande momentet till lidandet. Två fall ha undersökts på agglutination på Bangabort och visat positiv agglutination.

De regementet tilldelade ungerska hästarna ha visat en anmärkningsvärt hög sjukprocent. Antalet hästsjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har varit omkring 27. Lidanden i sen- och bandapparaten jämte leder och ben ha väsentligt bidragit till det stora antalet sjukdagar. Ett flertal hästar äro behäftade med påtagliga felaktigheter i benställningar och hovformer, vilka troligen varit en predisponerande orsak. Det stora antalet tryckskador utgöras av sadelgjordstryck, som uppkommo strax efter hästarnas ankomst till regementet. Det torde omöjligen kunna

sättas i samband med att hästarnas hud efter SO₂ behandlingen var mer ömtålig än normalt. Ett fall av recidiverande irit har förekommit och kan möjligen vara månblindhet.

Svårigheterna med de otillräckliga och opraktiska lokalförhållandena vid regementets sjukstall göra sig med varje år allt märkbare. Samtliga spiltplatser i stallen ha nästan hela året varit belagda, och tidvis har det varit nödvändigt att uppställa 2 hästar i var och en av boxarna. Ett flertal fall som helst bort uppställas i sjukstall ha ej kunnat beredas plats.

Expeditions- och förrådsutrymmena äro otillräckliga. Avsaknaden av lektionssal gör, att operationssalen måste användas även som lektionsrum, en anordning som är förkastlig.

De otillräckliga utrymmena äro ännu mer framträdande i regementets skostall och smedja. Regementets ordinarie hovslagare jämte furirskolan å hovslagarelinjen kunna nätt och jämnt beredas arbetsplatser. Under juni och juli månader, då två hovslagarskolor skola pågå, vidare under perioder när utbildning av värnpliktiga hovslagare äga rum, samt när furirs- och korpralskolorna skola hava sin utbildning, äro förhållandena mycket besvärliga, varigenom utbildningen i smide och skoning i hög grad försvåras.

Behov föreligger sålunda för en snar och genomgripande ombyggnad av lokalerna för veterinärtjänsten vid regementet.

I hästsjukbeskedet har icke upptagits några fall av tandfel. Vanliga fall av skarpbett och taggbett ha förekommit, men ha dessa behandlats vid en fullständig genomgång av tänderna på samtliga magra hästar på depån utan att hästarna blivit sjukskrivna.

Några sjukdomsfall bland de hundar (4 st), som under senare delen av året tjänstgjort vid regementet, har icke förekommit.

(Krantz.)

Svea artilleriregemente.

För hälsotillståndets bedömande under år 1941 kan den gamla normen — antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar — knappast tillmätas något värde. Under året ha nämligen ett avsevärt antal hästar haft så gott som enbart sjukdagar under vistelsen vid regementet. De ha sjuka tillförts detta med från vistelse i fält hemkomna divisioner eller från fodervårdar och ha sedan utackorderats, så fort de friskskrivits. I många fall sammanfalla för dessa hästar antalet sjukdagar med antalet hästtjänstgöringsdagar. Härigenom bli förhållandena under 1941 så avvikande från normala år, att de icke lämpligen kunna jämföras.

Sett i stort torde man emellertid vara berättigad säga, att hälsotillståndet varit tämligen gott.

Av smittsamma åkommor ha förekommit kvarka, ringorm och löss.

Kvarka förekom i augusti—september med 8 fall vid i Marma förlagd del av regementet.

Både löss och ringorm funnos vid årsskiftet 1940—1941. Av löss 4 och av ringorm 90 fall.

Ifrågavarande ringormepizooti blev regementet kvitt i mitten av januari. Lössen kunde anses utrotade först i början av februari. Därmed hade sista dyningarna efter de störtsjörar av löss och ringorm, som vällde in över regementet i slutet av 1940 med de från förläggningarna i fält hemvändande formationerna äntligen försvunnit.

Med undantag för ett stänkfall löss i maj och två ringormsfall i juni förblev regementet fritt till den 22. oktober. Då konstaterades ringorm vid ett av de i kasern förlagda batterierna. En noggrann inspektion gjordes av samtliga hästar vid såväl i kasern som utom denna förlagda enheter. Resultatet blev 9 konstaterade och några misstänkta fall. Samtliga dessa isolerades på en av fältdepåerna, vars från ringorm fria hästar överfördes till annan depå. Under de närmast därpå följande

14 dagarna tillfördes isoleringsstallet ytterligare en del misstänkta fall. Till slut voro 32 hästar isolerade. Därefter var läget stabiliserat. Invasionen var strängt taget nedkämpad i mitten av december.

Vid vården av de med ringorm behäftade hästarna ha vanliga elektriska dammsugare visat sig vara synnerligen värdefulla hjälpmedel. Hästarna ha »dammsugits» varje dag och på detta sätt kunnat hållas rena och snygga trots frånvaro av all vanlig rykt med borste. Det är förvånande stora kvantiteter »stöv», som samlas i behållarna. Innehållet i dessa kan bekvämt tömmas på ett papper, »pakteras» och brännas. Härigenom befrias icke endast hästarna utan också stallet från »stövet». Helt naturligt oskadliggöres på så sätt stora mängder smittämnen. Det har varit påtagligt, hur få nya fläckar som uppkommit, sedan hästarna tagits under behandling och ordentligt dammsugits varje dag.

Vilket av de vanliga medlen, som väljes för själva ringormsfläckarnas behandling, förefaller vara ganska likgiltigt. De synas ha ungefär samma effekt, om samma noggrannhet iakttages vid deras användning.

Med undantag för tidigare omnämnda fall i maj var regementet synbart fritt från löss från början av februari till i slutet av december. Då konstaterades ett fall bland artilleriinspektionens hästar. Att lössens förekomst står i direkt förhållande till hudvårdens beskaffenhet — ryktens intensitet — torde vara obestridligt. Även vid lössbekämpande anser jag det olämpligt att »stövet» knackas ur skraporna direkt på stallgången i s k stövränder. Det sprides i så fall omkring genom sopning. Detta kan lätt undvikas, om tillräckligt antal vanliga långpannor utplaceras på stallgången under rykten. Jag tror för övrigt att detta förfaringssätt av flera skäl och särskilt för att förebygga smittspridning är värt att tillämpas även under vanliga förhållanden. Det har nu under omkring ett års tid tillämpats i regementets sjukstall. Långpannorna representera intet större kapital, äro vid här ifrågavarande användning praktiskt sett outslitliga och arbetet med deras framsättning, tömning och insättning till förvaring under tiden till nästa ryktpass minimalt.

Hästvården kan tyvärr icke sägas varit genomgående god. Särskilt under årets första månader voro förhållandena framförallt i en del fältdepåer mycket otillfredsställande.

Orsaken har enligt min uppfattning till icke ringa del ytterst varit att söka i den undervärdering av hästarnas betydelse för arméns fältduglighet, som man under sista decennierna kunnat konstatera vara sorgligt allmän på skilda håll. En undervärdering, som bland annat haft till följd otillräcklig utbildning och övning i riktig vård och användning av hästar framför allt under fältförhållanden.

Man måste livligt hoppas, att den nu förlängda utbildningstiden skall medföra även en bättre utbildning i de delar av tjänsten, som röra hästarna.

Svårigheten att nu efter en lång vågdal för hästvården inom armén kunna disponera tillräckligt med som instruktörer i hästvård kvalificerad personal torde emellertid icke böra underskattas.

Erfarenheterna från beredskapstiden kräva emellertid krafttag för bristernas snara avhjälpande.

Vid A 1 ha under senare delen av 1941 förhållandena i fråga om hästarna undergått en påtaglig förbättring.

Artilleriets fordon på s k hjulmedar äro ur hästvårdssynpunkt mycket olyckliga. Dragpunkten utgår från fordonen så högt, att en del av dragkraften kommer att verka snett ned mot i stället för snett från marken. Konstruktionen måste i denna detalj anses principiellt felaktig. Den medför en stor onödig kraftförbrukning med därav följande svårighet att hålla hästarna i god kondition och tillfredsställande hull.

I Marma ha stallförhållandena försämrats genom att tvenne stora stallar ombyggts för andra ändamål utan att nya stallutrymmen ordnats. Dylika äro emellertid i hög grad erforderliga.

Beträffande stallbaracker har erfarenheten av den s k tyska modellen ytterligare bestyrkt tidigare gjord sådan, att lanterninsystemet är olämpligt för svenska förhållanden. Systemet utdömdes här i landet kring sekelskiftet efter en del dyrköpta erfarenheter. Det är den starka fuktbildningen i dessa stallar vintertid, som framför allt gör dem olämpliga hos oss.

Vad beträffar speciellt för veterinärtjänsten avsedda lokaler kan med tillfredsställelse noteras, att år 1941 för A 1 medfört en del synnerligen nödvändiga förbättringar. Vid A 1:s kasern har genom ny- och ombyggnad operationslokalen förstorats, samt nya expeditions- och undervisningsrum erhållits m m.

I Marma har den nya byggnaden för sjukstall, hovbeslagssmedja m m kommit under tak.

Som mest trängande behov i fråga om lokaler för veterinärtjänsten kvarstår nu en skohall vid A 1:s kasern. De nuvarande erbjuder icke fullt tillfredsställande plats för skoning av mer än 8 hästar på en gång. Det är med svårighet som hovslagarbeställningsmännen vid batterierna etc få plats att sko där.

Lämplig plats för hovslagarelevernas praktiska övningar i skoning m m saknas; ett förhållande, som medför mycket stora olägenheter och kräver snar rättelse. Detta i all synnerhet som enl order furirskola på hovslagarlinjen med 14 elever skall vara förlagd vid A 1 under år 1942.

Märkning av hästarna har under året verkställts medelst bränning på lären. Erfarenheterna härav — och dessa gälla nu tusentals hästar — ha varit mycket goda.

Märkningen har verkställts under skiftande föutsättningar och förhållanden. Bland annat dels i samband med större inmönstringar (500 hästar per dag), dels i samband med besiktning av utackorderade hästar. Enligt order har särskild rapport härom avgivits tidigare.

(Palm.)

Östgöta luftvärnsregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott.

Smittsam sjukdom har icke förekommit.

Någon hund har icke varit sjukskriven under året.

(Törnqvist.)

Svea ingenjörkår.

Hälsotillståndet bland depåns hästar har under året varit gott så till vida som inga infektions- eller invasionssjukdomar uppträtt. Från år 1940 kvarstående fall av ringorm och löss friskskrevos under första kvartalet 1941. Antalet sjukdagar på grund av ledlidanden och andra nötningsskador har varit stort speciellt bland de inmönstrade hästarna, vilka till stor del synas ha varit förbrukade redan vid inköpet. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har under året uppgått till 15.1.

Ett fall av mänblindhet har uppträtt hos en av de från Ungern inköpta remonterna. Sjukdomen, som endast angripit ena ögat, har hittills uppträtt i två perioder om 8 respektive 12 dagar med 20 dagars mellanrum.

Behandlingen, som i stort sett bestått i atropinisering av ögat, har resulterat i endast obetydlig nedsättning av synförmågan.

(Lindberg.)

Signalregementet.

Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har under året uppgått till 10.6. Av smittsamma sjukdomar har uppträtt ett fall av infektiös anämi, konstaterat genom leverharpunering. Hästen kasserades omedelbart till slakt.

Ett mindre antal fall av ringorm och löss uppträdde under årets första kvartal men hävdes, innan större spridning nåddes.

(Lindberg.)

Svea trängkår.

Hälsotillståndet bland hästarna har i stort sett varit gott, oaktat depåns bestånd av utskrivna hästar varit av mindre tillfredsställande kvalitet. Depån har nämligen tillförts sådana hästar, som icke varit lämpliga för fältförband och icke heller eftertraktats av fodervårdar men ändå ansetts användbara i depåtjänst.

Under senhösten konstaterades enstaka fall av ohyra (löss). De vidtagna åtgärderna kunde dock snabbt begränsa och häva invasionen, vilken torde uppkommit i samband med återlämnande av utackorderade hästar.

Anmärkningsvärt är det stora antalet hovböldar. Då dessa nästan uteslutande förekommit hos de hästar, som varit uppställda i det jordgolvförsedda ackordhäststallet, ligger det nära till hands antaga, att orsaken är att söka hos de genom ströbristen våta och smutsiga spiltorna.

Icke mindre anmärkningsvärd är minskningen av antalet hovsprickor. Orsakerna härtill äro givetvis svåra att klarlägga. Ökat arbete och avsaknad av ströbäddar äro emellertid faktorer, som böra ha kunnat spela in.

Några hundra ha icke behövt sjukskrivas under året. Fåtaliga, smärre sårskador hava varit föremål för behandling.

Hovslagarrekryteringen synes att döma av förhållandena vid kåren icke hava underlättats genom nu gällande bestämmelser. År 1941 kunde sålunda elev icke uttagas på frivillighetens väg, och enahanda synes förhållandet bli under innevarande år. Att tvångskommenderingar icke bli till fördel för vare sig utbildningsresultat eller yrkesintresse är uppenbart.

Under den gångna beredskapstiden har behovet av ett tidsenligt och relativt rymligt sjukstall än mera än tillförene gjort sig gällande. Därest I 4 — som föreslagits — blir cykelregemente, kommer frågan om ett för T 1, I 4 och A 10 gemensamt sjukstall visserligen icke mera att vara aktuell. Det nuvarande sjukstallet är emellertid så trångt och undermåligt, att frågan om dess ersättande med ett nytt icke längre kan undanskjutas, även om klientelet för framtiden skulle komma att begränsas till hästarna vid T 1 och A 10.

(Törnqvist.)

Ridskolan.

Hälsotillståndet kan ur den synpunkt, att inga smittsamma sjukdomar förekommit bland hästbesättningen, och även fall av invärtes sjukdom varit ytterligt sparsamma, betecknas såsom gott. Frekvensen av yttre skador — i huvudsak av olycksfallskaraktär — och deras duration pressar emellertid upp sjukprocenten till något över 6, ett förhållande, som dock knappast kan betraktas som ogynnsamt med hänsyn till det prövande arbete, som hästmaterialet vid denna skola helt naturligt är underkastat.

Bland rörelseorganens sjukdomar intaga tendiniterna en framskjuten plats såväl till antal som därav förorsakade sjukdagar. Dessa fall tarva av denna anledning en något närmare analys. Av de 29 journalförda fallen ha 7 varit recidiv, varför antalet berörda hästar är 22. Av dessa äro 3 s k extra hästar, tillhöriga lärare eller elever, 3 äro lärares tjänstehästar, 1 är körhäst, 2 tillhöra skolans s k skolhästgrupp och ha måst tagas i anspråk även för den träningskurs, som under hösten varit förlagd till RS, 1 slutligen måste omedelbart vid inryckningen till innevarande års kurs tagas under behandling för kronisk gaffelbandsskada. De övriga ha varit avsedda för den utbildning i löpningsridning, som ingår i skolans program, och som är en nödvändig och nyttig utbildning i flera avseenden. Orsaken till att senorna tagit skada ha varit flera. Enligt min bestämda uppfattning ha flertalet av dessa hästar ej varit av önskvärd klass för löpningsridning. I en del fall synes konditionen vid hitkomsten ej varit den bästa. På grund av den ihållande torkan under våren och sommaren voro markförhållandena synnerligen ogynnsamma. Elevernas medelvikt var osedvanligt hög. Slutligen ligger även misstanken

nära, att fodrets kvalitet ej varit den bästa för att ge organismen önskvärd hållbarhet och hårdhet för en prövning av ifrågavarande slag.

Tvenne fall av fraktur ha under året inträffat. Det ena, en radiusfraktur, drabbade en häst under hubertusjakten genom halkning å släta marken, det andra, ett splitterbrott av kotbenet berörde en häst, vilken under en längre tid varit sjukskriven för bogledsartrit och som konvalescent gick lös i paddock.

De i föregående årsberättelse anmälda behoven av utökade stallutrymmen och ett nytt rymligare ridhus kvarstå alltjämt.

(Waxberg.)

Övre Norrlands trupper.

Stabsveterinären.

Hästarnas hälsotillstånd har varit gott vid samtliga mobdepåer. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar kan visserligen vid några förband — K 4, I 19 och Ing 3 — förefalla relativt stort. Detta beror dock ej på någon särskilt stor sjuklighet vid dessa förband, utan sammanhänger med att vid mobdepåerna vårdats ett stort antal från fältförbanden utgallrade hästar behäftade med långvariga lidanden, särskilt kroniska hältor. Smittsamma sjukdomar ha under året förekommit i sällsynt liten omfattning. Sålunda har av infektionssjukdomar endast förekommit ett fall av infektiös anämi vid A 5. Den totala frånvaron av kvarka utvisar, att den häftiga kvarkepzootien under 1939—1940 uppenbarligen har åstadkommit en mycket effektiv immunitet hos hästbeståndet. Ringorm och löss har förekommit vid samtliga förband men med ringa utbredning och beträffande ringormen av mycket godartad karaktär. Smittämnet virulens har tydligen undergått en märkbar försvagning sedan föregående år. Möjligt är också, att hästarna ha förvärvat en relativ resistens mot smittämnet efter den stora utbredning, sjukdomen hade under 1940, särskilt vid fältförbanden. Liksom tidigare har den erfarenheten kunnat göras, att tricophytessvampen ej trivs vid låg temperatur. Under de kallaste vintermånaderna har ringormen varit helt försvunnen.

Hästvärden har i allmänhet stått på en hög nivå under hela året. Härtill torde i ej ringa grad ha bidragit, att stallförhållandena nu blivit tillfredsställande ordnade vid de flesta förband. Hästarnas tillstånd har kontrollerats genom regelbundet utförda månadsbesiktningar. Hästarnas hull har i genomsnitt varit mycket gott. Från fältförband återvända hästar med mindre gott hull ha i allmänhet snabbt kunnat bringas upp i hull igen vid depåerna. Detta utvisar, att det använda cellulosa-fodret är ett förträffligt ersättningsfoder. Erfarenheterna av detsamma ha överallt varit de bästa. Några olägenheter av utfodringen med cellulosa har ingenstädes förmärkts. Regementsveterinären vid K 4 anser sig dock ha gjort den observationen, att »cellulosa-hullet» lätt går av hästarna vid större ansträngningar. Om den rådande knappheten på havre och hö alltså kunnat motverkas utan svårighet, så har bristen på strömedel åt hästarna varit mera kännbar. Hästarnas renhållning har i hög grad försvärats på grund av densamma. Som ersättning för de permanenta halmbäddarna ha använts antingen permanenta bäddar av torvströ, med eller utan inblandning av kutterspån, eller spiltgolv av trä, å vilka torvströ i mindre mängd använts som nattströ. Torvströbäddarna ha endast visat sig lämpliga i stallar med värmeledning, i andra bliva de fort genomslura och behöva ofta bytas. Vid K 4 ha de ansetts inverka ogynnsamt på hovarnas hälsotillstånd. Någon dylik erfarenhet har dock ej gjorts vid Bodenförbanden.

Vid I 19 och I 20 har hästarnas skoning och utbildningen av de vpl hovslagarna i hög grad försvärats genom avsaknaden av skosmedja. Med det stora hästantal, infanteriregementena numera ha — speciellt under nu rådande beredskapstillstånd — är en ordentligt inredd skosmedja vid varje infanteriregemente ett nödvändigt behov, som med det snaraste måste tillgodoses.

(Melin.)

Norrbottens regemente.

Hälsotillståndet bland hästarna får anses i stort sett ha varit gott. Att antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar uppgått till ett så högt tal som 11.7 beror därpå, att vid depåns vårdats ett stort antal från beredskapsförbanden utgallrade hästar med kroniska hältor, vilka dragit många sjukdagar. Över en tredjedel av samtliga sjukdagar kommer sålunda enbart på diagnoserna ledinflammation, spatt och ringkota.

Som av beskeden framgår har kassationsprocenten varit anmärkningsvärt hög under året, trots att avgången under 1940 även var jämförelsevis stor. Av kassationsorsakerna dominera åldersstelhet, kronisk ledinflammation, spatt, lynnesfel och felaktig hovform. Medelåldern å de kasserade hästarna är relativt hög. Uppenbarligen har regementet vid mobiliseringen råkat erhålla ett oproportionerligt stort antal gamla och dåliga hästar. Övningarna vid depån och beredskapsförbanden kunna knappast ha varit anledning till den stora förekomsten av obotliga hältor. De många kassationerna på grund av lynnesfel såsom ilska, istadighet och skenvana torde dock till en del få skyllas på bristande hästvana och körskicklighet hos den personal, som haft hand om hästarna. Den utbildning i hästvård, rid- och körkunnighet, som i allmänhet kommer infanteriets befäl till del, synes mig vara otillräcklig i förhållande till den stora roll, hästen numera spelar vid vapenslaget. Som norrbottningarna i regel äro mycket dåliga hästkarlar, är det vanligen mycket svårt att få lämpliga fodervärder till hästar med lynnesfel, även om dessa äro ringgradiga, varför en korrigerig av lynnesfelen med hjälp av utackordering sällan kan ske.

Stort intresse har under året nedlagts på hästvärden. Depåns hästar ha nästan undantagslöst hållits vid gott hull och mycket god ans. Hovbeslaget har dock kvalitativt sett i genomsnitt ej kunnat hållas på en tillräckligt hög nivå. Orsakerna härtill torde huvudsakligast vara brist på kvalificerad hovslagarpersonal och brist på lämplig lokal för skoningens utförande. På grund av allt för fåtaliga utbildade hovslagarbeställningsmän vid regementet har skoningen såväl vid depån som vid beredskapsförbanden till största delen måst ombesörjas av vpl hovslagare, vilka ofta saknat erforderlig yrkesskicklighet och rutin. Denna brist har dock delvis avhjälpits, sedan 3 nya beställningsmän tillkommit vid regementet den 1 okt. 1941. De bristfälliga lokala förhållandena äro dock missförhållanden, som regementet ännu länge synes komma att få dragas med. Vid I 19 finnes nämligen ingen annan skosmedja än ett provisoriskt inrett skjul med en golvyta av endast 3 × 5 m och utan annan smidesinredning än en fältässja och ett städ. Att det under dylika förhållanden varken går att fullt tillfredsställande underhålla hovbeslaget på en medelhästyrka av 150 hästar eller att hålla hovslagarpersonalens yrkesskicklighet på ett högt plan är en självklar sak.

Beträffande de sjukdomar, som under året förekommit, må framhållas, att inget fall av infektionssjukdomar har inträffat. Ringorm har uppträtt med endast 4 fall och löss med fåtaliga sporadiska fall. Som dessa upptäckts i tid och isolerats, har en utbredning av smittan resp invasionen förhindrats. Av övriga fall må framhållas ett fall av nymfomani, som med gott resultat radikalopererats (ovariotomi i förening med klitorisexstirpation) samt 4 utförda krubbitaroperationer, varav 3 medfört gynnsamt resultat.

Fodervärdarnas vård och skötsel av utackorderade hästar har under året givit anledning till anmärkning i ovanligt många fall. Talrika fall av uppenbar värvård ha även förekommit. På grund av de utackorderingssvårigheter, som förelegat, har kontrollen av fodervärdarnas lämplighet ej kunnat vara lika sträng, som under vanliga förhållanden.

Bland depåns hundar ha inga andra sjukdomar än ett fall av klofalsinflammation förekommit.

(Melin.)

Västerbottens regemente.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit mycket gott.

Smittsamma sjukdomar hava ej förekommit. Endast ett fall av ohyra har konstaterats.

Två hästar ha på grund av olycksfall fått nedslaktas. I båda fallen var det sparkskador.

På grund av lynnesfel hava två hästar nedslaktats, båda livsfarliga för manskapet.

Regementet saknar skosmedja. Skoningen sker under nuvarande förhållande i två spiltor i en av stallarna. På grund av eldfaran måste skornas uppvärmning äga rum i en fälttässa, och denna måste vara placerad utanför stallet, vilket ju vintertid medför stora olägenheter och gör, att hovslagarna kallrikta skorna med följande sämre resultat av arbetet.

Med tanke på hovbeslagets stora betydelse är behovet av skosmedja trängande.

(Ekberg.)

Norrlands dragonregemente.

Hästvården har under året varit god, och det allmänna hälsotillståndet ävensom hull och kondition har varit fullt tillfredsställande. Fodercellulosan har visat sig vara ett utmärkt hästfoder, och någon ogynnsam inverkan har icke kunnat förmärkas. Det har varit relativt lätt att hålla hästarna vid gott hull på de fastställda foderstaterna. Det förefaller dock som om hullet vore mindre stabilt. Hästarna gå lätt ned i hull, så snart de utsätts för ansträngningar vid fälttjänstövningar o d. Fältförbandens hästar ha emellertid i allmänhet varit i tillfredsställande hull och kondition, då de återkommit till depån. Ett stort antal tandundersökningar ha gjorts, över 800 hästar ha sålunda undersökts och behandlats för lindrigare skarpbett och hakbildningar. I allmänhet ha tänderna varit i gott skick, och allvarligare tandfel såsom alveolarcaries ha icke påträffats. Sju operationer mot krubbbitning ha utförts med gott resultat. Hästarna, som opererats, ha varit högradigt avmagrade men förvånansvärt snabbt återfått hull och kondition efter operationen.

Av smittsamma sjukdomar ha endast 8 fall av ringorm förekommit, samtliga bland de tilldelade ungerska hästarna. Två fall av bronkit med feber och hosta och två fall av käklymfkörtelabscesser ha iakttagits, vilket gör det antagligt, att kvarksmittämnet finnes, men att immuniteten är god. C:a 100 hästar ha behandlats för ohyra, och som vanligt ha de kallblodiga hästarna varit mest utsatta. Endast enstaka fall ha förekommit bland stamhästarna.

Hov-, led- och sensjukdomar ha förekommit i stort antal, givetvis mycket beroende på det ökade ianspråktagandet av hästarna samt även därpå, att de svagaste hästarna fått tjänstgöra vid depån, under det att de bättre överlämnats till fältförbanden. Kassationer ha ej heller av sparsamhetsskäl kunnat göras i vanlig omfattning. Sjukadorna upptaga det högsta antalet sjukdagar bland de olika sjukdomsgrupperna med ej mindre än 6 205 sjukdagar. Därvid är att märka att en hel del gamla recidiverande tendinites från föregående år nu varit föremål för mera effektiv behandling. Envisa artritfall ha nervsnittats, en del med gott resultat. Komplikationer i form av amputationsneurom ha dock varit rätt vanliga. Hovsjukdomarna ha mest förekommit under sommarmånaderna med de flesta fallen under september månad. Förutom långa landsvägsmarscher synas torvströbäddarna varit en bidragande orsak till de många fallen av hovinflammationer. Torvströbäddarna äro mycket svåra, för att ej säga omöjliga att hålla torra. I den urinbemängda torven utvecklas lätt ammoniak, som angriper hornet speciellt i lamellranden, där sprickor och kanaler bildas, som lätt fräta sig in mot köthoven med hovinflammation och hovböld som följd. Särskilt tydligt har detta iakttagits på oskodda hästar och speciellt på remonterna. En viss förbättring har dock inträtt, sedan våren av bäddarna blivit bättre, men det förefaller dock, som om endast

torvströ av här berörda skäl vore olämpligt till ströbäddar. I två skvadronstallar stå hästarna på trägolv, och här har hovinflammationernas antal varit betydligt mindre.

Under året har till regementet anlänt 72 ungerska hästar, 71 remonter och 144 hästar från K 2. De ungerska hästarna ha utvecklat sig mycket väl och utgöra ett synnerligen gott tillskott till stamhästbeståndet. (Lindström.)

Norrbottens artillerikår.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar uppgår endast till 9. Av infektionssjukdomar har endast förekommit ett fall av smittsam blodbrist, som inträffade å en från foder-vård nyligen inkommen häst, och vilket fall efter några dagars sjukdom gick till mors. Ringorm har uppträtt med 34 sjukdomsfall, av vilka de flesta förekommit å från beredskapsförband återkomna hästar. En utbredning av smittan inom depån har kunnat förhindras genom isolerings- och desinfektionsåtgärder. Av använda behandlingsmedel mot ringorm har rykande salpetersyra i vaselin eller ung molle 10:100 visat sig vara överlägset alla tidigare prövade medel. Ringormsfläckarna ha i regel avläkt mycket snabbt efter endast ett par påpenslingar. Ohyran (hämato-pinus), som vid årets början förekom utbrett inom A 5:s samtliga stallavdelningar, har sedan kunnat hållas nere ganska bra, utan att dock helt kunnat utrotas. Ny invasion har alltemellanåt skett genom från fodervårdar och beredskapsförbanden återkommande hästar. Av de ungerska remonterna befunnos två stycken vara be-häftade med s k blodsvettning, sannolikt orsakad av *Filaria hämorrhagica*. En blö-dande »maskknuta» exciderades och insändes för undersökning till veterinärhög-skolans parasitologiska avdelning, varvid knutans parasitära ursprung bestyrktes. Av övriga sjukdomar av intresse må framhållas ett fall av nymfomani, som radikal-opererats med gynnsamt resultat.

Hästvården har i stort sett varit god under året. Foderbristen har synbarligen ej haft några menliga följder för hästarna. Cellulosan har visat sig vara ett förträff-ligt ersättningsfoder, som ger gott hull och blank hårrem. Anmärkas bör, att inga bristsjukdomar kunnat förmärkas. Bristen på strömedel har dock vållat en del olä-genheter och försvårat hästarnas renhållande. Försök gjordes först att ersätta halm-bäddarna med permanenta torvströbäddar med eller utan inblandning av kutter-spån, granris m m. Dessa visade sig emellertid snart vara alldeles odugliga åt-minstone under den kalla årstiden. Kårens stallar sakna värmeledning och äro dessutom dåligt köldisolerade, varför de vid sträng kyla bliva mycket kalla och fuk-tiga. Någon avdunstning av den av torvströn uppsugna fuktigheten äger därför icke rum, varför torvströbäddarna på kort tid bli genomsura. På grund härav har trägolv måst inläggas i samtliga stallar, och användes torvströ och kutter-spån en-dast som nattströ i spiltorna. Under förhandenvarande förhållanden kunna trägol-ven anses utgöra en tillfredsställande lösning av bäddproblemet, trots de olägen-heter som äro förbundna med dem. Sålunda ha de givit anledning till en del fall av piphas, stollsvamp och motsvarande trycksador. Trävirket blir också fort starkt uppsplitat av broddarna och därigenom »surt», varigenom hästarnas renhållning givetvis försvåras. (Melin.)

Bodens artilleriregemente.

Hästarnas hälsotillstånd har under året varit mycket gott. Antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar har endast uppgått till 7. Inga andra smittsamma sjuk-domar än sju fall av ringorm ha förekommit. Sporadiska fall av löss ha uppträtt. Dessa ha i regel föranlett en kortare tids sjukskrivning och isolering till förhind-rande av en spridning av invasionen. Bland sjukdomar av särskilt intresse må fram-hållas ett fall av *ulcus ventriculi* å en 4-årig remont. Denna insjuknade i kolik-

symtom omedelbart efter ankomsten till regementet och visade i fortsättningen symtom på en grav mag- och tarmkatarr. Lidandet medförde ett starkt avtynande av hästen och gick efter något mer än 2 månader till mors. Vid obduktionen påvisades c:a 20 st ulcera i ventrikeln pylorusdel. Förloppet tyder på att hästen under transporten fått i sig något ämne, som verkat frätande på magslemhinnan.

Hästvärden har under hela året varit god. Erfarenheterna av cellulosafodret ha enbart varit gynnsamma.

(Melin.)

Bodens ingenjörkår.

Hästarnas hälsotillstånd har under året i stort sett varit gott. Med hänsyn till att vid depån under större delen av året endast förekommit för hästarna mycket lindriga övningar, kan antalet sjukdagar per 100 hästtjänstgöringsdagar — 12 st — förefalla högt. Härvid får dock hänsyn tagas till att vid depån vårdats dels en hel del från fältförbanden utgallrade hästar med kreniska lidanden, som efter hand kasserats, dels ett ej obetydligt antal utackorderade hästar, som på grund av misskötsel fräntagits fodervårdar. Sålunda ha icke mindre än 9 hästar måst intagas på grund av höggradig avmagring.

Av smittsamma sjukdomar ha endast förekommit två fall av ringorm. Löss har under vintermånaderna förekommit med ej så få fall företrädesvis dock bland hästar, som återkommit från fältförband, och vilka stått uppställda i mindre tillfredsställande stallar.

Hästvärden har beträffande de hästar, som stått uppstallade i kårens vinterstall, stått på en hög nivå, men beträffande de hästar, som stått i de gamla, halvt förfallna, för flera år sedan utdömda stallarna å Tjärnbacken, har den tidvis varit mindre tillfredsställande. Den gamla erfarenheten, att utan bra stallar kan i längden icke en tillfredsställande hästvärd upprätthållas, har härvid ånyo besannat sig. Byggandet av nytt vinterbonat stall vid kåren måste därför anses vara en fråga, som kräver sin snara lösning. Erfarenheterna av cellulosafodret ha enbart varit gynnsamma. Bristen på halm som strömedel har i viss mån försvårat hästvärden. I vinterstallet, som är försett med värmeledning, ha torvströbäddar använts i stället för halmbäddar och visat sig fullt ändamålsenliga. Den cirkulerande varmluften har gjort, att torvströet hållit sig torrt. I det kalla och fuktiga Tjärnbacksstallet ha däremot torvströbäddarna fort blivit genomsura och odugliga, varför torvströet där endast kunnat användas som nattströ.

(Melin.)

Militärbefälet på Gotland.

Gotlands infanteriregemente.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott. Det är endast yttre skador och hältor, som kommit under behandling.

Några nya fall av hovsprickor har icke förekommit under året. Pipande kvickdrag finnes icke hos någon häst.

Under året ha två stamhundar och 10 privatägda hundar utbildats vid regementet.

(Ahlgren.)

Gotlands artillerikår.

Hälsotillståndet bland hästarna har under året varit gott; det är huvudsakligen yttre åkommor och hältor, som kommit under behandling.

A 7 depå har endast omfattat det antal hästar, som under fredstid skall finnas vid A 7.

(Ahlgren.)

Krigsskolan.

Hälsotillståndet bland de vid Kungl Krigsskolan uppställda hästarna kan i stort sett betecknas som tillfredsställande.

De hästar, som varit kommenderade till Krigsskolan, ha beroende på det utökade relevantet vid de olika kurserna, fått gå i ett ganska strängt arbete. Tidvis har varje häst dagligen fått gå 3 à 4 lektionstimmar under olika ryttare. Detta har slitit väl hårt på en del hästar. Ökningen av antalet hästsjukdagar per 100 häst-tjänstgöringsdagar (från 10.3 1940 till 12.5 1941) får delvis tillskrivas detta förhållande. Det framstår därför som ett önskemål, att vid kommandering av hästar till Krigsskolan särskild hänsyn tages till hästarnas stränga arbete. Önskvärt vore även, att antalet kommenderade hästar kunde ökas, något som dock fordrar ytterligare stallutrymme, då de nuvarande stallarna äro helt tagna i anspråk. (Krantz.)

Remontdepåerna.

Herrevadsklosters remontdepå.

Hälsotillståndet har under året beträffande icke smittsamma sjukdomar varit relativt tillfredsställande, och hästarna ha befunnit sig i utmärkt kondition och hull.

Under första hälften av juni månad insjuknade icke mindre än 7 hästar under betesgång med symtom, tydande på växtförgiftning. Samtliga dessa hästar avled. Trots ingående undersökningar har förgiftningens närmare art icke kunnat fastställas. En häst har under juli månad avlivats på grund av tarmstenos.

Liksom under föregående år råkade hästbeståndet även under år 1941 ut för kvarkinfektion dock i något mindre omfattning än under året förut. De första sjukdomsfallen inträffade under juni månad, och först i mitten av november månad hade sjukdomen helt upphört. 78 hästar angreps, och 2 dödsfall inträffade.

26 fall av ringorm har under sensommaren och hösten förekommit, vilka alla snart blivit helt återställda. Sjukdomen uppträdde först på en under sommaren inköpt häst, vilken tydligen införde smittan. (Garpman.)

Herrevadsklosters dressyranstalt.

Hälsotillståndet bland dressyranstaltens hästar har under året varit gott, och hästarna ha varit i mycket god kondition och utmärkt hull.

Den 16. december insjuknade en häst med förgiftningssymtom och avled påföljande dag. Förgiftningens art har icke närmare kunnat bestämmas. (Garpman.)

Gudhems remontdepå.

Hälsotillståndet bland remonterna har under året varit mycket gott, och hästarna ha befunnit sig i god kondition och gott hull. Kvarka har som vanligt förekommit på eftersommaren och hösten, dock ej i svårartad form. Inga fall av ringorm ha inträffat, och ej heller ha andra smittsamma sjukdomar uppträtt.

Behovet av ett sjukstall med därtill hörande operationsavdelning må understrykas. (Persson.)

Strömsholm.

Även detta år har en omfattande kvarkepizooti övergått hästbesättningen. Den samma kan sägas ha varit av relativt godartad karaktär men av ett mycket utdraget förlopp. Det kan tänkas, att detta förhållande står i samband med sulfonamidmedikationen. Denna synes verka snabbt kuperande på febern, men det förefaller, som om förloppet retarderades. Första fall sjukskrevs den 16/7 och först vid årets slut kunde epizootien betraktas som avslutad. Den hade då övergått 43 av de 84

remonter, som ingå i årgången. Två remonter av årskontingenten ha dött, en på grund av pneumoni och purulent pleurit, en i peritonit som följd av en brusten böld, utgången från krösroten. Vidare har en remont måst kasseras på grund av en kronisk artrit, uppkommen som svit efter ett i hasleden inträngande sår.

För en del av stallarna har behovet av en effektiv vinteromboning med hänsyn till de kalla vintrarna och stallarnas utsatta belägenhet starkt framträtt.

(Waxberg.)

Arméhundgården.

Några smittsamma sjukdomar av epizootisk karaktär ha ej förekommit. Ett antal fall med nervösa störanden, kramper och ataktiska rörelser uppträdde under augusti månad. Orsaken synes mig vara att söka i ett vitaminunderskott — en B-vitaminbrist. Hundarna hade nämligen under sommarmånaderna erhållit gröt, kokt på siktat rågmjöl, under det att tidigare osiktat mjöl ingått i dieten. B-vitamininjektioner hävde omedelbart krampstillstånden, men recidiv följde i ett par fall. Efter en tids Ewomin-tillskott till födan hade symtomen helt försvunnit. — Ett av fallen sändes till medicinska kliniken vid Veterinärhögskolan för närmare undersökning. Ifrågavarande hund fick omedelbart efter ankomsten till Stockholm en infektiös enterit, varför undersökningsresultaten förrycktes.

Hälsotillståndet bland hundarna synes mig i övrigt ha varit gott. (Gustafsson.)

C. Sjukligheten och sjukvården bland arméns hästar och hundar vid mobiliseringsdepåer.

1. H ä s t a r.

Medelsjukprocenten har under året varit 7.7.

Av *Tab 1* i tabellavdelningen framgår sjukprocenten såväl för truppförbandens mobiliseringsdepåer som för de olika vapenslagen och arméfördelningarna (eller motsvarande). Gränserna äro beträffande vapenslagen 12.9 % (ingenjörtrupper) och 5.9 % (infanteri) och beträffande arméfördelningar (eller motsvarande) 11.7 % (IV. arméfördelningen) och 5.0 % (I. arméfördelningen). Å remontdepåerna insjuknade 570 hästar mot 1 007 föregående år.

Av *Tab 2* framgår de olika sjukdomarnas frekvens och sjukdomarnas utgång.

I *Tab A* är en sammanställning gjord av de vanligast förekommande och för truppförbandens tjänsteduglighet mest betydelsefulla sjukdomarna bland hästarna vid de beridna truppslagen. Siffrorna angiva antalet fall (under året insjuknade) per 100 hästar.

Att av de i tabellen anförda siffrorna draga bestämda slutsatser med avseende på den allmänna hästvården torde vara vanskligt. Höga siffror beträffande inflammation i senor och senskidor samt ledåkommor stå dock i ett visst samband med starkare förslitning av hästmateriet, och höga siffror för tryckskador torde visa, att tillräcklig uppmärksamhet icke ägnats åt selning och sadling. Beträffande senlidande visa Norrlands dragonregemente och Livregementet till häst höga siffror och i fråga om tryckskador Bodens ingenjörkår och Livregementet till häst.

2. Hundar.

Insända hundsjukbesked ge vid handen, att sjukdom hos arméns hundar förekommit blott i enstaka fall. Sjukdomsfall av epidemisk karaktär ha ej förekommit, och olycksfallen hava varit fåtaliga.

Av Tab 6 framgår de olika sjukdomarnas frekvens och sjukdomarnas utgång.

Tab. A. Fall av vissa sjukdomar bland hästarna vid arméns beridna truppförband pr 100 hästar under år 1941.

Truppförband	Lymfångit	Kolik (förtoppning, gasansamling, tarmvred)	Fotulleinfektion	Benhineinfektion	Infektion i senor och senksidor	Ledkomor (utom spätt)	Spätt	Krosskada, sår	Mugg	Tryckkada	Hovspricka	Hovinfektion, hovböld
Livregementet till häst . . .	21.4	0.2	0.2	3.6	22.6	44.2	1.3	67.7	2.1	22.6	22.0	40.0
Skånska kavalleriregementet	7.7	1.7	—	1.1	13.2	10.0	2.2	31.7	2.1	4.8	2.2	13.4
Livregementets husarer . . .	7.6	0.2	0.2	2.6	7.3	13.0	0.7	28.9	—	2.8	4.8	24.2
Norrlands dragonregemente . .	15.1	4.0	2.6	0.8	30.5	33.1	2.4	45.0	1.6	8.2	11.6	33.5
Svea artilleriregemente . . .	5.7	1.3	0.2	0.1	4.3	9.8	1.5	39.2	11.6	14.0	2.5	10.2
Göta artilleriregemente . . .	10.7	0.4	0.6	0.6	7.4	11.7	0.6	34.4	3.7	13.7	0.8	10.0
Wendes artilleriregemente . .	6.0	1.9	0.2	0.6	7.5	10.0	0.8	32.0	1.0	4.8	0.8	16.5
Norrlands artilleriregemente .	4.2	1.8	0.2	0.7	3.9	8.6	2.2	27.8	1.3	11.5	2.4	19.5
Norrbottens artillerikår . . .	9.4	2.0	3.5	1.6	18.8	17.7	9.0	32.2	1.6	18.4	9.0	28.7
Smålands arméartilleriregemente (Artilleriets reservofficers- och mätsskola) . .	—	—	—	—	5.8	3.0	1.5	13.1	—	3.0	5.8	1.5
Gotlands artillerikår	11.2	7.5	7.5	4.0	18.5	14.8	—	44.5	4.0	18.5	—	7.5
Bodens artilleriregemente . .	9.1	—	3.1	—	12.2	11.2	6.1	31.4	1.1	11.2	2.1	13.2
Svea ingenjörkår	9.1	1.5	—	2.0	7.6	27.3	4.0	25.8	1.5	10.6	2.6	13.1
Göta ingenjörkår	—	3.0	4.4	3.0	8.7	5.8	3.0	10.1	—	5.8	—	5.8
Bodens ingenjörkår	6.2	1.5	1.5	3.1	17.0	23.1	6.2	61.6	4.6	26.2	7.7	12.3
Signalregementet	—	—	1.4	2.9	5.7	12.7	—	17.0	—	4.2	—	24.0
Svea trängkår	5.1	4.1	—	4.1	12.3	8.2	—	36.7	2.0	1.0	3.1	20.4
Göta trängkår	6.0	0.8	1.4	1.4	3.7	9.7	3.0	34.4	0.8	—	—	10.5
Norrlands trängkår	10.1	2.9	3.6	2.9	8.7	20.1	4.3	41.7	1.5	15.8	5.1	21.6
Skånska trängkåren	3.8	5.1	1.3	1.3	7.6	31.7	—	36.8	—	15.2	—	15.2
Sammandrag.												
Kavalleriet	12.4	1.5	0.6	2.0	17.5	20.3	1.7	41.4	1.5	9.1	9.4	26.4
Artilleriet	7.1	1.0	0.6	0.5	6.8	7.5	1.7	34.1	5.2	11.9	2.1	13.4
Ingenjörtrupperna	6.6	1.8	1.2	2.4	10.0	22.0	4.2	30.0	1.2	12.7	3.0	10.0
Signaltrupperna	—	—	1.4	2.9	5.7	12.7	—	17.0	—	4.2	—	24.0
Trängen	6.7	2.9	1.8	2.4	7.8	16.4	2.2	27.3	1.1	7.8	2.2	16.9

För att få en föreställning om frekvensen av olycksfall hava Tab B och Tab C uppgjorts. Dessa siffror ingå i alla statistiska tabeller rörande hästarnas sjuklighet (ävensom i förekommande fall av kassation, avlivade och avgång genom död). Av samtliga 109 olycksfall blevo 12 hästar kasserade medan 71 avlivades och 26 självdgo.

Tab. B. Till direkta olyckshändelser hänförliga sjukdomsfall bland arméns hästar år 1941.

Truppförband	Antal fall	Skadans art	Skadans tillkomstsätt	Skadans påföljd
<i>I. arméförd.</i>				
I 6	4	Benbrott	Spark i hästbivack	Avlivade
	1	Pannbenet intryckt	Skenolycka	Självdöd
I 7	1	Brott, halskota	Ej angivet	„
	5	Benbrott	„ „	Avlivade
	1	Kvävning	„ „	Självdöd
I 12	1	Benbrott, kotben	Olycksfall i spilta	Avlivad
	1	„	Slag av annan häst	„
K 2	1	„	Skenolycka	„
	3	„	Spark	Avlivade
	1	Brott	Hängt sig	Självdöd
	1	Benspricka	Spark	Avlivad
	1	Benbrott, kotor	Ej angivet	„
A 3	2	Benbrott	Gick omkull	Avlivade
	3	Ledsador	Spark av annan häst	„
	1	Sår	Taggträdsskada under bete	Avlivad
	1	Skulderbladsfissur	Gick runt vid hinder	Kasserad
T 4	1	Benbrott	Spark	Avlivad
	1	Brott, ryggfraktur	Under järnvägstransport	„
<i>II. arméförd.</i>				
I 5	1	Spricka i kotbenet	Ej angivet	Kasserad
	1	Drunkning	„ „	Självdöd
I 13	1	Benbrott	Spark under betesgång	Avlivad
	1	Drunkning	Hjärtförlamning under övning	„
I 14	1	Benbrott	Ej angivet	„
	1	Taggträdsskada	Under bete	„
A 4	1	Benbrott	Ej angivet	Kasserad
	1	Bäckenbrott	„ „	„
T 3	1	Benbrott	Hos fodervärd	Avlivad
<i>III. arméförd.</i>				
I 2	1	Kontusion	Ej angivet	Avlivad
I 15	5	Benbrott	„ „	Avlivade
	1	Kotledsvrickning	„ „	Avlivad
I 17	1	Brott, ryggraden	„ „	„
	1	Brott	Överkörd av tåget	Självdöd
K 3	1	Benspricka	Ej angivet	Avlivad
A 2	3	Benbrott	Spark	Avlivade
	1	„	Halkat	Avlivad
	1	Ledvrickning	„	„
<i>IV. arméförd.</i>				
I 1	1	Benbrott	Spark	Kasserad
	1	Skallbensfraktur	Ej angivet	Självdöd
	1	Ryggradsfraktur	„ „	„
I 3	1	Bogskada	„ „	Avlivad
	4	Knäledsskada	Sparkskada	Avlivade
	1	Benbrott	„	Avlivad
	1	Drunkning	Ej angivet	Självdöd
	1	Olycksfall	„ „	Avlivad
	1	Sår	Taggträdsskada	„

Truppförband	Antal fall	Skadans art	Skadans tillkomstsätt	Skadans påföljd
I 4	2	Benbrott	Ej angivet	Avlivade
K 1	6	Benbrott	Olycksfall under övning	Avlivade
A 1	1	Brott av halskotpelaren	Kullridning	Självdöd
	2	Benbrott	Ej angivet	Avlivade
	1	Sår, tarmframfall	Benbrott	Avlivade
T 1	1	Sår	Benbrott	Kasserad
RS	2	Benbrott	Benbrott	Avlivade
<i>Övre Norrlands trp</i>				
I 20	1	Benbrott	Sparskada	Avlivad
	1	Benspricka	Benbrott	Avlivad
K 4	2	Benbrott	Hinderskada	Självdöd
	3	Brott på skallbasen	Kullridning	Avlivad
	2	Benbrott	Störtat vid fältförband	Avlivade
A 5	3	Benbrott	Påkörd, sparkad	Avlivade
A 8	1	Bäckenbrott	Omkull vid rastning	Kasserad
Ing 3	1	Benbrott	Sparskada	Avlivad
	2	Inre förblödning	Kollision	Självdöda
<i>Remontdepåer.</i>				
Herrevadskloster	8	Förgiftning	Under bete	Självdöda
Gudhem	2	Benbrott	Ej angivet	1 självdöd, 1 avlivad
3:e Remontdepån	2	Förgiftning med SO ₂ gas	I gascellen	Självdöda

Tab. C. Översikt av olycksfall bland arméns hästar år 1941 med hänsyn till dels skadans art, dels skadans påföljd.

Skadans art.	Skadans tillkomstsätt								
	Grimskaftskada	Spark eller bett av häst	Skada i stallet balka	Omkullridning	Ridning i terräng, jakt	Hopp över hinder, fall	Stakning betesgång	Ej angivet	Övriga
Brott å extremiteter	—	20	2	4	6	2	—	22	1
Brott i övrigt i bensystemet	—	—	1	4	—	2	—	6	3
Benspricka	—	2	—	—	—	—	—	2	—
Ledsador	—	7	1	—	—	—	—	1	—
Inre förblödning	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Sår (och kontusion)	—	—	—	—	—	—	3	3	—
Övriga skador	—	—	—	—	—	—	—	2	13
Summa	—	29	4	8	6	4	3	36	19
<i>Skadans påföljd.</i>									
Självdöda	—	—	—	1	—	2	—	6	17
Avlivade	—	27	—	7	6	—	3	26	2
Kasserade	—	2	4	—	—	2	—	4	—
Summa	—	29	4	8	6	4	3	36	19

Tab. 1. Översikt av sjukligheten bland arméns hästar Ar 1941. 27

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Truppförband.	Under året insjuknade	A v f ö r d a				Antal sjukdagar	Antal häst-tjänstgöringsdagar	Sjukdagar på 100 tjänstgöringsdagar	
		Tjänst-dugliga	Ej tjänst-dugliga	Själv-döda	Av-livade				
Livregementet till häst .	1 727	1 585	47	3	15	33 796	194 214	17.4	
Skånska kavallerireg. . .	1 005	932	27	4	7	17 628	264 496	6.7	
Livregementets husarer . .	627	583	10	1	5	11 070	211 520	5.2	
Norrlands dragonreg. . .	1 094	990	30	3	6	23 920	183 568	13.0	
Svea artillerireg.	2 284	1 935	93	8	5	57 531	527 898	10.9	
Göta artillerireg.	1 396	1 208	47	6	26	27 873	392 879	7.1	
Wendes artillerireg. . . .	941	795	91	14	22	11 133	310 250	3.6	
Norrlands artillerireg. . .	580	523	—	8	29	11 856	200 490	5.9	
Norrbottnens artillerikår .	512	465	15	7	3	8 590	93 068	9.2	
Smålands arméart.reg. (Art.s reservoff- o. mätsskola)	29	23	—	—	5	668	8 441	7.9	
Gotlands artillerikår . . .	46	40	4	—	—	986	10 054	9.8	
Bodens artillerireg.	133	119	9	1	1	2 704	36 151	7.5	
Karlsborgs luftvärnsreg. .	17	12	2	—	1	517	5 820	8.9	
Östgöta luftvärnsreg. . . .	6	5	—	—	—	245	4 575	5.4	
Svea ingenjörkår	437	403	28	3	1	7 763	49 839	15.6	
Göta ingenjörkår	88	61	20	1	—	2 000	25 174	7.9	
Bodens ingenjörkår	154	129	9	4	2	2 993	28 888	12.6	
Signalregementet	125	112	11	2	—	2 770	26 092	10.7	
Svea trängkår	134	131	1	—	2	2 437	35 880	6.8	
Göta trängkår	111	96	3	3	3	1 962	49 004	4.0	
Norrlands trängkår	333	284	32	2	4	5 450	50 952	10.7	
Skånska trängkåren	175	154	11	—	8	2 017	28 953	6.9	
Inf. I. arméförd.	480	372	45	11	39	8 794	206 612	4.2	
» II. »	457	393	3	6	32	8 761	97 126	9.0	
» III. »	709	598	15	10	56	11 838	313 157	3.8	
» IV. »	747	543	59	18	73	14 770	183 969	8.0	
» ÖNT	370	297	37	2	8	8 280	84 983	9.7	
» Gotlands trupper	27	23	2	—	—	531	4 773	11.1	
Skolor m. fl. ¹	449	414	8	—	4	6 736	107 824	6.2	
Remontdepåer ²	643	614	1	18	5	12 207	286 994	4.8	
I allt	15 836	13 839	660	135	362	307 826	4 018 644	7.7	
Sammandrag.									
a. Vapenslag.									
Kavalleri	4 453	4 090	114	11	33	86 414	853 798	10.1	
Artilleri	5 944	5 125	261	44	92	122 103	1 589 626	7.7	
Ingenjörtrupper	679	593	57	8	3	12 756	98 901	12.9	
Signaltrupper	125	112	11	2	—	2 770	26 092	10.6	
Träng	753	665	47	5	17	11 866	164 789	7.2	
Infanteri	2 790	2 226	161	47	208	52 974	890 620	5.9	
Skolor m. fl.	449	414	8	—	4	6 736	107 824	6.2	
Remontdepåer	643	614	1	18	5	12 207	286 994	4.8	
I allt	15 836	13 839	660	135	362	307 826	4 018 644	7.7	
b. Arméfördelningar.									
I. arméfördelningen . . .	2 718	2 337	194	30	81	42 240	843 926	5.0	
II. »	1 370	1 200	35	16	65	26 067	348 568	7.5	
III. »	2 860	2 497	77	20	91	53 260	972 380	5.5	
IV. »	5 460	4 714	239	34	96	119 312	1 022 467	11.7	
Övre Norrlands trupper	2 263	2 000	100	17	20	46 487	421 658	11.0	
Gotlands trupper	73	63	6	—	—	1 517	14 827	10.2	
Skolor m. fl.	449	414	8	—	4	6 736	107 824	6.2	
Remontdepåer	643	614	1	18	5	12 207	286 994	4.8	
I allt	15 836	13 839	660	135	362	307 826	4 018 644	7.7	

Anm. Summan avförda (kol. 3—6) stämmer i allmänhet ej med antalet insjuknade, beroende på skillnaden mellan de vid årets början och slut kvarvarande (jfr följ. tabell).

¹ Ridskolan, krigsskolan, arméns underofficersskola och arméstaben. — ² Jänte dressyranstalten.

a) Arméns truppförband.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjuk- dagar	Sjuk- domens längd, dagar i medel- tal ¹
	Kvarstående från föreg. år	Insknade	Summa	Tjänstgöriga	Ej tjänstgör.	Självlädda	Avlädda	Summa			
<i>I. Infektionssjukdomar.</i>											
Bleksot	—	8	8	1	—	4	3	8	—	128	16.0
Blodförgiftning	—	7	7	4	—	—	3	7	—	179	25.6
Feber av obestämd art	—	7	7	7	—	—	—	7	—	21	3.0
Fläckfeber	1	—	1	1	—	—	—	1	—	7	—
Kvarka	9	32	41	37	—	2	2	41	—	746	23.3
Stelkramp	—	5	5	2	—	1	2	5	—	52	10.4
Andra infektionssjukdomar	—	21	21	21	—	—	—	21	—	255	12.1
<i>II. Invasionsjukdomar.</i>											
Masksjuka	—	111	111	102	—	—	—	102	9	260	2.3
<i>III. Konstitutionella sjukdomar.</i>											
Utmärgling	—	240	240	142	—	1	—	143	97	12 539	52.2
Avitaminos	—	1	1	1	—	—	—	1	—	34	34.0
<i>IV. Förgiftningar.</i>											
Mögel förgiftningar	—	3	3	1	—	1	1	3	—	11	3.7
Andra förgiftningar	—	3	3	1	—	1	1	3	—	10	3.3
<i>V. Nervsystemets sjukdomar.</i>											
Förlamning, perifer	1	—	1	1	—	—	—	1	—	17	—
Hjärnblödning	—	1	1	—	1	—	—	1	—	1	1
Hjärn-, hjärnhinneinflamm.	—	3	3	—	1	—	2	3	—	36	12
Koller	—	6	6	1	3	—	2	6	—	104	17.3
Kramp	—	2	2	1	1	—	—	2	—	30	15.0
Lamhet, ensidig och dub- belsidig, fullständig och ofullständig	—	5	5	—	—	—	5	5	—	181	3.6
Andra sjukdomar i nerv- systemet	1	39	40	7	24	—	8	39	1	166	4.3
<i>VI. Ögats sjukdomar.</i>											
Allmän ögoninflammation	—	5	5	2	1	—	—	3	2	124	24.8
Inflamm. i bindehinnan	—	71	71	70	—	—	—	70	1	756	10.6
„ „ hornhinnan	1	80	81	76	—	—	—	76	5	1 257	15.7
Starr	—	1	1	1	—	—	—	1	—	2	2.0
Andra sjukdomar i ögat	—	20	20	19	—	—	—	19	1	354	17.7
<i>VIII. Andningsorganens sjukdomar.</i>											
Lufttröskatarr	—	18	18	17	—	—	—	17	1	249	13.8
Luftstrupshuvudinflamm.	—	7	7	7	—	—	—	7	—	98	14.0
Lungbrand	—	2	2	—	—	2	—	2	—	6	3.0
Lungemfysem, kvickdrag	1	17	18	6	8	—	3	17	1	420	24.7
Lunginflammation	—	10	10	—	1	5	4	10	—	125	12.5
Lungsäcksinflammation	—	2	2	—	—	2	—	2	—	14	7.0
Näsblödning	—	7	7	4	—	1	2	7	—	80	11.4
Näskatarr	—	25	25	25	—	—	—	25	—	266	10.6
Pipande kvickdrag	—	16	16	9	2	—	—	11	5	615	38.4

¹ Räknet på de under året insjuknade (kol. 3).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjuk-dagar	Sjukdomens längd, dagar i medeltal
	Kvarstående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstgör.	Ej tjänstgör.	Sjukvårdade	Avlidna	Summa			
Sjukd. i näsans bihålor	1	5	6	2	—	—	2	4	2	600	120·0
Andra sjukdomar i andningsorganen	—	6	6	2	3	—	1	6	—	90	15·0
<i>IX. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>											
Blodpropp	—	1	1	1	—	—	—	1	—	33	33·0
Hjärtförlamning	1	8	9	—	—	8	1	9	—	18	2·3
Inf. i hjärtsäck o. hjärtat	—	10	11	4	3	3	—	10	1	313	31·3
Lymfkärl-o. körtelinflamm.	17	733	760	701	25	1	13	740	20	9 973	13·6
Organiskt hjärtfel	—	22	22	9	5	—	7	21	1	324	14·7
Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	—	13	13	5	—	6	2	13	—	155	11·9
<i>X. Digestionsorganens sjukdomar.</i>											
Benröta i tandhålor	—	4	4	3	—	—	1	4	—	78	19·5
Bräck	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1	1·0
Bukhinneinflammation	—	7	7	—	—	5	2	7	—	8	1·1
Bakvattensot	—	1	1	—	—	—	1	1	—	16	16·0
Förstopning	—	25	25	24	1	—	—	25	—	83	3·3
Gasansamling i tarmarna	—	11	11	11	—	—	—	11	—	22	2·0
Inflammation i svalget	—	21	21	20	—	—	—	20	1	395	18·8
Kolik av obestämd art	1	117	118	94	—	17	5	116	2	319	2·7
Krabbtning	2	92	94	78	5	2	2	87	7	2 823	30·7
Mag-, tarmbristning	—	12	12	—	—	10	7	12	—	6	0·5
Mag-, tarmkatarr; mag-, tarminflammation	—	36	36	16	6	5	6	33	3	509	14·1
Magutvidgning, akut	—	4	4	1	—	3	—	4	—	9	2·2
Sår i munnen (tungan, larnerna)	—	4	4	4	—	—	—	4	—	25	6·2
Tandfel	—	251	251	247	3	—	1	251	—	133	0·5
Tarmvred, tarminstjälpning	—	25	25	—	8	13	4	25	—	33	1·3
Andra sjukdomar i digestionsorganen	2	51	53	38	3	2	9	52	1	1 089	21·4
<i>XI. Urin- o. könsorganens sjukdomar.</i>											
Blåskatarr o. blåsinflamm.	—	4	4	3	1	—	—	4	—	108	27·0
Njurinflammation	1	3	4	2	1	1	—	4	—	87	29·0
Sjuklig könsdrift	—	6	6	2	3	—	1	6	—	51	8·5
Stenbildning i njurar, urinblåsa, urinrör	—	1	1	1	—	—	—	1	—	22	22·0
Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	—	16	16	12	—	1	2	15	1	249	15·6
<i>XII. Rörelseorganens sjukdomar.</i>											
Allmän stelhet, svaghet	—	171	171	20	123	—	26	169	2	812	4·7
Benbrott	2	50	52	5	1	4	42	52	—	851	17·0
Benspricka	—	18	18	7	4	—	5	16	2	705	39·2
Bristning av muskler	—	5	5	3	—	—	—	3	2	89	17·8
Fotrulleinflammation	3	76	79	39	26	1	4	70	9	2 760	36·3
Inflamm. i ben o. benhinn	12	97	109	100	1	—	1	102	7	2 705	27·9
Inflammation i muskler	—	10	10	9	1	—	—	10	—	134	13·4
Inflamm. i, bristn. av senor	51	792	843	707	47	—	14	768	75	28 080	35·5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjuk-dagar	Sjukdomens längd, dagar medeltal
	Kvarstående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstgörande	Ej tjänstgörande	Självdöda	Avlivade	Summa			
Inflammation i senskidor	8	169	177	148	11	—	6	165	12	5 075	30·0
Inflammation i slem säckar	2	11	13	9	4	—	—	13	—	595	54·1
Korreförslamning	1	34	35	24	3	2	4	33	2	1 151	33·9
Ledgalla	—	71	71	58	9	—	—	67	4	1 457	20·5
Ledinflammation	42	787	829	556	121	—	68	745	84	26 804	34·1
Ledstyvhet	1	27	28	16	12	—	—	28	—	423	15·7
Ledvrickning, fullständig	—	27	27	18	1	—	6	25	2	782	29·0
Ledvrickning, ofullständig	10	649	659	631	2	—	—	633	26	12 873	19·8
Piphas	—	15	15	14	—	—	—	14	1	247	16·5
Reumatism	4	23	27	24	—	—	1	25	2	1 136	49·4
Ringkota	9	104	113	75	28	—	4	107	6	3 577	34·4
Spatt	12	210	222	147	40	—	6	193	29	9 428	44·9
Stollsvamp	1	31	32	29	—	—	—	29	3	566	18·3
Tappsteg	2	3	5	5	—	—	—	5	—	185	62·0
Upphakning av knäskålen	—	5	5	4	—	—	—	4	1	114	22·8
Överben	1	24	25	20	—	—	—	20	5	602	25·1
Andra sjukdomar i rörelseorganen	2	139	141	122	9	—	6	137	4	3 199	23·0
<i>XIII. Hudens och bindvävens sjukdomar.</i>											
Blodutgjutning i bindväven	1	34	35	38	—	—	—	38	2	962	28·8
Böld	4	139	143	133	—	—	1	134	9	2 686	19·3
Djupliggande bogsvulst	—	1	1	1	—	—	—	1	—	31	31·0
Eksem	2	90	92	87	—	—	1	88	4	1 387	15·4
Fistel	—	17	17	12	—	—	2	14	3	633	37·2
Hudinflammation	—	10	10	10	—	—	—	10	—	111	11·1
Krosskada	18	698	716	687	2	—	—	689	27	10 947	15·7
Lymfutgjutn. i bindväven	4	80	84	78	1	—	—	79	5	2 188	27·4
Löss	28	346	374	337	—	—	—	337	37	5 514	15·9
Mankfistel, nackfistel	5	61	66	48	4	—	5	57	9	4 195	68·8
Mugg	10	301	311	296	—	—	1	297	14	6 109	20·3
Nässelutslag	—	18	18	18	—	—	—	18	—	72	4·0
Ringorm	181	281	462	424	—	—	—	424	38	8 391	30·0
Skabb a) Dermatocopte	2	10	12	11	—	—	—	11	1	180	18·0
b) Dermatophago	2	58	60	56	—	—	—	56	4	567	9·8
Sår	63	2 548	2 611	2 480	4	2	9	2 495	116	43 136	16·9
Tryckskada	23	1 005	1 028	1 009	—	—	—	1 009	19	15 479	15·4
Ödem	—	19	19	19	—	—	—	19	—	253	13·8
Andra sjukdomar i huden och bindväven	2	29	31	23	4	—	2	29	2	608	21·0
<i>XIV. Sjukdomar i hovar.</i>											
Böld i hovar	4	379	383	368	1	—	—	369	19	4 871	12·9
Felaktig hovform	1	45	46	32	9	—	1	42	4	752	16·7
Fång	6	62	68	43	9	2	12	66	2	1 588	25·5
Förbening av hovbrosk	5	116	121	79	26	—	11	116	5	3 200	27·6
Hornpelare	—	5	5	2	2	—	—	4	1	224	44·8
Hovbroskfistel	—	11	11	4	1	—	2	7	4	772	70·2
Hovkräfta	1	12	13	4	1	—	3	8	5	829	69·1
Hovspricka, dubbelhovvägg	12	376	388	361	9	—	1	371	17	10 733	28·5
Inflam. i hovarnas läderhud	17	1 164	1 181	1 147	—	—	2	1 149	32	15 450	13·8
Krontramp	8	391	399	392	—	—	—	392	7	5 041	12·9
Spiktramp	2	162	164	154	1	—	3	158	6	2 537	15·7
Stengalla	—	33	33	33	—	—	—	33	—	437	13·2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjuk- dagar	Sjuk- domens längd, dagar i medel- tal
	Kvarstående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstdagliga	Ej tjänstdagl.	Självdöda	Avlivade	Summa			
Strålröta	1	79	80	79	—	—	—	79	1	1 029	13·0
Sömstick och sömtryck	1	29	30	30	—	—	—	30	—	353	12·0
Andra sjukdomar i hovar	6	59	65	50	11	—	3	64	1	1 575	26·7
<i>XV. Svalster.</i>											
Bensvulst	—	1	1	1	—	—	—	1	—	16	16·0
Bindvävssvulst	—	14	14	12	1	—	—	13	1	358	25·6
Inkar (värtor)	1	32	33	33	—	—	—	33	—	625	19·5
Kräfta, sarcom	—	5	5	—	4	—	1	5	—	73	14·6
Melanom	—	2	2	—	—	—	1	1	1	47	23·5
Nervsvulst	—	1	1	1	—	—	—	1	—	10	10·0
Andra svalster	1	8	9	7	—	—	2	9	—	413	51·6
Olämplighet	—	22	22	—	22	—	—	22	—	—	—
Dräktighet	—	3	3	2	1	—	—	3	—	—	—
Drunkning	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—
Summa	624	14 570	15 194	13 227	665	109	357	14 358	836	295 444	20·3

b) Remontdepåerna.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjukdagar
	Kvarstående från föreg. år	Insknade	Summa	Tjänstgöriga	Ej tjänstgöriga	Självdöda	Avtröda	Summa		
<i>I. Infektionssjukdomar.</i>										
Feber av obestämd art	—	3	3	3	—	—	—	3	—	19
Kvarka	30	259	289	282	—	7	—	289	—	5 310
<i>II. Invasionssjukdomar.</i>										
Masksjuka	—	14	14	14	—	—	—	14	—	—
<i>IV. Förgiftningar . . .</i>	—	8	8	—	—	8	—	8	—	55
<i>V. Nervsystemets sjukdomar</i>										
Lamhet, ensidig och dubbelsidig, fullständig och ofullständig . . .	—	1	1	1	—	—	—	1	—	90
Andra sjukdomar i nervsystemet . .	1	1	2	1	—	—	—	1	1	382
<i>VI. Ögats sjukdomar.</i>										
Allmän ögoninflammation	—	1	1	1	—	—	—	1	—	73
Inflammation i bindehinnan	—	3	3	3	—	—	—	3	—	6
Inflammation i hornhinnan	1	4	5	5	—	—	—	5	—	38
Mänblindhet	—	6	6	6	—	—	—	6	—	366
<i>VIII. Andningsorganens sjukdomar.</i>										
Lungsäcksinflammation	—	2	2	1	—	1	—	2	—	20
Sjukdomar i näsans bihålor	—	1	1	1	—	—	—	1	—	72
Andra sjukdomar i andningsorganen	—	3	3	1	—	2	—	3	—	1
<i>IX. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>										
Lymfkärl- och körtelinflammation	—	17	17	17	—	—	—	17	—	100
<i>X. Digestionsorganens sjukdomar.</i>										
Förstoppning	—	10	10	10	—	—	—	10	—	—
Gasansamling i tarmarna	—	5	5	5	—	—	—	5	—	—
Kolik av obestämd art	—	2	2	2	—	—	—	2	—	—
Mag-, tarmkatarr; mag-, tarminflammation	—	6	6	4	—	—	1	5	1	208
Tandfel	—	25	25	25	—	—	—	25	—	17
Andra sjukdomar i digestionsorganen	—	2	2	1	—	—	1	2	—	56
<i>XI. Urin- och könsorganens sjukdomar</i>	—	1	1	1	—	—	—	1	—	7
<i>XII. Rörelseorganens sjukdomar.</i>										
Benbrott	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—
Inflammation i ben och benhinna . .	—	2	2	2	—	—	—	2	—	40

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjukdagar
	Kvarstående från föreg. år	Insknade	Summa	Tjänstdagliga	Ej tjänstdagliga	Självdöda	Avlivade	Summa		
Inflammation i, bristning av senor	—	1	1	1	—	—	—	1	—	31
Inflammation i senskidor	—	4	4	4	—	—	—	4	—	24
Korärförlamning	—	1	1	1	—	—	—	1	—	51
Ledinflammation	—	4	4	3	1	—	—	4	—	175
Ledvrickning, ofullständig	—	6	6	6	—	—	—	6	—	174
Spatt	1	3	4	2	—	—	1	3	1	124
Upphakning av knäskålen	—	1	1	1	—	—	—	1	—	18
Andra sjukdomar i rörelseorganen	—	1	1	1	—	—	—	1	—	35
<i>XIII. Hudens och bindvävens sjukdomar.</i>										
Böld	—	7	7	7	—	—	—	7	—	51
Fistel	—	1	1	—	—	—	—	—	1	80
Krosskada	—	29	29	28	—	—	—	28	1	372
Lymfutigjutning i bindväven	—	2	2	2	—	—	—	2	—	17
Löss	—	2	2	2	—	—	—	2	—	10
Mugg	—	6	6	6	—	—	—	6	—	47
Ringorm	35	26	61	61	—	—	—	61	—	1 745
Skabb	3	18	21	21	—	—	—	21	—	1 453
Sår	1	46	47	46	—	—	1	47	—	793
Tryckskada	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—
Ödem	—	1	1	1	—	—	—	1	—	9
<i>XIV. Sjukdomar i hovar.</i>										
Böld i hovar	—	24	24	24	—	—	—	24	—	22
Inflammation i hovarnas läderhud	—	7	7	7	—	—	—	7	—	104
Spiktramp	—	1	1	1	—	—	—	1	—	12
<i>XV. Svulster.</i>										
Inkar (vårter)	—	2	2	2	—	—	—	2	—	—
Summa ¹	73	570	643	614	1	18	5	638	5	12 207
Därav å Herrevadskloster ²	—	149	149	137	—	9	1	147	2	3 003
Dressyranst. v. d:o ³	—	12	12	11	—	1	—	12	—	312
Gudhem ⁴	2	250	252	243	1	3	3	250	2	3 399
3. remontdepån ⁵	58	86	144	142	—	2	—	144	—	4 195
4. remontdepån ⁶	13	73	86	81	—	3	1	85	1	1 298

¹ Antal hästtjänstgöringsdagar 286 994. — ² D:o 92 608. — ³ D:o 15 268. — ⁴ D:o 97 663. — ⁵ D:o 51 323. — ⁶ D:o 30 132.

Tab. 3. Självdöda hästar år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Truppförband	Dödsorsaker											Självdöda hästar i % av medelhästbeståndet	Medeltal
	Infektionsjukd.	Sjukt i andningsorganen	Sjukt i nervsyst. o. sinnesorg.	Sjukdom i cirkulationsorg.	Sjukdom i digestionsorganen	Sjukdom i urinorganen	Sjukdom i Allmän svaghet, kaketi	Benystemets sjukd.	Olycksfall	Övriga orsaker	Summa		
Livregementet till häst	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	3	0.6	8.3
Skånska kavalleriregementet	—	—	1	2	5	1	—	—	1	—	10	1.4	9.9
Livregementets husarer	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	0.2	8.0
Norrlands dragonregemente	—	1	—	3	6	—	—	—	2	2	14	2.8	10.4
Svea artilleriregemente	—	—	1	1	5	—	—	—	1	—	8	0.6	10.6
Göta artilleriregemente	—	—	1	3	6	—	—	—	—	1	11	1.0	8.6
Wendes artilleriregemente	—	—	—	3	11	—	—	—	—	—	14	1.6	11.4
Norrlands artilleriregemente	4	—	—	—	7	—	—	—	—	—	11	2.0	10.6
Norrbottnens artillerikår	1	—	1	2	4	—	—	—	—	1	9	3.5	10.7
Smålands arméart-reg. (Art.s reservoff- o. mätskola)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands artillerikår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens artilleriregemente	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1.0	4.0
Karlsborgs luftvärnsregemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östgöta luftvärnsregemente	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea ingenjörkår	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	3	1.5	12.9
Göta ingenjörkår	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1.4	—
Bodens ingenjörkår	—	—	1	3	—	—	—	—	2	1	7	10.8	11.7
Signalregementet	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2.8	11.0
Svea trängkår	—	1	—	—	3	—	—	—	—	1	5	5.1	13.7
Göta trängkår	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	3	2.2	10.3
Norrlands trängkår	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	2	1.4	16.0
Skånska trängkåren	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	6	7.6	13.0
I. arméförd:s infanteri	4	—	—	6	29	—	—	—	4	3	46	8.1	9.2
II. „ „	—	—	—	2	3	—	—	—	1	—	6	2.3	11.5
III. „ „	—	—	—	1	8	—	—	—	1	1	11	1.3	9.2
IV. „ „	—	—	1	4	12	—	—	—	4	1	22	4.2	11.0
Övre Norrlands tr.inf.	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	0.9	9.5
Gotlands infanteri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skolor m. fl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa eller medeltal	12	2	9	33	113	1	—	—	16	12	198	2.2	10.5
I varje grupp självdöda hästar													
på 100 av samtl. självdöda hästar	6.1	1.0	4.5	16.6	57.1	0.5	—	—	8.1	6.1	100.0		
på 1 000 av hela medelhästbeståndet	1.2	0.2	0.9	3.2	10.9	0.1	—	—	1.5	1.2	19.2		

Anm. Häri inbegripas även de hästar, som dött utom förläggningssorten, varför här angivna siffror ej överensstämmer med de i Tab. 1 anförda. — Remontdepåernas hästar äro här icke medräknade (se härom textavdelningen).

Tab. 4. Avlivade hästar år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Truppförband	Orsak till avlivandet												Summa	Avlivade hästar i % av medelhästbeståndet	Medeltal
	Infektionsjukd.	Sjukd. i nerv- syst. o. slanesorg.	Sjukdom i and- ningsorg.	Sjukdom i cirkulations- organen	Sjukdom i digestionsorganen	Allmän stelhet, alder	Benbrott	Senkomma	Ledkomma	Hovkomma	Olycksfall (ej benbrott)	Övriga orsaker			
Livregementet till häst	1	—	—	2	—	—	6	—	3	1	1	1	15	2.8	9.8
Skånska kavallerireg. .	—	—	1	—	—	1	5	1	1	—	1	1	11	1.5	9.8
Livregementets husarer	—	1	1	—	2	—	1	—	—	1	—	—	7	1.2	12.8
Norrlands dragonreg. .	—	—	—	3	3	—	5	2	6	—	—	7	26	5.2	11.2
Svea artilleriregemente	—	—	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	5	0.8	13.4
Göta artilleriregemente	—	2	2	—	1	1	4	5	8	4	—	1	28	2.6	9.6
Wendes artillerireg. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrlands artillerireg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens artillerikår	—	—	—	—	2	—	3	—	—	—	—	—	5	2.0	8.2
Smålands arméart. reg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(Artilleri resoff- o. mätst.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands artillerikår .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens artillerireg. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1.0	10.0
Karlsborgs luftvärnsreg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östgöta luftvärnsreg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea ingenjörkår . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	0.5	5.0
Göta ingenjörkår . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bodens ingenjörkår . .	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	3	4.6	8.7
Signalregementet . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svea trängkår	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	2.1	13.0
Göta trängkår	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3	2.2	9.0
Norrlands trängkår . .	1	1	1	1	—	1	1	2	1	1	—	3	13	9.4	10.3
Skånska trängkåren . .	—	1	—	—	—	—	2	—	4	3	—	1	11	18.9	10.6
I. arméförd:s infanteri	1	1	—	5	—	9	10	—	14	4	—	4	48	8.5	12.7
II. , ,	2	—	—	2	1	2	1	2	9	3	3	5	30	11.8	11.5
III. , ,	3	4	—	4	4	10	7	—	9	4	—	7	52	6.0	11.9
IV. , ,	5	5	2	5	2	8	4	1	17	10	4	16	79	15.0	11.4
Övre Norrlands tr. inf.	—	1	—	1	1	—	2	1	1	1	1	—	9	3.8	12.7
Gotlands infanteri . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skolor m. fl.	—	—	—	—	3	—	3	1	—	—	—	—	7	2.4	8.3
Summa eller medeltal	18	17	7	24	23	32	57	17	75	32	10	49	356	3.4	11.2
<i>I varje grupp avlivade hästar</i>															
på 100 av samtliga avlivade hästar	3.7	4.8	2.0	6.9	6.5	9.0	16.0	4.8	21.1	9.0	2.8	13.8	100.0		
på 1000 av hela medelhästbeståndet	1.3	1.6	0.7	2.3	2.2	3.1	5.5	1.6	7.2	3.1	1.0	4.7	34.3		

Anm. Håri inbegripas även de hästar, som avlivats utom förläggningssorten, varför här angivna siffror ej överensstämmer med de i Tab. 1 anförda. Remontdepåernas hästar äro här icke medräknade (se härom textavdelningen).

Tab. 5. Kasserade hästar år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Truppförband	Kassationsorsaker																	Medelålder
	Sjukdom i nerv- syst. o. sinnesorg.	Sjukdom i andningsorganen	Sjukdom i cirkulations- organen	Sjukdom i digestionsorganen	Allmän stelhet, slapphet, ålder	Ledåkomma		Sen- o. sensk.-inf.	Senåkomma	Hovåkomma	Annan åkomma i rörelseorganen	Sjukdom i hud och blindväv	Olycksfall	Oåmplighet eller andra orsaker	Summa	Kasserade hästar i % av medelhästbeståndet		
						Ringkroa	Ånnan led- åkomma											
																	Spatt	
Livregt till häst . .	4	—	3	—	4	4	4	16	5	—	6	—	—	1	47	8.8	13.4	
Skånska kavallerireg. .	2	1	6	1	15	2	4	6	5	5	10	—	—	1	58	8.0	15.1	
Livregts husarer . .	3	—	6	—	22	—	1	10	4	—	1	—	—	—	47	8.1	15.7	
Norrlands dragonreg. .	3	—	4	1	5	4	5	29	—	13	12	—	—	—	76	15.1	14.3	
Svea artillerireg. . .	9	1	5	2	33	3	1	13	3	—	12	—	3	1	86	5.9	13.9	
Göta artillerireg. . .	17	4	2	3	24	5	—	15	—	3	11	22	1	6	113	10.4	11.9	
Wendes artillerireg. .	4	5	9	3	41	—	7	9	—	1	4	5	1	1	91	10.7	15.1	
Norrlands art.-reg. . .	3	—	4	2	28	2	3	14	4	—	3	1	2	2	64	12.4	17.7	
Norrbottnens art.-kår .	4	—	1	1	1	3	—	—	—	4	1	5	—	—	20	7.8	13.3	
Småls arméart.reg. (Arts reservoff.- o. mätst.)	1	—	—	1	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	6	8.7	10.7	
Gotlands artillerikår . .	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	2	—	—	5	18.5	15.6	
Bodens art.-reg. . . .	3	—	1	—	6	2	1	6	3	—	1	2	1	2	29	29.8	15.5	
Karlsborgs luftv.reg. .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Östgöta luftv.reg. . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8.3	20.0	
Svea ingenjörkår . . .	2	1	3	2	4	1	2	7	1	1	2	—	1	—	28	14.0	13.5	
Göta ingenjörkår . . .	—	2	1	1	6	2	1	1	1	—	1	2	—	2	20	28.9	13.9	
Bodens ingenjörkår . .	—	—	1	—	6	2	3	2	2	—	2	1	—	1	20	30.8	15.6	
Signalregementet . . .	—	—	—	—	2	—	2	4	1	—	—	1	1	—	11	15.5	12.5	
Svea trängkår	8	—	2	—	8	1	2	2	—	—	3	1	2	—	29	29.6	14.8	
Göta trängkår	2	—	—	—	3	2	—	—	—	—	2	—	—	—	9	6.7	14.8	
Norrlands trängkår . .	3	—	1	—	9	3	1	9	2	—	2	1	—	—	31	22.3	14.4	
Skånska trängkåren . .	4	—	—	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	—	11	13.9	13.3	
I. arméförds. inf. . .	3	1	2	4	11	1	1	10	3	1	8	6	2	31	84	14.8	11.8	
II. , ,	11	—	2	—	28	1	2	8	—	—	2	—	2	2	58	21.4	15.0	
III. , ,	3	—	1	—	7	1	1	4	1	—	4	—	1	1	24	2.8	13.8	
IV. , ,	8	2	4	3	13	14	4	29	1	2	18	13	1	2	139	26.4	11.6	
Övre Norrlands tr. inf. .	9	—	3	—	10	9	4	12	5	—	8	2	—	1	63	26.8	15.0	
Gotlands infanteri . . .	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	15.4	15.5	
Skolor m. fl.	—	—	—	—	1	1	1	5	—	1	1	2	—	—	12	4.1	12.4	
Summa eller medeltal	106	17	60	25	295	64	51	213	43	32	116	66	16	9	75	1188	11.5	13.9
I varje grupp kasse- rade hästar																		
på 100 av samtliga kasserade hästar	8.9	1.4	5.1	2.1	24.8	5.4	4.3	17.9	3.6	2.7	9.8	5.6	1.3	0.8	6.3	100.0		
på 1 000 av hela med- elhästbeståndet.	10.2	1.6	5.8	2.4	28.4	6.2	4.9	20.5	4.2	3.1	11.2	6.4	1.5	0.9	7.2	114.5		

Anm. Den stora skillnaden mellan här angivet antal kasserade hästar och det i Tab. 1 (kol. 4) angivna beror därpå, att här medtagits även sådana hästar, som på grund av allmän stelhet, ålder o. d. kasserats utan att hava varit sjukskrivna. — Remontdepåernas hästar äro här icke medräknade (se härom textavdelningen).

Tab. 6. Sammandrag av hundsjukbesked för år 1941.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Sjukdomar	Vårdade			Avförda					Kvarstående till nästa år	Antal sjukdagar
	Kvarstående från föreg. år	Insjuknade	Summa	Tjänstgöriga	By tjänstgöriga	Självdöda	Avlidna	Summa		
<i>I. Infektionssjukdomar.</i>										
Svalginflammation	—	2	2	2	—	—	—	2	—	13
<i>II. Invasionsjukdomar.</i>										
Masksjuka	—	61	61	61	—	—	—	61	—	26
<i>IV. Förgiftningar . . .</i>	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—
<i>V. Nervsystemets sjukdomar.</i>										
Kramp	—	13	13	13	—	—	—	13	—	69
<i>VI. Ögats sjukdomar.</i>										
Inflammation i bindehinnan . . .	—	7	7	7	—	—	—	7	—	76
Inflammation i hornhinnan . . .	—	1	1	1	—	—	—	1	—	14
<i>VII. Örats sjukdomar.</i>										
Inflammation	—	2	2	2	—	—	—	2	—	11
<i>IX. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>										
Lymfkärl- och körtelinflammation	—	1	1	1	—	—	—	1	—	9
<i>X. Digestionsorganens sjukdomar.</i>										
Mag-, tarmkatarr; mag-, tarminflammation	—	12	12	12	—	—	—	12	—	87
Tarmvred, tarminstjälpning . . .	—	1	1	—	—	1	—	1	—	2
<i>XI. Urin- och könsorganens sjukdomar.</i>										
Njurinflammation	—	2	2	1	—	—	1	2	—	112
Andra sjukdomar i urin- och könsorganen	—	6	6	6	—	—	—	6	—	88
<i>XII. Rörelseorganens sjukdomar.</i>										
Benbrott	—	1	1	—	1	—	—	1	—	15
Ledvrickning, fullständig	—	1	1	—	—	—	1	1	—	1
<i>XIII. Hudens och bindvävens sjukdomar.</i>										
Böld	—	1	1	1	—	—	—	1	—	11
Eksem	—	9	9	9	—	—	—	9	—	130
Krosskada	—	1	1	1	—	—	—	1	—	25
Sår	—	31	31	31	—	—	—	31	—	263
Andra sjukdomar i huden och bindväven	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—
<i>XV. Svalster,</i>										
Kräfta, sarcom	—	1	1	1	—	—	—	1	—	22
Summa	—	155	155	150	1	2	2	155	—	974